

Xalq qəzeti

Xalqın qəzeti!

№ 186 (30302) 31 avqust 2023-cü il, cümə axşamı

Gündəlik ictimai-siyasi nəşr

1919-cu ildən çıxır

Təsisçi: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzetin redaksiya heyəti

vəb-sayt: www.xalqqazeti.az

Günün sözü

Prezident İlham Əliyev:

Bu il aprelin 23-də Laçın rayonunda, Azərbaycan – Ermənistan sərhədində sərhəd-buraxılış məntəqəsi qoyulmuşdur. Nə qədər bizə təzyiqlər oldu, nə qədər hədə-qorxular oldu, bu gün də davam edir. Heç bir şey bizi yolumuzdan döndərə bilməz.

Azərbaycanın mövqeyi də, şərtləri də dəyişməzdir

Fransa Azərbaycanın daxili işlərinə kobud formada qarışmaqda davam edir. Demək olar ki, hər gün Parisdən ölkəmizə böhtanlar yağdırılır. Qarabağdakı situasiyanı, guya, nizamlamaq üçün hansısa çağırışlar edilir. Əslində isə Ermənistan–Azərbaycan münasibətlərini daha da qızıqdıracaq müxtəlif təxribatçı addımlar atılır.

Növbəti belə addım Paris başda olmaqla Fransanın bir sıra region və departamentləri rəhbərlərinin Qarabağa “humanitar yar-

dım” aparan avtomobil karvanını müşayiət etmələri üçün Ermənistana gəlmələridir. Dəstəyə Paris meri Ann İdalqo başçılıq edir.

Qeyd edək ki, karvana 10 ədəd TIR daxil-dir. Onlar avqustun 30-da səhər saatlarında Ermənistan hökumətinin binası qarşısından Azərbaycan sərhədinə doğru yola düşüblər. Günortaya yaxın yük avtomobilləri sərhədə çatıb. Burada onlar bir ay öncə Ermənistan-dan göndərilmiş “Spayka” şirkətinə məxsus TIR-ların arxasında “lövbər salıblar”.

(ardı 6-cı səhifədə)

Texniki məsələləri həll edəndən sonra yardımlar həyata keçiriləcək

Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti tərəfindən Qarabağda yaşayan erməni əsilli sakinlər üçün göndərilən humanitar yükün ünvana çatdırılması məqsədilə danışıqlar aparılır. Texniki məsələləri həll edəndən sonra yardımları həyata keçirəcəyik. Bunu jurnalistlərə açıqlamasında AzQAC-in prezidenti Novruz Aslan deyib.

“Sülhməramlı qüvvələrlə mütəmadi olaraq danışıqlar gedir. Bizim tərəfdaşlarımız da prosesi izləyirlər, lazım olanda onlar da prosese qoşula bilərlər. İnanıram ki, bu məsələ yaxın vaxtda öz həllini tapacaq. Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti ehtiyac olarsa, Qarabağda yaşayan erməni əsilli sakinlər üçün əlavə humanitar yük göndərməyə hazırdır”, - deyə o əlavə edib.

AzQAC-in öz missiyasını və xoş niyyətini həyata keçirmək üçün humanitar yük göndərdiyini söyləyən N.Asan bildirib ki, əgər çətinlik və böhran varsa, ərzaq yardımını qəbul etmərlərsə, çoxlu sual yaranır: “Birinci sual yaranır ki, əgər ehtiyac varsa, humanitar yük nə üçün qəbul edilmir? İkinci sual, əgər biz insa-nıqsa, dəyərlərimiz varsa və Yaradanımız birdirsə, bu ədavət nə vaxta qədər davam edə bilər? Biz bunları nəzərə almalıyıq. Biz ortaya xoş məram qoyuruq. Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyəti olaraq missiyamız çərçivəsində ölkənin hər yerində, o cümlədən Qarabağ iqtisadi zonasında, Xankəndidə həssas təbəqəyə yaxın olmağa hazırıq”.

Qeyd edək ki, avqustun 29-da Azərbaycan Qızıl Aypara Cə-miyyəti (AzQAC) tərəfindən Qarabağda yaşayan erməni əsilli sakinlər üçün 40 ton un göndərilib. Yük avtomobilləri Rusiya sülh-məramlılarının Ağdam-Xankəndi yolundakı postunda gözləyir.

Humanitar yükün Xankəndiyə çatdırılmasına şərait yaradıl-ması üçün Rusiya sülhməramlı kontingentinin komandanlığına müraciət olunub.

XQ

Xankəndidəki rus icması nə istəyir?

Səhifə → 6

Teatr forumundan doğan ümidlər

Səhifə → 9

Qarabağ və Nikol Paşinyan üçün “Troya atı”

1999-cu ilin parlament terroru, Ruben Vardanyan və tarixi təkrarlanmada Rusiya amili

Qarabağdakı separatçı rejimin sabiq “dövlət naziri” Ruben Vardanyanın bir müddət əvvəlki “Telegram manifesti”ndə Ermənistan hakimiyyətini devirməyə yönəlmiş çağırış ritorikası heç də adi məsələ sayıla bilməz. Bu, onu göstərdi ki, tarix təkrarlana bilər.

Yeni, Ermənistandakı hakimiyyət təmsilçiliyində Qarabağ amilinin ön plana çıxma təhlükəsi var. Axi, uzun müddət bu tendensiya ölkənin siyasi mənzərəsini müəyyənləşdirmişdi. Əhali Koçaryan-Sarkisyan xuntasının illər ərzində apardığı talançılıq siyasətinin şə-hidi olmuşdu. Ölkənin hakim “Vətəndaş sazişi” partiyasının deputatı Andranik Koçaryanın söylədikləri isə sanki təh-lükəyə qarşı müqavimət formalaşdırır.

A.Koçaryan bildirir ki, Qarabağda problemləri həll edən gözəgörməz oyunçular var. Ermənistan parlamen-tinin müdafiə və təhlükəsizlik komissi-yasının rəhbəri bu fikri dilə gətirərkən, R.Vardanyan amili üzərinə fokuslanır. Əvvəldə Rubenin “Telegram manifesti”-ndən ona görə söz açıdı.

Koçaryanın sözlərinə görə, Qara-bağdakı səkkiz nəfər (onlardan biri Vardanyandır – red.) separatçı rejimin rəh-bəri, “seçilmiş prezident” kimi qələmə verilən Arayik Arutyunyana qarşıdır. Deputat qəzəblənir: “Ruben Vardanyan kimi təmsil edir? Onun fəaliyyəti anlaşılmazdır. Bəs qalan yeddi nəfər kim-lərdir? Qarabağın “seçilmiş presiden-ti”ni istefaya məcbur edən keçmiş və ya indiki məmurlar kimlərdir? Bilərəm.

Bu məlumat ictimaiyyətə açıqlanmalı-dır”. Ancaq A.Koçaryan gizli məqamları açıqlamır. Ola bilər, Ermənistanın ha-kim partiyası hələlik gözləmə mövqe-yindədir. Bəs nəyi gözləyir? Nə üçün Koçaryan, el dilində deyildiyi kimi, oxu atıb yayı gəzlətməklə məşğuldur? Bu kimi suallara cavab tapmağa çalışsa-ğırq. Amma başqa suallar da olacaq...

(ardı 3-cü səhifədə)

Avropa İttifaqı ölkələri ilə ticarət genişlənir

Azərbaycanın dünya ölkələri ilə qarşılıqlı səmərəli iqtisadi münasibətləri getdikcə genişlənir. Bunun da nəticəsində 2023-cü ilin 7 ayında ölkəmizin beynəlxalq iqtisadi münasibətlərinin 80 faizini təşkil edən xarici ticarət dövriyyəsi 30 milyard 333 milyon 432 min dollara çatıb. Bu da əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 274 milyon 522 min dollar çoxdur.

Azərbaycan beynəlxalq aləmdə nüfuzunu genişləndirərək investisiya cəlbəediciyini artırmaqla yanaşı, Avro-pa İttifaqı ölkələri ilə beynəlxalq ticarət əlaqələrini qarşılıqlı əməkdaşlıq çərçi-

vəsində daim inkişaf etdirir. Təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, Azərbaycanın ticarət əlaqələrinin 51 faizi məhz Avro-pa İttifaqı ölkələrinin payına düşüb.

(ardı 7-ci səhifədə)

Bakının gecəsi gündüzə dönür

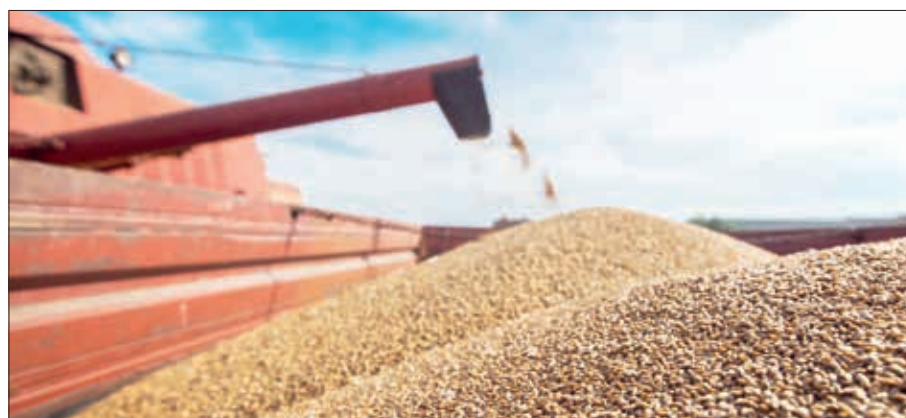
Prezident İlham Əliyevin ölkəmizə rəhbərliyi dövründə Bakı və ətraf yaşayış sahələrinin sosial-iqtisadi inkişafı daim diqqət mərkəzində saxlanılıb, paytaxt və qəsəbələ-rin abadlaşması, müasirləşməsi istiqamətində mühüm layihələr həyata keçirilib. Nəticədə, Baki-nin adı daim dünyanın ən gözəl şəhərləri sırasında bir az da möh-kəmlənib.

(ardı 8-ci səhifədə)

Buğdanın qiyməti yenə artır

Rusiyanın “taxıl sazişi”ndən çıxması buğda qiymətlərinin sabitliyinə ciddi təhlükə yaradıb. BMT və Türkiyənin çoxsaylı cəhdlərinə baxmayaraq, Moskva danışıqlardan imtina edir. Ukraynanın taxıl ixracının qarşısını almaq üçün onun liman infrastrukturu-na raket zərbələri endirir. Artıq Odessa vilayətinin liman infrastrukturunu vurmaq üçün “Kalibr” qanadlı raketlərdən istifadə adı hala çevrilib. “Bloomberg” Çikaqo Fond Birjasının ticarət məlumatlarına istinadən xəbər verir ki, hücumlar nəticəsində yerli yük terminalında avadanlıq zədələnib və bu, bazar iştirakçılarının Ukraynadan taxıl tədarükü ilə bağlı narahatlığını artırıb

(ardı 10-cu səhifədə)

İrəvanın mövqeyi necə və nə qədər dəyişib?

Rusiya XİN-in rəsmi nümayəndəsi razılaşmalara əməl edilərkən saxtakarlığa yol verildiyini bildirib

Rusiyanın Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova özünün həftəlik ənənəvi brifinqində yenə eyni tezisləri səsləndirib. O, Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh prosesinə Moskvanın sadıq qaldığını bildirib, tərəflərin mövqələrinin mütləq nəzərə alınması zərurətini xüsusi vurğulayıb. Onun ritorikası bu dəfə də dəyişməyib: “Danışqlar prosesində, ilk növbədə, hər iki tərəfin, yeni Azərbaycanın və Ermənistanın mövqələrini nəzərə almaq vacibdir. Əks təqdirdə məsələnin dinc yolla həllində hər hansı irəliləyişə ümid etməyə dəyməz”.

Rusiyanın sülh danışıqlarında əsas vasitəçi missiyasını israrla davam etdirmək niyyətini açıqlayan və bu amilin prosesin bütün raundlarında və treklərində nəzərə alınmasının əhəmiyyətindən söz açan xanım Zaxarova onu da qeyd etdi ki, ölkəsi öz söylərinə zidd olmayan istənilən vasitəçilik təşəbbüs-lərini bəyənir: “Biz dəfələrlə demişik ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşdırılmasına dair Rusiyanın söylərinə zidd və xələf gətirməyən istənilən təşəbbüsləri alqış-layırıq”.

Erməni jurnalistin Rusiyanın Xankəndi və Bakı arasında birbaşa di-aloq təklifi, Azərbaycan tərəfinin həmin görüşün öz ərazisində keçirilməsinə israr etdiyi və bu zaman Moskvanın erməni nümayəndələrin təhlükəsizliyinə təminat verməsi ilə bağlı sualını Zaxarova özünəməxsus tərzdə, diplomatik eyhamla cavablandırdı. Onun mesajının İrəvana ünvanlandığı aşkardır. Hərçənd, bunu daha çox suala yox, erməni jurnalistin özünə cavab kimi qiymətləndirmək mümkündür: “Əgər han-sısa məsələ barədə razılığa gəlinib-sə, üstəlik, sənəd ən yüksək səviyyədə im-zalanıbsa, onu reallaşdırmaq lazımdır. Daha sənədi başqa cür təsnifatlandır-maqla məşğul olmaq, ona üçüncü tər-afi, hətta beşinci və onuncu tərəfləri cəlb etməklə məşğul olmaq, “biser” oyun-u na çevirmək lazım deyil. Əsas təminat mövcud razılaşmaların yerinə yetirilmə-sidir. Müqavilənin həyata keçirilməsində saxtakarlıq və riyakarlıq başlayan kimi təminat da yaddan çıxır”.

Göründüyü kimi, Rusiya diplomati-ya idarəsinin təmsilçisi anti-İrəvan ey-hamının davamını gətirməsi ilə yadda qalmaqdadır. Zaxarova, faktiki olaraq, erməni jurnalistin, loru dildə desək, ağ-zından vurdu. Bildirdi ki, oyun qayda-larını pozan onun ölkəsidir və bu səbəb-dən susması lazımdır. Ümumən, xanım sözügünü sülh danışıqları prosesində Ermənistanın nümayiş etdirdiyi mövqe ilə bağlı açıqlaması kifayət qədər ma-raçlıdır: “Mən sizə Ermənistan rəhbər-liyinin mövqeyində əsaslı dəyişikliyin baş verdiyini, məsələlərin mahiyyəti ilə bağlı 180 dərəcə dəyişdiyini söy-ləyə bilərəm. Həm də bu mövqə məhz İrəvanın özü üçün ən əsas məsələyə dair köklü şəkildə dəyişib. Bu, İrəvanın

özünə aid məsələdir və daxilə işlənilib hazırlanmış qərarın nəticəsidir. Amma əldə olunmuş və imzalarla təsdiqlənmiş öhdəliklər var. Əgər həmin öhdəliklər ləğv edilməyib-sə və dəfələrlə yenidən təsdiqlənib-sə, deməli onların yerinə yer-tirilməsi təminatın özüdür”.

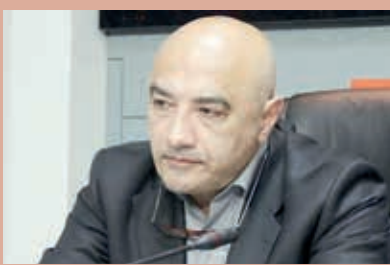
Deməli, Zaxarovanın anti-İrəvan köklənişinin səbəbi belli oldu. Ermə-nistan hakimiyyəti üzərinə düşən öh-dəlikləri yerinə yetirmir. Əlbəttə, rəsmi nümayəndə oxu atıb yayı gizlətməklə də məşğuldur. O, diplomatikliyə sadıq qalaraq, 2020-ci il 10 noyabr üçtərəfli Bəyanatının bəndlərinin, eləcə də son iki il doqquz ayda Moskvanın təşəbbü-sü və vasitəçiliyi ilə keçirilmiş danışıqlar-da əldə olunmuş kövrək irəliləyişlərin kimin təqsiri ucbatından reallaşmadığı-nı, onların icrasında kimin saxtakarlıq etdiyini konkretləşdirməyə də, məhz Ermənistan hökumətini nəzərdə tut-duğu birmənəlidir. Məgər İrəvanın Kremlin başı üzərindən Qərbi dəstək-çilərinə sığındığı, imdad dilədiyi, dialoq məntiqindən boyun qaçırdığı, eləcə də Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təş-kiilatının üzvü kimi öhdəliklərini yerinə yetirməkdən yayındığı kimi məlum deyil ki? Qeyd edək ki, bütün bunlara görə Rusiya XİN, şəxsən nazir Sergey Lavrov dəfələrlə İrəvana xəbərdarlıqlar edib, qınayıcı bəyanatlar səsləndirib. Bir daha bildirək ki, razılaşmalara kimin riayət etmədiyi göz önündədir.

Brifinqdə Fransanın Azərbay-can-Ermənistan münasibətləri müstə-visində tutduğu mövqeyə toxunan M.Zaxarovanın fikirləri də diqqəti çə-kib: “Fransanın bu sahədəki fəaliyyə-ti hamıya məlumdur. Belə vasitəçilik söyləri çərçivəsində münaqişənin hər iki tərəfin - həm Ermənistanın, həm də Azərbaycanın mövqeyini nəzərə almaq lazımdır. Və bu olmadan, artıq kifayət qədər gərginləşmiş vəziyyətdə hansısa bir irəliləyişin əldə olunacağına inan-mağa dəyməz”.

Göründüyü kimi, Rusiya XİN-in rəsmi nümayəndəsi açıq tərzdə bildir-məyə də, Parisin sülh prosesinə zərə-rini də qabardır. Əlbəttə, onun fikirləri heç də o demək deyil ki, ölkəsi Fran-sanın mövqeyindən narahatdır. Əksinə, Zaxarovanın daha rahat və təmkinli tə-sir bağışladığını söyləmək mümkündür. Nəzərə alaq ki, Parisin siyasi dəst-xətti Cənubi Qafqazda sülhün əldə olun-masına ziddir, ən başlıcası isə gərgin-

Ekspert rəyi

Tofiq Abbasov,
siyasi şərhçi

Ermənistanın mövqeyində müsbət dəyişikliklərin olduğu inandırıcı görünür. Hər halda Azərbaycanla bağlı belə dəyişik-liyin işartısı belə yoxdur. Zaxaro-va, ola bilsin ki, Rusiya ilə bağlı dəyişikliyi nəzərdə tutur. Yeni, İrəvan Moskvaya münasibətdə sağlam mövqeyə köklənir. Amma bizimlə bağlı onu görürük ki, Er-mənistan hakimiyyətinin işlək rı-çaqları Makronun, Kolonnanın, Ann İdalqonun əlindədir. Onlar isə bir qayda olaraq Azərbayca-na radikal mövqe sərgiləyirlər.

Əslində, onlar bununla çox lazımsız siyasətə baş vururlar. Ona görə ki, əgər Fransanın siyasi rəhbərliyi həqiqətən də Ermənistanın təəssübünü çə-kirlərsə, gerek İrəvanı sülhə ça-ğırınsın. Amma bunu etmir. Tam əksinə, sülhə qarşı dağıdıcı xətt yüdürlür ki, bu da Azərbaycanın mövqeyinə və istəyinə tamamilə ziddir. Buna görə hesab edirəm ki, hələlik Hayastan rəhbərliyinin yanaşmasında heç bir ümidverici dəyişiklik sezilmir. Əgər Mariya Zaxarova bu barədə danışsın, konkret nəyi nəzərdə tutduğunu açıqlamalıdır. Şəxsən mən İrəva-nın mövqeyində heç bir dəyişiklik görmürəm.

liyin saxlanması üçün əsasdır. Bu isə hər bir halda proseslərin uzanmasının tərəfdarı olan Kremlin maraqlarına uy-ğundur.

İ.HƏSƏNQALA,
“Xalq qəzeti”

MN: "Kəlbəcər istiqamətində mövqələrimiz atəşə tutulub"

Avqustun 30-u saat 22:35 radələrində Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri İstisu yaşayış məntəqəsi istiqamətində yerləşən mövqelərindən Azərbaycan Ordusunun Kəlbəcər rayonunun İstisu yaşayış məntəqəsi istiqamətində yerləşən mövqələrini atıcı silahlardan atəşə tutub.

Bu barədə XQ-yə Müdafiə Nazirliyindən bildirilib. "Bölmələrimiz tərəfindən adekvat cavab tədbirləri görüldü", - məlumatda qeyd edilib.

Azərbaycanın müdafiə naziri Türkiyədə

Azərbaycan Respublikasının müdafiə naziri, general-polkovnik Zakir Həsənovun Türkiyədə işgüzar səfəri davam edir.

Səfər çərçivəsində general-polko-vnik Z.Həsənov növbəti buraxılış mə-rasimində iştirak etmək üçün Türkiyə Respublikasının Quru Qoşunları Ali Hərbi Məktəbinə gəlib.

Türkiyə Respublikasının milli müda-fiə naziri Yaşar Gülerin, Azərbaycanın Türkiyədəki səfiri Rəşad Məmmədov-un və digər rəsmilərin də iştirak etdi-yi tədbirdən əvvəl məktəbin “Şəhidlər

qapısı"nda azərbaycanlı və türkiyəli şəhid məzunlarının adları əks olunan lövhələrin qarşısında xatirə fotosu çək-dirilib.

Təntənəli mərasimdə Türkiyə Res-publikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan çıxış edərək məzunları bu-raxılış münasibətilə təbrik edib.

XQ

Qardaş ölkənin Zəfər bayramı

Düən Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyində qardaş ölkənin Zəfər bayramı münasibətilə rəsmi qəbul təşkil edilib.

Mərasimdə dövlət və hökumət nü-mayəndələri, Milli Məclisin deputatları, xarici ölkələrin Azərbaycandakı səfir-ləri, hərbi ataşələr, beynəlxalq təşkilat-ların təmsilçiləri, ictimaiyyət nümayən-dələri iştirak ediblər.

Türkiyənin ölkəmizdəki səfiri Cahid Bağcı Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğ-anın 30 Avqust - Zəfər bayramı münasi-bətilə təbrik məktubunu oxuyub.

"İşğaldan azad edilən torpaqlara Böyük Qayıdışın baş verdiyi bir zaman-da Zəfərimizin 101-ci ildönümünü qeyd etmək qürur verir. Türkiyə Azərbay-can-la Ermənistan arasında münasibətlərin normallaşması, sülh sazişinin imzalan-masını dəstəkləyir. Türkiyə və Azər-baycan hər zaman sülhün tərəfdarıdır", -deyə türkiyəli diplomat vurğulayıb.

Müdafiə nazirinin birinci müavini - Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi, general-polkovnik Kərim Vəliyev qardaş türk xalqını və Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin bütün şəxsi heyətini Zəfər bayramı münasibətilə təbrik edərək, bu möhtəşəm qələbənin Türkiyənin şanlı

tarixinin ən parlaq səhifələrindən biri ol-duğunu bildirib. Azərbaycan ilə Türkiyə arasında münasibətlərin ən yüksək səviyyədə olduğunu vurğulayan gene-ral-polkovnik əlaqələrin bu səviyyəyə çatmasında Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın müstəsna ro-lunu qeyd edib.

Sonda Zəfər bayramı münasibətilə Türkiyənin milli müdafiə naziri Yaşar Gülerin təbrik məktubu oxunub və film nümayiş olunub.

XQ

Dünya QHT-ləri Ermənistandan 4 min insanın taleyini açıqlamağı tələb edir

Dünyanın müxtəlif ölkələrini təmsil edən vətəndaş cəmiyyəti təşkilatları Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində itkin düşmüş minlərlə azərbaycanlı barədə təcili tədbirlər görülməsi barədə beynəlxalq ictimaiyyətə müraciət ünvanlayıb.

Bosniya və Herseqovinadan “Srebrenitsa anaları və Jepa Anklavı” İctimai Birliyi, ABŞ-dan “Sağlamlıq Tərəfdaşları”, Konorsiyadan “Öt Kökləri Təşkilatlarının Konsorsiumu”, “WOTE” Gənclərin Layihələrinin İnkişafı Təşkilatı və “İnkişaf üzrə Vətəndaş Şəbəkəsi”, Pakistandan “Sukaar Rifah Təşkilatı”, Nigeriyadan “Ekoloji Cəmiyyət”, Hindistandan “İnsan Hüquqları üzrə Beynəlxalq Komissiya”, Esvatindən “Gənclər və Qadınlar Dəyişikliklər üçün Təşkilat”, Konqodan “Biso İnsanlar” vətəndaş qurumları rəhbərlərinin imzaladıqları sənəddə bildirilir ki, Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü nəticəsində itkin düşmüş min-lərlə azərbaycanlı barədə təcili tədbirlər görülməsi üçün beynəlxalq ictimaiyyət səylərini artırmalıdır.

Qeyd edilir ki, Birinci Qarabağ mü-haribəsi zamanı, ümumilikdə, 3 min 890 azərbaycanlı rəsmi olaraq itkin düşmüş sayılıb. Onların 3 min 171-i hərbi qul-luqçu, 719-u isə mülki şəxslər olub. Mül-ki şəxslərdən 71-i uşaq, 267-si qadın, 326-sı qoca olub. Ürək ağrıdan da odur ki, bəzi hallarda bütün ailələr, nəsillər

qohumları ilə birlikdə yoxa çıxıb. İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı isə 6 nəfər azərbaycanlı itkin düşüb, onların harada olması və taleyi ilə bağlı bu günə qədər heç bir məlumat yoxdur.

Müraciətdə daha sonra deyilir ki, beynəlxalq humanitar hüququn tələblərinə görə, münaqişə tərəfləri itkin düşmüş şəxsləri axtarmağa və onların sayını müəyyənəlməyə borcludurlar. İnsan-ların qeyri-insani şəraitdə, sistemətik şəkildə öldürülməsi və bu cür basdırılması onların izlərinin silməklə bərabər, bütün in-sanlıq dəyərlərinə hörmətsizlik deməkdir və ağılasığmaz vəhşiliyin sübutudur. İtkin düşmüş şəxslərin problemi global problemdir.

Sənədin mətni Ermənistanın Birin-ci Qarabağ müharibəsi zamanı ölümə məruz qoyduğu 4 min azərbaycanlının dəfn olunduğu kütləvi məzarlıqların coğ-rafi koordinatlarını verməsi, beynəlxalq təşkilatların itkin düşmüş şəxslərlə bağlı məlumatların təcili açıqlanmasına kömək etməsi çağırışları ilə bitir.

XQ

“Le Monde”: Makron özünənəzarəti itirib

İnosmi.ru xəbər portalı avqustun 30-da verilmiş “Afrika böyük və orta səviyyəli imperiyaların rəqabət üçün sevimli meydanına çevrilib” adlı analitik materialda “Le Monde”a istinadən bu barədə yazır.

Qeyd edilir ki, Fransa Prezidenti E-manuel Makron Afrika qitəsi haqqında danışarkən elə ifadələrdən və təhqiredici fikirlərdən istifadə edir ki, onları ancaq özünə nəzarət edə bilməyən insanlar dilə gətirir. Silva Kaufmann adlı müəllif yazır: Fransanın liderinin “qara qitə” haqqındakı nitqlərində təbliğat və realıq arasında ol-duqca böyük fərq vardır. Nigerdəki hərbi çevrilişdən sonra ortada tamamilə tənha qalan Fransa özünü “demokratiyanın müdafiəçisi” kimi təqdim etməkdən başqa yol tapmır. Müəllifin fikrincə, Afrikada başlan-“tektonik dalğa”dan sonra Parisin bu bölgədə – xüsusən, Saxaradan cənubda

və Saxel bölgəsində duruş getirə biləcəyi-ni təsəvvür etmək çox çətindir.

Makronun özünənəzarəti itirməsini sü-but edən başqa bir fakt isə onun avqustun 28-də Parisdə səfirlər qarşısında Afrika-dakı proseslər haqqında çıxış edərkən dediyi “Biz axmaqlar arasında yaşamağa məhkumuq!” – ifadəsi olub. Müəllifin fik-rincə, Afrika ölkələrindən gələn reaksiya-lar sübut edir ki, Makronun bu səbətsizliyi Fransanın Afrika strategiyasına sarsıdıcı zərbə vurmuşdur.

İ.MİRZƏBƏYLİ,
“Xalq qəzeti”

Xankəndidə hansı rus icmasından söhbət gedir?

Özlərini “rus icması” kimi təqdim edənlərin bəyanatları regionda sabitliyi pozmaq, dünya ictimaiyyətinə yanlış məlumat vermək və Qarabağ ermənilərinin çoxmillətli, multikultural Azərbaycan cəmiyyətinə inteqrasiya prosesini ləngitmək cəhdidir. Bu, Azərbaycan Konstitusiyasının normalarına tamamilə ziddir.

Bu barədə Azərbaycanın Rus İcması Respublika Şurasının Qarabağ bölgəsinin "saxta rus icması"nın siyasi kart oynamaq cəhdinə münasibət bildirdiyi bə-yanatda bildirilir.

“Qarabağ iqtisadi rayonunun erməniəsilli sakin-ləri Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlarıdır və ölkəmizin rəsmi qanunlarına uyğun yaşamaqlıdır. Azərbaycan 1993-cü ildə Ədliyyə Nazirliyi tərəfin-dən qeydiyyatla alınmış və bu gün bir rus icması var. Sayı 120 min nəfərdən çoxdur. Təşkilatımız bütün beynəlxalq strukturlar tərəfindən tanınır və 30 ildir fəa-liyyət göstərir. Əgər Qarabağ sakinləri arasında Azər-baycanın rus icmasına qoşulmaq istəyən etnik ruslar varsa, o zaman təşkilata üzv olmaq üçün biza müraciət etsinlər. Biz onların müraciətlərinə cavab verməyə və bunun üçün bütün lazımi məlumatları təqdim etməyə hazırıq”, - bəyanatda qeyd olunur.

XQ

Qarabağ və Nikol Paşinyan üçün “Troya atı”

1999-cu ilin parlament terroru, Ruben Vardanyan və tarixi təkrarlanmada Rusiya amili

(əvvəl 1-ci səhifədə)

Məlum olduğu kimi, Ermənistanda bu ilin sentyabrında İrəvan meriyasına seçkilər keçiriləcək. Proses hakim komanda üçün son dərəcə vacibdir. Çünki paytaxt ölkənin yarısı deməkdir və Ermənistanın idarəçilik sistemi elə qurulub ki, İrəvanda hakim mövqə tutmaq, hazırkı iqtidarın qərarlarını mübahisələndirmək üçün leqal platformanın qazanılmasıdır. Bir anlıq seçkidə baş nazir Nikol Paşinyana müxalif qüvvənin qələbə qazandığını təsəvvürə gətirərkən, bu, faktiki olaraq, ikihakimiyyətliklik doğuracaq.

Üstəlik, seçkidə hansısa müxalif qüvvənin qələbəsinin müstəsna siyasi dividend, mənavi üstünlük olduğunu da düşünməliyə. Elə bir üstünlük ki, onun nəticəsində bütövlükdə mövcud hakim qütbü siyasi səhnədən uzaqlaşdırmaq, daha doğrusu, bunun üçün münbit zəmin, perspektiv əldə etmək mümkündür. Görünür, elə buna görə R.Vardanyan özünə əl qataraq üsyankar çağırış səsləndirmişdi. Elə bu səbəbdən deputat A.Koçaryan, necə deyirlər, “hayəcan təbili” çalır.

Təhlükə isə deputatın bildirdiyi kimi, yalnız Ruben deyil. Vardanyan, çox güman, aysberqin görünən tərəfidir. O anlamda ki, Ermənistan hakimiyyətini devirmək, pis halda seçkidə qalib gəlib Paşinyan iqtidarının mövqelərini sarsıtmaq planı hərəkətə gətirilib və Qarabağ separatçılarının keçmiş “dövlət naziri” də həmin “ssenaridə” yer alan önəmli fəqirdur. Bəlkə də ən önəmli.

Bəli, Qarabağda ötən ilin dekabrında azərbaycanlı mütəxəssislərin “Qızılbulaq” qızıl və “Dəmirli” mis yataqlarına girişini, ekoloji durumun monitorinqinin aparılmasını əngəlləyən də Vardanyan idi, Ağdam-Xankəndi yolunu beton plitələrlə qapadan da. Üstəlik, bir neçə gün əvvəl Azərbaycanın Xankəndiyə yollanmış humanitar yardımının qarşını kəsən də, Qarabağdakı Rusiya sülhməramlı kontingentinin təmsilçilərinə hücum çəkən də Rubenin dəstəsi olmuşdu. Deməli, bu məxluq var gücü ilə çalışır ki, həm bölgədəki mövcud status-kvo saxlanılsın, həm də... Həm də A. Koçaryan bildirir ki, Qarabağdakı qeyri-sabitliyin Ermənistana keçməsinə istəyənlər var. O, eyni zamanda, bədii təfəkkürünü işə salaraq belələrini “Troya atı”na bənzədir.

Paşinyanın komandasındakı deputatın “Troya atı” obrazlı ifadəsinin üzərində dayanmağa ehtiyac var. Ancaq qədim dövrə yunanların Troya şəhərini ələ keçirmək üçün taxtadan hazırladıqları və sonradan “Troya atı” adı ilə məşhurlaşmış hücum vasitəsindən xüsusi söhbət açmağa ehtiyac yoxdur. Yalnız bu qənaətə gəlmək mümkündür ki, Qarabağda Ermənistana hesablanmış “Troya atı” hazırlanmaqdadır və onun məqsədi kimlər üçünsə bağlı qalmış hakimiyyət qapılarını açmaq, daha doğrusu, qırıb-dağıtmaqdır. Həmin qüvvələr qapıları açmağın (qırmağın – red.), yeni seçkidə qalib gəlməyin mümkünsüzlüyünü yaxşı anlaşırlar. Əlbəttə, onlar

sırf prosedə yönələn siyasi-texnoloji planları da ikinci plana atırlar. Hələlik, özlərini sivil göstərməyə çalışırlar...

“Troya atı” ritorikasına güc verən Koçaryan onu da bildirir ki, Qarabağ öz keçilməzliyini “seçilmisə prezidentin” funksiyaları olan dövlət institutları sistemi vasitəsilə əldə etməlidir. Bu nə deməkdir? O deməkdir ki, Qarabağ üzərindən Ermənistanda hakimiyyətə gəlmək kimi avantürist meyllər yolverilməzdir. Yəni, Koçaryan keçmiş qayıdış yolunun olmadığına ehyam vurur.

Əlbəttə, deputatın fikirlərində Qarabağı ayrıca tutmaq, İrəvana bağlı olmayan subyekti kimi göstərmək kimi ənənəvi sərsəmlik duyulmaqdadır. Ancaq hazırkı məqamda bu sərsəmlik Paşinyan administrasiyasını təhlükələrdən siqortalamaq qiyafəsinə bürünüb. Ümumən, A.Koçaryanın açıqlaması göstərir ki, Ermənistanda 2018-ci il inqilabı üçün ən böyük təhdid “Qarabağ kartı”dır. Nəzərə ələq ki, bu kart müasir Ermənistan dövlətçiliyinin ideoloji əsasını təşkil etməkdədir.

Azərbaycan 44 günlük müharibədə qalib gəlməklə, həmin ideoloji əsası məhvə məhkum duruma saldı. Bu gün həm Ermənistan-da, həm də Qarabağdakı separatçı rejim daxi

lində gedən proseslər müharibənin vurduğu zərbənin təsirləridir. Hazırkı dolışıq labirində görünən, eyni zamanda, budur ki, Qarabağ avantürizmini Ermənistanın ictimai-siyasi mühitinə təməlli keçirmək istəyən qüvvələr aktivləşiblər. Onlar müharibə rüsvayçılığını Paşinyan iqtidarına başa qaxınc şəkildə, mənavi məsuliyyət şəklində qabardaraq, onu nüfuzdan salmaq, nəticə etibarilə siyasi səhnədən tamamilə uzaqlaşmasına nail olmaq istəyirlər.

O da məlumdur ki, Nikolun seçki yolu ilə devirmək üçün indiyədək edilmiş cəhdlər nəticə verməyib. Söhbət 2021-ci ilin növbədənəkar parlament seçkilərindən gedir. O zaman Paşinyan kreslosundan möhkəm yapışdı. Ona vurulan xain, satqın kimi damğalar da cəmiyyətdə ciddi ictimai reaksiya doğurmadı. Hazırda baş nazirin nüfuzu aşağı düşsə də, bu, hələ o demək deyil ki, onu seçki yolu ilə uzaqlaşdırmaq və ya sarsıtmaq asan məsələdir.

Deməli, Koçaryanın təbirincə desək, “Troya atı”nı işə salmaq zərurəti var.

Bəs, Ermənistanın hakim siyasi elitası nə üçün Qarabağda hazırlanmış “Troya atı”ndan qorxur? Məsələyə izah vermək üçün yaxın keçmişə müraciət etmək zərurəti yaranır. Bu baxımdan üzərində dayanılmalı məqam baş nazir Nikol Paşinyanın vaxtaşırı dilə gətirdiyi bir fikirdir. Nikol tez-tez 1999-cu ilin oktyabrında baş vermış parlament terrorunu yada salır. Hadisəni ölkənin demokratik inkişafına vurulmuş ən böyük zərbə kimi qiymətləndirir və mövqeyində haqlıdır.

Çünki məhz həmin parlament terroru, konkret olaraq, 1999-cu il oktyabrın 27-də Ermənistanın Milli Assambleyasına silahlı hücum ölkənin siyasi sistemini və gələcəyini dəyişdi. Həmin vaxt Nairi Hunanyan adlı terrorçunun başçılığı etdiyi beş nəfərdən ibarət dəstə Ermənistanın siyasi rəhbərliyindəki de-fakto qərar qəbul edən baş nazir Vazgen Sarkisyan və parlamentin spikeri Karen Dəmirçyan başda olmaqla, səkkiz nəfəri qətlə yetirdi.

ssenarisinin işə düşməsi bununla əlaqədardır. Nikolun öz oyununu var. Həmin oyun göz qabağındadır. Onun uğursuzluğu da həmçinin. Mövcud situasiyadakı “Troya atı” isə həm uğursuzluğu aradan qaldırır Qarabağ avarturasının davamı üçün yaşıl işıq yandırılmalı, həm də Paşinyanı hakimiyyətdən uzaqlaşdırmalıdır.

Gələk, A.Koçaryanın nə üçün oxu atıb yayı gizlətməsinin üzərinə. Yəni, o niyə deyir ki, Qarabağdakı gərginliyi Ermənistana keçirmək istəyən qüvvələr var? Bunu söyləyərkən, hansı səbəbdən yalnız Vardanyanın üzərində dayanır? Cavab çox sadədir. İstər deputat A.Koçaryan, istərsə də onun şefi Paşinyan yaxşı anlaşırlar ki, erməni cəmiyyəti xəstədir. Bu xəstəliyin hər an aktiv fəzaya daxil olması mümkündür. Lorı dildə desək, xəstə cəmiyyətin Qarabağ damarına basmaq olmaz. Paşinyanın komandası buna görə ehtiyatlıdır.

Bəli, Nikolun iqtidarı seçkiyə Qarabağ ritorikasını aktiv saxlayaraq getmək yolunu tutur. Buna görə mövcud müstəvidə spekulasiyalara baş vurur. Yeri gəlmişkən, onu da deyək ki, Nikol 2021-ci ilin növbədənəkar parlament seçkiləri zamanı da eyni “ritorikani” əsas götürmüşdü. Həftə, seçkiqabağı platformasına Hadrutu və Şuşanı geri qaytarmaqla bağlı sərəm müddəalar da daxil etmişdi.

Bilavasitə A.Koçaryanın “Troya atı” məntiqinə söykənərək, onun ünvanladığı və cavabından xəbərdar olduğu sualların üzərində dayanacaq – “Ruben Vardanyan kimi təmsil edir? Onun fəaliyyəti anlaşılmazdır. Bəs qalan yeddi nəfər kimlərdir? Qarabağın seçilmiş prezidentini istefaya məcbur edən keçmiş və ya indiki məmurlar kimlərdir?” Əlbəttə, ehtimallar olsa da, qalan yeddi nəfərin kim olduğuna dair dəqiq fikir bildirmək çətinidir. Ancaq Vardanyanın kim olduğu bəllidir. O, Rusiyadakı siyasi dairələrin adamıdır. Paşinyanın hakimiyyətini devirmək istəyənlərin adamı. Deməli, 1999-cu ilin parlament terrorunu əbəs yerə xatırlamamışıq.

Qeyd edək ki, 2005-ci ilin aprelinde Rusiya məxfi xidmətinin keçmiş agentı Aleksandr Litvinenko ölkəmizin “Realnyi Azerbaijan” qəzetinə müsahibəsində ölkəsinin Silahlı Qüvvələri Baş Qərargahının Baş Kəşfiyyat İdarəsini Qarabağ münəqışəsini həll edəcək sülh prosesini təxirə salmaq məqsədilə Ermənistan parlamentində terror aktı təşkil etməkdə ittiham etmişdi. Əlbəttə, ittihamını təsdiqləyəcək dəlil yox idi. Buna görə Litvinenkonun söylədikləri çoxsaylı kənar təkziblərin nəticəsində havada qaldı. O zamankı prezident Robert Koçaryanın milli təhlükəsizlik üzrə müşaviri Qarnik İsaqulyan isə keçmiş agentı “xəstə” adlandırdı.

27 oktyabr 2012-ci ildə, yeni məlum qətləmin 13 ilinin tamam olduğu gün fransız əsilli erməni siyasi mühacir və keçmiş keşiş Arsunı Avetisyan Ermənistanın “A1plus” telekanalına müsahibə verərək, Rusiyanın gizli xidmətlərinin hadisənin arxasında dayandığını iddia etdi. O, 2013-cü ildə eyni agentliyə verdiyi daha bir müsahibədə Ermənistan parlamentindəki terror aktının ölkənin müdafiə nazirinin keçmiş müavini Vahan Şirxanyan və o zaman milli təhlükəsizlik naziri olmuş (sonradan prezident -red.) Serj Sarkisyan tərəfindən törədildiyini bildirdi. Həmçinin, S.Sarkisyanın və R.Koçaryanın “neo-bolşevik cinayət klani”nın hakimiyyətə gətirilməsinə Rusiyanın xüsusi xidmət orqanlarının da kömək göstərdiyini vurğuladı.

Sonda belə nəticəyə gəlmək mümkündür ki, hazırda 1999-cu ildə “Qarabağ klani”ni təmsil edən Koçaryan-Sarkisyan tandeminin yerini Rusiyanın adamı olan Ruben Vardanyan və Andranik Koçaryanın adını çəkmədiyi qalan yeddi nəfər tutub. Elə bu səbəbdən yazımızın əvvəlində Ermənistanda tarixin təkrarlana biləcəyini vurğuladıq. Onu da diqqətə çatdırdıq ki, hakim “Vətəndaş sazişi” partiyasının deputatının söylədikləri həmin təkrarlanmanın qarşısını almaq üçün, bir növ, müqavimət hissi aşılıyır. Görünür, İrəvan meriyasına seçkilər yaxınlaşdıqca, bu sayaq açıqlamaların sayı artacaq. Çünki Qarabağ müstəvisində Azərbaycanla olan ziddiyyətlərin get-gedə Ermənistana daha real bir formada sıçraması perspektivi görünməkdədir.

Ə.CAHANGİROĞLU,
“Xalq qəzeti”

KÖŞƏ YAZISI

Cənubi Qafqaza sülhü Azərbaycan gətirəcək

İttifaq MİRZƏBƏYLİ
i-mirzebeyli@mail.ru

Bu gün Cənubi Qafqazın sülhə ehtiyacı heç zaman olmadığı qədar böyükdür. Çünki planetin bir çox siyasi dairələrinin iqtisadi maraqları məhz burada kəşifdir. ABŞ, Rusiya, Qərb ölkələri, İran, Hindistan, eləcə də bir çox başqa dövlətlər burada sülhün bərqərar olunmasını istəyir və ... çalışırlar. Ancaq hər kəs bizim regiona özünə sərf edən bir sülh gətirilməsi variantı üzərində işləyir. Xüsusən, Fransa açıq şəkildə çalışır ki, Cənubi Qafqaz bilavasitə Parisin istədiyi şəkildə idarə edilsin.

Təbii ki, bu, əraziləri otuz il işğal altında qalmış, sərvətləri talan edilmiş, milyardlarla dollar iqtisadi ziyan görmüş, on minlərlə şəhidi və itkini olan Azərbaycana qətiyyən sərf eləmir. Azərbaycan ədalətli müharibə apardığı kimi, ədalətli sülhə də nail olmaq istəyir və olacaq. Onu da xatırladaq ki, yuxarıda adını çəkdiyimiz siyasi dairələrin bəziləri bizim regionda suyu bulandırmaqla öz maraqlarını təmin etməyə çalışsalar da, bəziləri Ermənistana himayədarlıq etmək məqsədilə, İrəvanın istədiyi şəkildə sülh arzulayırlar. Bu prosesdə Azərbaycan da tək deyil. Türkiyə, Pakistan, İsrail və Gürcüstan dövlətləri, eləcə də bəzi Avropa qurumları, Rusiyadakı müəyyən siyasi dairelər, İrandakı on milyonlarla soydaşımız Azərbaycanın haqq işini dəstəkləyənlər sırasındadır.

Həm dövlət başçımızın, həm də xalqımızın qətiyyəti belədir ki, rəsmi Bakı Cənubi Qafqaza məhz ədalətli, beynəlxalq hüququn prinsiplərinə əsaslanan, Azərbaycan dövlətinin maraqlarına, xalqımızın mənafeyinə cavab verməyən sülhə imza atmayacaq. Cənab Prezident dəfələrlə bəyan edib ki, bizi heç kəs, heç bir qüvvə öz yolumuzdan döndərə bilməyəcək. Biz Cənubi Qafqaza məhz qalib Azərbaycanın şərtləri əsasında sülh gətirilməsinə təmin edəcəyik.

... Bəlkə də indi xatırladacağım fakt etik baxımdan o qədər də məqbul sayılmayacaq. Amma yazmamaq da olmur. Daha doğrusu, son otuz ildə, xüsusən 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra beynəlxalq aləmdə şahidi olduğumuz proseslər bu arqumenti dilə gətirmək zərurəti yaradır. Elə bizim hərbi sənayeçilər hazırladıqları yeni silaha “İtiqovan” adı verəndə də məhz mənim indi düşündüyüm kimi düşündümsülər. Belə ki, Türkiyədəki elmi-kütləvi verilişlər hazırlayan telekanallardan biri öz tamaşaçılarına Efiopiyanın yüksək dağlıq ərazisində yaşıyan sarı canavarların həyatını əks etdirən olduqca maraqlı bir veriliş təqdim etdi.

Süjetdən məlum oldu ki, bu canavar sürüsü ilə boğuşan ev itindən vəhşilərin birinə hansısa virus keçmişdir. Bu elə bir virus imiş ki, olduqca sürətlə yoluxur və heyvanların canını alır. O boyda canavar sürüsü yavaş – yavaş məhv olur. Cəmiyyətdəki ermənilik virusu da onların havadarlarına necə yoluxubsa, hər gün həmin virusdan əziyyət çəkən ermənipərəstlərin bir neçəsi ya ağılıni itirir, ya razılı olur, ya da özü-özünü ifşa edərək məhvə doğru gedir.

Məhz həmin ağılıni itirməliyin nəticəsidir ki, Fransadakı hansısa şəhər rəhbərləri (merlər) Avropanın o biri başından “humanitar yardım” yüklənmiş “tır”ları Ermənistan – Azərbaycan sərhədində yaradılmış Laçın nəzarət-buraxılış məntəqəsinə göndərməyə çalışırlar. Bəzi ekspertlər deyirlər ki, cəhənnəmə kimi göndərilir. Qoy gəlib onlar da İrəvandan göndərilmiş “Spayka” “tır”larının yanında dayansınlar.

Bəzi ekspertlər deyirlər ki, Paris elə yardım göndərəndirsə, Afrikadakı işğal etdiyi ölkələrin ac-yalavac əhalisinin qayğısına qalsın. Nigərdə onların siyasəti tamamilə iflasa uğramaqdadır. Digər ekspertlər soruşurlar ki, Fransa rəhbərləri son üç-dörd ildə ölkə daxilində – məhz Yelisey sarayının səhvləri üzündən milyonlarla insan üçün yaranmış problemləri həll etdimi ki, Qarabağdakı 20-30 min separatçıların qayğısına qalmağa çalışır?

Amma bu məsələ ilə bağlı ən kəsərlə və qətiyyətlə arqumenti cənab Prezident İlham Əliyev səsləndirmişdir. Dövlət başçımız demişdir ki, əgər rəsmi Paris erməniləri o qədər istəyirsə, onda Marseldə onlara muxtariyyət versinlər, bizim ərazilərimizdə yox. Biz onlara öz ərazilərimizdə dövlət yaratmaq üçün bir dəfə icazə də vermişik, ərazi də. İndi artıq bizim ərazilərimizdə ikinci erməni dövləti yaradılmasına imkan verməyəcəyik. Dünya ictimaiyyəti bunu bilməlidir.

Son günlər eşidirik ki, ermənilik xəstəliyinə yoluxanların bəziləri yenidən BMT Təhlükəsizlik Şurasının əsəbləri ilə oynamağa cəhd edirlər. Amma əbəs yerə. Onlar bir neçə həftə əvvəl də çox böyük həvəs və ümidlə Nyu-Yorka toplaşmışdılar. Azərbaycan diplomatiyası onları ABŞ-dan “əli etayindən uzun” qaytardı. İndi yenə də həmin əqibəti yaşayacaqlar. Həftə, yaşamasalar, orada nəyəsə nail olsalar belə, düzüz-qoşduqları həmin sənəd adı kağız parçası kimi heç bir əhəmiyyət kəsb etməyəcək. Çünki Ermənistan artıq beynəlxalq ictimaiyyətin orqanizmində yaranmış əziyyət verən onkoloji şişə çevrilib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev avqustun 26-da Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi, Mədəniyyət Nazirliyinin və Prezidentin Laçın rayonunda Xüsusi Nümayəndəliyinin təşkilatçılığı ilə Laçın şəhərində –Həkarı çayının sahilində keçirilən “Laçın Şəhəri Günü” tədbirindəki çıxışında xatırladı ki, heç kim bizim iradəmizə təsir edə bilməz: “Bunu biz müharibə dövründə göstərmişik, 44 gün ərzində ancaq və ancaq irəli gedərək, düşməni məhv edərək, bayrağımızı qaldıraraq göstərmişik. Müharibədən sonra keçən 3 ilə yaxın müddətdə də bunu sübut etməyə məcburuq. Çünki bizə qarşı aparılan kampaniya, çirkin təbliğat bizim iradəmizə təsir edə bilməz, bizi yolumuzdan döndərə bilməz. Haqq-ədalət bizim təfərimizdədir, beynəlxalq hüquq bizim təfərimizdədir, biz heç kimdən qorxmuruq və bunu göstərmişik, həm döyüş meydanında, həm siyasi müstəvidə. Ermənistanın havadarları bunu nə qədər tez anlasalar, o qədər də Ermənistan üçün yaxşı olacaq və bölgə üçün yaxşı olacaq”.

Separatçılara qarşı Bakının “Şah!” gedişi

Humanitar yardımdan imtina etmək separatçılar üçün məğlubiyyət deməkdir

Əvvəlcə dünən Ağdam-Xankəndi yolunda və oradan kənarda baş verən hadisələrin xronikasına nəzər yetirək. Bakının humanitar yardımı barədə informasiya yayılandan sonra bir qrup erməni təxribatçı yük maşınlarının qarşısını kəsmək məqsədilə Ağdam-Xankəndi yolundakı Rusiya sülhməramlılarının postunun qarşısına gəlib. Az sonra separatçıların “silahlı dəstələri” də ərazidə görünüb. Separatçılar sülhməramlılara qarşı fiziki təzyiqə əl atıblar. Yayılan video-görüntülərdə təxribatçıların sülhməramlıların avtomobilinə hücum edəndiyi, rusiyalı hərbciləri təhqir etdiyi aydın görünür. Sülhməramlılar yalnız avtomobili ərazidən uzaqlaşdırmaqla təxribatçılardan canlarını qurtara bəlihlər.

Cavabını gözləyən suallar

“Ağdam-Xankəndi yolu açılandan sonra Laçın yolu da 24 saat ərzində açılacaq”. Bu sözləri Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi Hikmət Hacıyev BBC-yə müsahibəsində açıqlayıb. “Yollar nə qədər çox olsa, hamı üçün bir o qədər yaxşıdır”, – deyən Prezidentin köməkçisinin sözlərinə görə, Qarabağdan olan ermənilərə Azərbaycanın digər vətəndaşları kimi dil, mədəni, dini, o cümlədən bələdiyyə hüquqları təklif olunur.

İndi sual olunur: Ağdam-Xankəndi yoluna toplaşmış Bakının göndərdiyi humanitar yardıma etirazlarını bildirenlər Qarabağın erməni əhalisinin rəyini, mövqeyini ifadə edərləmi? Həmin hay dəstəsinin separatçılardan ibarət olduğunu erməni mənbələrinin özləri təsdiqlədi. Onlar Ruben Vardanyanın yaratdığı qondarma “Qarabağ təhlükəsizlik və inkişaf cəbhəsi”nin üzvləri imiş. Təxribatçılara təşkilatın “rəhbəri” Arşak Abramyan başçılıq edir. Əslində, separatçı hayların bu “yökəsənliyi” bir daha onu sübut edir ki, “Qarabağda humanitar fəlakət yaşanır” iddiaları siyasi avantüradan başqa bir şey deyil. Əgər, doğrudan da, “humanitar fəlakət” yaşanarsa, Bakının göndərdiyi yardımı niyə qəbul etməsələr. Yoxsa, öyrədilmiş erməni qadının dili ilə “mən Türkün göndərdiyi undan bişirilən çörəyi yeyə bilmərəm” tərzində komik və istehza doğuran reaksiya quraşdırmazdılar. Deməli, bunların “aclıq” kartı ilə manipulyasiya etdikləri şübhəsizdir. Bu, Ağdam-Xankəndi yolundan istifadəyə məqsədyönlü şəkildə Ermənistan və onun Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaratdığı və dəstəklədiyi qondarma rejim tərəfindən süni əngəllər yaradıldığını bir daha sübuta yetirir. Məsələyə bu prizmadan yanaşanda əminliklə deyə bilərik ki, rəsmi Bakı Ağdam-Xankəndi yoluna humanitar yardım karvanını çıxarmaqla həm İrəvan iqtidarını, həm də Qarabağdakı separatçıları ciddi dilemma qarşısında qoydu. Yəni “aclıqdan əziyyət çəkən” ermənilərin bu yükü qəbul etməmələri məntiqsizlikdir. Onların vəziyyətində undan imtina özüneqəsdə bərabərdir. Amma humanitar yükün qəbul edilməsi də Qarabağ erməniləri ilə revanşistlər arasında daxili münaqişənin alovlanması demək olar. Bəli, Bakı diplomatik müstəvidə özünün “Şah!” gedişi ilə separatçı yığnağını qaçılmaz məğlubiyyətlə üz-üzə qoyub.

...Keyfiyyət sertifikatı da üstündə

Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyətinin əməkdaşları, könüllülər ötən gün ərazidə qurulan cəhəzlərdə gecəleyib və istirahət edəblər. Onların əsas məqsədi Qarabağda yaşayan erməni əsilli vətəndaşlara humanitar yardımı çatdırmaqdır. Bunun üçün içərisində 40 ton un məmulatı olan iki yük maşını Ağdam–Xankəndi yolunun üzərində dayanıb.

Bu arada bir qrup xarici jurnalist humanitar yardım karvanının dayandığı Ağdam–Xankəndi yoluna gəliblər. On-

lara Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyətinin nümayəndələri məlumat veriblər. “Bloomberg”, “BBC”, “Gettyimage” kimi aparıcı media orqanlarının ölkəmizdəki nümayəndəliklərinin əməkdaşları ərazidə vəziyyətlə tanış olublar.

Oxuculara xatırladaq ki, humanitar yardımın Xankəndiyə çatdırılması ilə bağlı cəmiyyətin əməkdaşları Qarabağda müvəqqəti yerləşdirilmiş Rusiya sülhməramlıları ilə danışıqlar aparıblar. Daha sonra humanitar yükün keyfiyyət sertifikatı Azərbaycan və rus dillərində sülhməramlı kontingentin həkiminə təq-

dim edilib. Bu barədə Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyətinin baş katibi Ceyhun Mirzəyev məlumat verib. O, əlavə olaraq bunları bildirib: “Bizim əlaqə vasitələrimiz onlarda var. Gün ərzində əla bilsin ki, biza cavab verilsin”. Fəqət günün sonuna qədər sülhməramlılardan hər hansı cavab alınmayıb.

Erməni mediasının yazdığına görə, Qarabağdakı separatçı rejimin oyuncaq “parlament”nin “sədr”i David İşxanyan dünən keçirdiyi mətbuat konfransında deyib ki, Rusiya sülhməramlılarının Azərbaycanın yük maşınlarının Qarabağ (?) ərazisinə daxil olmasına imkan yaratmaq təklifi heç bir nəticə verməyib: “Rusiya sülhməramlılarının yeni komandiri Qarabağa bu yaxınlarda gəlib və daxili vəziyyətlə tam tanış olmayıb. Burada bəzi epizodlar, elementlər var ki, bunları Rusiya tərəfi daha yaxşı bilməlidir. Amma sülhməramlıların müvafiq kontingenti bizim yaşayışımızı, Azərbaycan tərəfinin mövqeyini çox gözəl bilir”.

İşxanyanın bu açıqlamasının özü Qarabağ ermənilərinin “acından ölürkü” hay-küyünün siyasi şou olduğunu aydın şəkildə göstərir.

“Dqr”-nın oyuncaq “parlamentində” təmsil olunan “Vahid Vətən” adlı “partiyasının” “lideri” Samvel Babayan isə bildirib ki, onların mövqeyi problemin paket həlli çərçivəsində, yeni yüklərin eyni vaxtda Laçın yolu və Ağdam–Xankəndi marşrutu vasitəsilə Qarabağa gətirilməsini nəzərdə tutur. Babayanın fikrinə, razılaşma paketində qondarma “Artsax”ın statusu (?) məsələsi də öz əksini tapmalıdır: “Yeni

yüklərin hara getdiyi aydın olmalıdır”.

Jurnalistin Azərbaycan tərəfinin bununla razı olub-olmayacağı sualına isə Babayan erməni həyasızlığını işə salaraq belə cavab verib: “Düşünürəm ki, bəli, razılaşacaqlar”.

Madam merin “Qarabağ yürüşü”nə STOP!

Parisin, Marselin və Strasburqun merlərinin müşayiət etdikləri “humanitar yüklü” fransız karvanı Laçın yoluna çatıb. Verilən məlumatlara görə, karvana Fransa paytaxtının meri madam Ann İdalqo başçılıq edir. Fikrimizcə, bu “humanitar jesti” ermənipərəst İdalqonun dövlətlər arası münasibətlərə müdaxilə aktı kimi dəyərləndirmək daha doğru olardı. Hələ biz onu demirik ki, cinsindən asılı olmayaraq erməni daşnaklara “züy tutan” birisi qosqoca Parisin meri olmağa layiq deyil. Bu “xeyyəy aksiyası” ilə İrəvandakı revanşist iqtidara, Xankəndidəki separatçılara açıq-aşkar dəstək verən Fransa Ermənistan–Azərbaycan sərhədində qədər gəlib çıxıb. Onlar, guya, Xankəndidə

Bölgədən verilən məlumata əsasən, fransızların “humanitar yardım” “tır”-ları Gorus istiqamətində hərəkətə başlayıb.

Kənar aktorlara ötürülən signal

Ermənistan hakimiyyətinin sülh danışıqlarının vaxtını uzatmaq və ya Azərbaycanla razılaşmadan boyun qaçıрмаq istiqamətində qurduğu çəşidli ssenarilərin hamısı ortalıqdadır. İrəvanın sülh-dənqəçmə siyasətinə kənar qüvvələrin dəstəyinə bəslədiyi ümidləri də zəifləmək üzərdir. Hazırda siyasi dalana dirənmiş İrəvan-Xankəndi daşnak-revanşist-separatçı tandeminin Bakının şərtlərini qəbul etməkdən başqa çıxış yolunun qalmadığını özləri də etiraf etmək mərhələsinə çatıblar.

Cənubi Qafqaz Tədqiqatlar Mərkəzinin rəhbəri Fərhad Məmmədov hesab edir ki, Qarabağ ermənilərinə Bakıdan ərzaq göndərilməsi o deməkdir ki, birincisi, Ağdam yolu işlək vəziyyətdədir və buradan Xankəndiyə daha tez çatmaq mümkündür: “İkincisi, bu, Qarabağda “humanitar böhrandan” narahat olan ölkələrə ötürülən signaldır. Yeni Laçın yolundan yan keçməklə də erməni sakinlərə kömək etmək olar. Sadəcə, bu kömək Azərbaycan Respublikasının qanunları və normaları çərçivəsində edilməlidir. Bu isə Xankəndiyə aparın yeganə marşrut kimi Laçın yolunu siyasələşdirmək cəhdlərinə Bakının tutarlı zərbəsi və “ac-

lıq” mifinin miqyasını şişirtmə piar-kampaniyasının təşkilatçılarına çağırışdır”.

F.Məmmədov onu da qeyd etdi ki, Qızıl Aypara Cəmiyyətinin ərzaq yükü Qarabağ ermənilərinə Azərbaycan cəmiyyətinə tezliklə reinteqrasiya olunmaları üçün konkret mesajdır: “Onlar gələcəklərinin Azərbaycanından asılı olduğunu inanmırdılar. Bu qaçılmaz realığı qəbul etməli və onları düşdükləri vəziyyətə separat-xunta rejiminin və Ermənistan hakimiyyətinin saldığını anlamalıdırlar. İndi onlar həyatlarının ən vacib seçimini etməlidirlər”.

Azərbaycan 44 günlük müharibədən sonra Qarabağda qalan problemlərin həlli üzrə praktiki siyasətini davam etdirir, bu istiqamətdə konkret addımlar atır.

Rusiyalı politoloq, “Vestnik Kavkaza” informasiya agentliyinin baş direktorunun müavini Andrey Petrovun qeyd etdiyi kimi, Azərbaycan tərəfindən Ağdam-Xankəndi yolunun inşası separatçıların planlarının dağılması demək idi: “Bu, birinci addım oldu. İkinci addım Bakının Xankəndi istiqamətinə ərzaq yardımını göndərməsidir. Əgər İrəvanda və Xankəndidə deyirlərsə ki, Qarabağda aclıq, ərzaq qıtlığı var, erməni sakinlər yeməyə heç nə tapmırlar, bu halda yükü qəbul edilməlidir. Buna görə onlar Azərbaycana minnətdar olmalıdırlar. Bu, baş verərsə, Cənubi Qafqazda sülh prosesinin davamında maraqlı olan xarici aktorlar da rahat nəfəs alaçaqlar. Çünki yaranmış vəziyyət de-fakto Qarabağ erməniləri və Bakı arasında dialoqun başlanması

demək olacaq. Həm də bu dialoq heç kəsin müdaxiləsi olmadan, vasitəçilərsiz, Azərbaycan ərazisində baş tutmalıdır”.

Hazırda bölgədə cərəyan edən hadisələrə bir qədər fərqli prizmadan yanaşan Milli Məclisin deputatı, politoloq Rəsim Musabəyovun fikrinə, böyük hesabla indi Xankəndidəki ermənilərə hansısa ərzaq yardımı göstərmək üçün Bakının əlində aşkar səbəb yoxdur və bu, istisnasız olaraq, xoşməramlı bir jestdir: “Məgər orada təbii fəlakət baş verib? Zəlzələ, yaxud subasması olub? Yoxsa Qarabağda müharibə gedir? Ermənilər özləri özlərini blokadağa salıblar. Ağdam və Əsgəran arasındakı yolu nə azərbaycanlılar bağlayıb, nə də ki rusiyalı sülhməramlılar. O yohu Qarabağ erməniləri bağlayıblar. Bütün bu oyunu konk-

ret olaraq Ruben Vardanyan təşkil edib. Onu, ümumiyyətlə, Azərbaycan ərazisindən çoxdan qovmaq lazım idi. Ərzaq yardımının göndərilməsi faktına baxsaq, bu, ilk növbədə, Qarabağ erməniləri üçün test deməkdir. Həm də BMT TŞ-da yenidən Azərbaycana qarşı təxribatçı təbliğati, ermənilərin üzlədiyi “humanitar böhranı” şişirtməyə çalışanlar üçün testdir. Hesab edirəm ki, bütün bunları Qarabağ erməniləri üçün sonsuz ərzaq yardımlarına çevirməyə dəyməz. Yalnız ona görə ki, onlar həmin ərzağı Azərbaycan ərazisində, bizim mağazalardan almaq istəmərlər?”.

Qızıl Aypara Cəmiyyətinin prezidenti Novruz Aslan jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, onlardan nə üçün gecikdiklərini soruşa bilərlər: “Biz problemi müəyyən etməliyik. Hesab etmərəm ki, Qarabağda ermənilərin yaşadığı yerlərdə fəlakət var. Bu, subyektiv mövqeyimdir. Amma tərəfdaşlarımızın müəyyən rəyləri var. Onlara əsasən, sülh məramımızı göstərmək üçün həmin insanlara yardım etmək qərarına gəlmişik”.

Artıq oyunun həlledici mərhələsi yaxınlaşıb. Uğursuz gedişlərdən sonra “Şah!”-la üzleşən cığal rəqibin “Matt!” olmaqdən savayı çıxış yolu qalmayıb. Amma bir faktı da unutmamalıyıq ki, söhbət lövhə arxasında təmizliyinə və səmiyyətinə etimadımızın xeyli zəiflədiyi oyunçudan gedir.

P.S. Rusiyanın Xarici işlər naziri Sergey Lavrov və türkiyəli həmkarı Hakan Fidanın bu gün Moskvada Cənubi Qafqaz və Ukraynadakı vəziyyəti müzakirə edəcekləri gözlənilir.

İmran BƏDİRXANLI,
“Xalq qəzeti”

“Şimali və Şərqi Qafqaz yəhudilərinin irsi və mədəniyyəti”

Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə Dağ Yəhudilərinin Beynəlxalq Xeyriyyə Fondu “STMEGI” və İsraildəki Bar-İlan Universitetinin nəzdində Dahlan Mərkəzinin (Dahan Centre) birgə layihəsi olan “Şimali və Şərqi Qafqaz yəhudilərinin irsi və mədəniyyəti” mövzusunda beynəlxalq elmi konfrans keçirilir.

Azərbaycan Dillər Universitetinin rektoru, akademik Kamal Abdulla qeyd edib ki, bugünkü konfrans elmi cəhətlərinə görə vacib əhəmiyyətə malikdir. Bu gün Azərbaycan və İsrail münasibətləri üçün xüsusi bir gündür. Çünki konfrans elmi, mədəni və siyasi mahiyyətinə görə əhəmiyyətlidir. Vurğulayıb ki, ölkəmizdə tarix boyu yəhudilər yaşayıblar. Bu səbəbdən də iki ölkənin tarixində, mədəniyyətində oxşarlıqlar var.

Bar-İlan Universitetinin nəzdində Dahlan Mərkəzinin direktoru Şimon Ohayon bildirib ki, Azərbaycan Dillər Universiteti ilə Bar-İlan Universiteti arasında əməkdaşlıq əlaqələri qurulur. Bu da universitetlər arasındakı münasibətləri yaxşılaşdıracaq.

Bakı Beynəlxalq Multikulturalizm Mərkəzinin icraçı direktoru Rəvan Həsənov deyib ki, Azərbaycanda yəhudi icması min illər boyu yaşayıb. Biz ölkəmizdə yəhudi irsini və mədəniyyətini qoruyuruq. Azərbaycanda yəhudi icmasına qarşı heç bir ayrı-seçkililiyin olmadığını söyləyən icraçı direktor bildirib ki, bu il noyabrın ayında ilk dəfə olaraq Hahamların konfransı keçiriləcək.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Dillər Universitetində reallaşan konfransda Azərbaycan, İsrail, Rusiya, ABŞ, Fransa və digər ölkələrdən 60-dan çox tədqiqatçı-alim iştirak edib.

XQ

“Qarabağ İtkin Ailələri” Ermənistandan cavab gözləyir

“Qarabağ İtkin Ailələri” İctimai Birliyi 30 Avqust – Beynəlxalq İtkinlər Günü münasibətilə dünya ictimaiyyətinə müraciət ünvanlayıb. Sənəddə deyilir:

“XX əsrin 90-cı illərində Azərbaycanın beynəlxalq hüquqla tanınmış ərazisinin 20 faizi Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən işğal edilib, nəticədə Bakıdan Qarabağ müharibəsində 4 min nəfərə yaxın Azərbaycan vətəndaşı itkin düşüb. Təəssüf ki, hərbi təcavüz nəticəsində hərbcilərlə yanaşı, aralarında uşaqların, qadınların və qocaların da olduğu 700-dən artıq mülki şəxs də itkin düşüb.

Məlumdur ki, Birinci Qarabağ müharibəsində işğal edilmiş Azərbaycan əraziləri 30 il ərzində Ermənistan ordusunun nəzarətində olub. Bu səbəbdən itkin düşmüş bütün şəxslər, o cümlədən onların dəfn yerlərinə dair ətraflı məlumatlar Ermənistan tərəfindədir.

Son illərdə Azərbaycan Respublikasının aidiyyəti dövlət qurumları tərəfindən itkinlərin sonrakı taleyinin aydınlaşdırılması sahəsində atılan addımlar, o

cümlədən ailələrdən bioloji nümunələrin götürülməsi, DNT profilərinin çıxarılması, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə qazıntıların aparılması itkin ailələrdə böyük ümidlər yaradır. Ancaq qısa müddətdə 10 kütləvi məzarlığın və yaxınlığımızın işğəncələrlə qətl edilərək qeyri-insani halda basdırılması faktlarının aşkar edilməsi qəlbimizi göynədir.

Biz – Ermənistanın Azərbaycana hərbi təcavüzü nəticəsində itkin düşmüş 4 min nəfərə yaxın azərbaycanlının ailə üzvlərini birləşdirən ictimai təşkilat kimi itkin ailələri adından Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyandan itkin düşmüş Azərbaycan vətəndaşları, həmçinin küt-

ləvi məzarlıqlar barədə məlumatların Azərbaycan tərəfinə təqdim edilməsini tələb edirik.

Biz həm də Avropa İttifaqı Şurasının Prezidenti Şarl Mişel, ABŞ Dövlət katibi Antoni Blinken itkin düşmüş şəxslərin taleyi barədə məlumatların açıqlanması və kütləvi məzarlıqlara dair məlumatların Azərbaycan tərəfinə təqdim olunması üçün Ermənistanla çağırış etməyə və təzyiq göstərməyə çağırırıq.

Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinə və İtkin düşmüş şəxslər üzrə Beynəlxalq Komissiyaya bu sahədə səylərini daha da artırmağa çağırırıq.

İtkin düşmüş şəxslər problemi yalnız Azərbaycan üçün aktual deyil, qlobal mahiyyətlidir. Buna görə də, BMT Baş katibi cənab Antonio Quterreşi BMT-nin itkin düşmüş şəxslər üzrə xüsusi məruzəçisini təyin etməyə çağırırıq.

Biz – azərbaycanlı itkin ailələri dünyada baş verən bütün silahlı münaqişələrin tezliklə başa çatmasını, dünyada sülhün və əmin-amanlığın bərqərar olmasını, milli kimliyindən asılı olmayaraq heç bir insanın itkin düşməməsinə arzu edirik”.

XQ

Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri, dünya şöhrətli siyasətçi və dövlət xadimi Heydər Əliyevin zəngin və mənalı bioqrafiyası yaşadığı dövrün siyasi, iqtisadi və mədəni həyatı ilə əhatəli və dərin bağlılığına görə tarixi önəm daşıyır. Bu tarixin hər bir günü, hər bir hadisəsi və faktı yaxın keçmişimizdə silinməz izlər qoymuşdur.

1988-ci ildə Qarabağ münəqişəsinin alovlandırılması ilə başlanan xalqımızın məhrumiyyətli və faciəli günləri düşmən qüvvələrin əli ilə böyük siyasətdən uzaqlaşdırılmış, Azərbaycandan ayrı salınmış millət atası Heydər Əliyevin bioqrafiyasında da ağırlı bir dövr olmuşdur.

Sonralar o məşəqqətli günləri xatırlayan Ulu öndər bildirmişdi: “Mən 1987-ci ilin oktyabr ayında istefaya çıxdıqdan sonra SSRİ və KP rəhbərliyinə qarşı münasibətim kəskinləşdi. Ondan qabaq da bu münasibətlər kəskin idi və bunun nəticəsində mən istefa verməli oldum.

Bundan təxminən 20 gün sonra akademik Aqanbəkyan Parisdə “Humanite” qəzetinə verdiyi müsahibədə göstərmişdi ki, Qarabağ Ermənistanın ərazisinə daxil edilməlidir və bu məsələ Qorbaçovla razılaşdırılıb.

Siyasi Bürodə olarkən Qarabağla əlaqədar kəskin sözlərimi Qorbaçova və Siyasi Büronun digər üzvlərinə deyə bilirdim. Təəssüf ki, Azərbaycanın o vaxtkı rəhbərləri son vaxtlar mənimlə əlaqələndirib və Azərbaycanda gedən proseslərə lazımi qiymət verib onların qarşısını vaxtında ala bilmədilər. Daha sonra Qarabağ hadisələri daha da kəskinləşdi”.

Belə bir vaxtda xalqını bu bələlardan xilas etmək üçün onunla bir yerdə olmağa can atan dünya şöhrətli siyasətçi, zəngin həyat və idarəetmə təcrübəsi olan Heydər Əliyevin Azərbaycana qaçıdığı min bir bəhanə və maneə ilə əngəllənmişdi. Ümummilli liderin özünün dediyi kimi, “Vətən dar günlərdə onu çəkirdi, bütün varlığı ilə Azərbaycana can atırdı”. SSRİ və Azərbaycan rəhbərliyi isə bu məsələdə həmry idilər: “Heydər Əliyevi Azərbaycana buraxmaq olmaz”.

Bunun niyəsini Ulu öndər Vətənə gələndən sonra Naxçıvanda olarkən belə cavablandırmışdı: “Onların yeganə məqsədi Heydər Əliyevi Azərbaycandan təcrid etmək idi. Bu vaxt onlar Qarabağ məsələsini istedikləri kimi həll edə bilirdilər, çünki Heydər Əliyevin bu barədə bildikləri, təcrübəsi və məntiqi Azərbaycanda heç kəsə yoxdur. Bu məntiqi qarşısında nə Qorbaçov, nə Liqaçov dura biləcəkdı. Ona görə də onlar hamısı mənimlə görüşməkdən qaçırdılar”.

Sovet rəhbərləri Heydər Əliyevlə təkcə görüşməkdən qaçmırdılar, həm də telefonla zəng vurub onu hədələyirdilər. Əslində, sovet dövlətinin sabiq ali rəhbərlərindən birini, dünya şöhrətli şəxsiyyəti ev dustağına çevirmiş, ciddi nəzərat altına almışdılar. Belə bir vaxtda Ulu öndər ona müxtəlif yollarla xəbər göndərən, öz böyük oğlunun yolunu səbirsizliklə gözləyən xalqımızın sevgi və sayğılarını dəyərləndirərək, 1990-cı ilin iyununda çətinliklə Bakıya gələ bildi.

Respublika rəhbərliyinin xalqın böyük oğluna xəyanətkar münasibəti təhlükəli həddə çatdığından Ümummilli lider bir neçə gündən sonra onu bir vaxtlar dünya siyasətinin zirvələrinə qanadlandırmış doğma torpağı Naxçıvana getməli oldu. Burada həmyerliləri onu misilsiz bir sevgi və ehtiramla qarşıladılar. Lakin siyasi mühitin cılızlığı, xəbislik və xəyanətkarlığın dövlət siyasəti səviyyəsinə qalxması nəticəsində xalqın XX əsrdə yetirdiyi ən böyük insan, Naxçıvan şəhərində doğmalarının dərissqal mənzilində sığınacaq tapdı.

SSRİ kimi superdövlətin rəhbərlərindən birinin Azərbaycanın ucqar, Qarabağ münəqişəsi ilə bağlı blokadaya alınmış bir diyarına getməsi o günlərdə

Heydər Əliyevlə bir müsahibənin tarixçəsi və tarixi önəmi

33 əvvəl Ulu öndərin “Dönüş” qəzetinə verdiyi müsahibə Vətənə dönəndən sonra onun haqq səsini xalqa çatdırmışdı

dünyanın diqqət mərkəzində olsa da, bu barədə xəbərlər ələmi dolaşsa da, xalqımızın həqiqi liderinin səsi, sözü, Azərbaycanda ciddi yasaqlanmışdı. İstefaya getdiyi gündən bəresində başlanan böhtan, iftira, yalan, qarayaxmalar böyük tirajlarla yayımlanmaqda davam edirdi.

Ümummilli lider Heydər Əliyev Naxçıvana təzəcə gəlidiyi vaxtda respublikanın nəzər-diqqətdən uzaq bölgəsində baş verən bir hadisə Azərbaycanda ciddi bir informasiya

inandırıcı cavabları əksini tapmışdı. O zaman xalq Vəteninin dar günündə onun harayına gəlmiş liderinin günün həqiqətləri barədə mötəbər fikirlərini, mülahizələrini onun öz dilindən eşitdi, bir sıra mətləblərdən xəbərdar oldu.

Bu fədakarlıq, jurnalist cəsəreti Fəxrəddin Ağamirzəyevə çox baha başa gəldi. Təqib və cəzadan yaxa qurtarmaq üçün, guya, “öz ərizəsi ilə” işdən çıxmalı oldu, “bir də əlinə qələm almayacağı” barədə yazılı lüzum verdi. Əslində, jurnalist üçün bundan da

halları olub. Və mən Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinə rəhbərlik etdiyim dövrdə erməni millətçiləri tərəfindən, xüsusən, Ermənistanda yaşayan erməni millətçiləri və əsasən, Dağlıq Qarabağda anadan olmuş adamlar Dağlıq Qarabağın Ermənistana verilməsi məsələsi barədə cəhdlər ediblər. Onlar cürbəcür məktublar yazıb Moskvaya göndərib bu tələbləri irəli sürməyə çalışıblar. Ancaq bu məsələlərin hamısının qabağını o vaxtlarda biz almağa nail ola bilməmiş. Və onların bu niyyətləri, arzuları ancaq məktub yazmaqdan ibarət olub. Ondan o tərəfə keçə bilmirdilər.

Mən Mərkəzi Komitəyə rəhbərlik etdiyim dövrdə bu məsələlərə çox ciddi fikir verirdim və Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin həyatı həmişə mənim diqqət mərkəzimdə olmuşdur. Ona görə də orada baş verən lap xırda hadisələr də bizə məlum olubdur. Mən vaxtında bunların haqqında ölcü götürürdüm. Və onların genişlənməsinə mümkünat vermirdim. Buna görə də mən qətiyyətlə demişəm, yenə də deyirəm ki, Dağlıq Qarabağ haqqında 1987-ci ilin ikinci yarısında, sonunda başlanılan kampaniyanın qarşısını elə o vaxt almaq mümkün idi.

1988-ci ildə də bu problemi həll edib tamamilə Dağlıq Qarabağ məsələsini aradan götürmək mümkün idi. Ancaq, çox təəssüf ki, bu sahədə həm Azərbaycan Respublikasının keçmiş rəhbərləri, həm də ümumittifaq rəhbərləri lazımi tədbirlər görməmişlər. Və məhz bunun da nəticəsində Dağlıq Qarabağ məsələsi get-gedə şişmiş, çox acıab şəkil almış, indi də iki respublika arasında, iki millət arasında böyük ziddiyyət yaranmasına səbəb olmuşdur.

Çıxış yolu çox aydındır. Burada sözlə yox, əməllə çıxış yolu axtarmaq lazımdır. Bir sözlə, gerek konkret fəaliyyət göstərsin. Çünki cürbəcür sözlər, deklarasiyalar - bunlar əgər həyata keçirilmərsə, onda demək, çıxış yolu da tapılmır. Çıxış yolu birdir. Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın ayrılmaz bir hissəsidir. Dağlıq Qarabağ Azərbaycanın tərkibində olub və gələcəkdə də daim olmalıdır və Dağlıq Qarabağda vəziyyəti ancaq bu şərtlə həll etmək olar. Bunun başqa yolu yoxdur.

Jurnalist bu yerdə soruşmuşdu: “Lakin bizə məlum deyil ki, nəyə görə erməni ekstremistlərinə bu qədər güzəşt edirlər”.

– Məna də məlum deyil. Ancaq eyni zamanda (acı-acı gülümsəyir – F.A.) mənı təəccübləndirən məsələ odur ki, bu böyüklükdə ölkənin prezidenti fərman verir, 15 gün o fərmanın icrasına vaxt qoyur, Ermənistanda bu fərmanın əleyhinə qərar qəbul olunur və Ali Sovet qərara alır ki, SSRİ prezidentinin fərmanı Ermənistanda qüvvədə olmamalıdır. SSRİ prezidenti də buna laqeyd yanaşır. Belə halda prezidentin qərarının tamamilə gücsüz olduğu aşkar görünür.

Müsahibə belə davam etmişdi: “Sizin haqqınızda çoxlu şayiələr gəzir. Siz bunları eşidirsinizmi? Eşidirsinizsə, bu məlumatları haradan alırsınız?”

– Bilirsinizmi, şayiələri, adətən, ayrı-ayrı insanlar yaradırlar. Və bəzən də onları hardansa götürüb uydururlar, heç bir əsası olmadan. Ona görə də buna belə yanaşıram ki, rəhbər səviyyədə

olan şəxslər haqqında həmişə şayiələr yaranıbdır. Mən də uzun müddət Azərbaycan Respublikasının rəhbəri olmuşam. Sonra bir neçə il Moskvada yüksək səviyyədə fəaliyyət göstərmişəm. Odur ki, haqqımda cürbəcür şayiələrin yaranıb-yayılması mənim üçün o qədər də təəccüblü deyil. Çünki bu, bəzi insanlara xas olan keyfiyyətdir.

Mənim haqqımda böhtanlar olubdur, bu böhtanların bir hissəsi ayrı-ayrı mətbuat orqanlarında dərc olunub, bir hissəsi də ağızdan-ağıza şayiə kimi yayılıb. Mən bunların hamısına, necə dəyərlər, nifrət edirəm. Çünki bunlar hamısı yalandır, uydurmadır, böhtandır və bu cür şayiə yayanları mən şəxsiyyətsiz adam kimi qəbul edirəm.

– **Sizin tərəfdarlarınız olduqca çoxdur. Əleyhdarlarınız da var. Onlara sözlünüz.**

– Mən tərəfdarlarıma öz minnətdarlığımı bildirirəm. Ancaq əleyhimə olan adamları isə demək istəyirəm ki, onların heç birisinin ədaləti olaraq mənim əleyhimə çıxmalarına heç bir əsasları

yoxdur. Mən əleyhimə söz gəzdirən, fikir söyləyən hər bir adamla görüşüb ona sübut etməyə qadiram ki, onun mənim haqqımda yaydığı böhtanlar, yaxud da ki, mənim haqqımda pis fikirlərdə olmasına əsas yoxdur. Mən respublikanın rəhbəri olmuşam, özü də həmişə prinsipial mövqe tutmuşam.

Xalqın mənafeyi üçün çalışmışam, xalqın hər bir sadə adamının hüquqlarını qorumaq üçün çalışmışam. Və belə bir gərgin, mübariz iş də, şübhəsiz ki, - ayrı-ayrı adamlar istədiyi məqəllərdən uzaqlaşsınlar, bəzən də məsələni, istədiyi niyyətləri həyata keçirə bilməyiblər - onlar buna görə mənəndən narazıdırlar. Ancaq onlar özləri-özlərinə ədalətlə yanaşsalar, onlarda özünütənqidi keyfiyyət olsa, onlar bu öz xırda insan hisslərindən bir az yuxarıya baxsalar, gerek mənim əleyhimə olmasınlar.

– **Respublikamızın gələcəkdə tam suverenliyinə, onun müstəqilliyinə inanmırsınız varmı? Bu mübarizədə xalqa məsləhətiniz.**

– Mütləq, Azərbaycan Respublikası müstəqil olmalıdır, suverenliyi təmin etməlidir. Ərazi toxunulmazlığını və siyasi, iqtisadi suverenliyini təmin etməlidir və mən buna böyük ümid bəsləyirəm. Belə hesab edirəm ki, buna nail olmaq Azərbaycan xalqının özünün ixtiyarındadır. Azərbaycan xalqı özü buna nail olmalıdır. Heç kəs ona belə bir azadlığı verməyəcəkdir.

– **“Dürğunluq illəri” – bu terminə münasibətiniz.**

– Məna belə gəlir ki, bu termin haqqında daha ədalətli söhbət aparmaq lazımdır. İndi adət olmuşdur, əsaslı da, əsassız da dürğunluq illərini tənqid edirlər. Hər dövrün özünə görə nailiyyətləri də var, şübhəsiz ki, nöqsanları, səhvləri də. Mən, ümumiyyətlə, bu barədə öz fikrimi demək istəmirəm. Ancaq Azərbaycanda mənim fikrim belədir ki, 70-ci illərdə dürğunluq illəri olmayıbdır. O illər Azərbaycanın iqtisadiyyatı, sosial sahəsi, mədəniyyəti yüksək templerlə inkişaf etmişdir və Azərbaycan Respublikası o illərdə çox böyük nailiyyətlər əldə etmişdir.

– **İndiki bu qarışıq zamanda, açıq-aşkar təklədiyimiz məqamda xalqımız tövsiyəniz. Əlbəttə, xalqın narahatlığına səbəb amillər Sizə də aşkardır.**

– Gerek indi xalq bütün gücünü, qüdrətini bir yere toplansın. Xalq üçün ən təhlükəli olan məsələ erməni millətçilərinin Azərbaycana təcavüzüdür. Xalq gerek bax, bundan özünü qorusun. Əgər xalq özünü qoruyub suverenliyini, ərazi bütövlüyünü təmin etmiş olsa, başqa məsələlərin hamısı həll olunaçaqdır.

Sonda bildirək ki, Ümummilli lider Heydər Əliyevin səsinə, sözünü sonrakı dövrdə xalqa çatdıran başqa yazarlar, qəzetlər də tapıldı. “Dönüş” qəzeti və onun həqiqətsevər əməkdaşı Fəxrəddin Ağamirzəyevin qismətinə isə bu addımı ilk olaraq atmaq düşmüşdü. Bu baxımdan “Heydər Əliyevlə müsahibə” adlı həmin yazı yeni, demokratik mətbuatımızın həmin vaxtlardan başlayan tarixinin dəyərli səhifələrindən biridir.

Tahir AYDINOĞLU,
“Xalq qəzeti”

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Konvoyla birgə minik avtomobillərində hərəkət edənlər arasında Parisin meri Ann İdalqo və digər regionların rəhbərləri var. Onlar yolda maşınlarından düşərək foto çəkdiriblər. A.İdalqo fonotu "X" sosial şəbəkəsində yerləşdirərək yazıb: "Mən Parisin və digər icmaların seçilmiş rəsmi şəxsləri ilə Ermənistandayam. Doqquz ay ərzində 120 min (?) "Artsax" ermənisi, o cümlədən 30 min (?) uşaq təcrid edilib, ac

vəziyyətin, guya, humanitar gərginlik xarakteri daşdığını təqdim etməyə çalışdıqlarını bildirib. Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, Ağdam-Xankəndi yolu açıldıqdan sonra Azərbaycanın gömrük və sərhəd rejimi qaydalarına riayət etməklə Laçın-Xankəndi yolundan istifadə edilə bilər.

Eyni zamanda, Prezident İlham Əliyev avqustun 29-da Azərbaycan Qızıl Aypara Cəmiyyətinin xətti ilə həmin əraziyə ərzaq yüklərinin çatdırılması üçün avtomobil karvanının yola düşdüyü

mağa razılışıb. Amma ən son anda ermənilər bu görüşdən də imtina ediblər. Beləliklə, Qarabağ ermənilərinin nümayəndələri təxribat törədərək bir ay ərzində 5 dəfə əldə olunmuş razılışmanı pozublar.

Bu işə onların əsl məqsədinin azərbaycanlılarla dialoq yox, vaxtı süni şəkildə uzatmaq olduğundan xəbər verir. Bununla belə, burada bizim üçün təcüblü heç nə yoxdur. Ermənilərin bu hiyləgər üsulları bizə yaxşı məlumdur. Ancaq haylar bu hiyləgər gedişlərin so-

Azərbaycanın mövqeyi də, şərtləri də dəyişməzdir

İlham Əliyev bunu Emmanuel Makronun diqqətinə bir daha çatdırdı

qalıb, hər şeydən məhrum olunub. Bu "humanitar fəlakət"lə üzləşdiyimiz üçün biz onlara təcili yardım göstəririk. Vaxt tükənilir".

Sonra işə nümayəndə heyəti Gorus şəhərinə gəlib. Burada onları ermənilərin "Sünik" adlandırdıqları tarixi Azərbaycan torpağı olan Zəngəzurun qubernatoru Robert Qukasyan qarşılayıb. Daha sonra fransızlar geniş mətbuat konfransı keçiriblər. Qarabağdakı separatçı rejimin "qlavarı" Arayik Arutunyan videokonfrans vasitəsilə onlara qoşulub. Azərbaycan əleyhinə bir yere cəmləşən bu dəstə xislətlərinə uyğun olaraq "soyqırımı, etnik təmizləmə" kimi ifadələrdən istifadə edərək ölkəmizi ləkələməyə çalışıblar.

Ancaq fransızların bu təxribatçı addımı hayların heç də hamısı tərəfindən rəğbətlə qarşılanmayıb. Məsələn, qondarma rejimin Vitali Balasanyanın rəhbəri olduğu müxalifətçi "ədələt" partiyasından olan "deputati" Metakse Akopyan deyib ki, Fransa rəsmiləri onların hissirləri ilə oynayıb. O, əmin olduğunu bildirib ki, Fransanın göndərdiyi yüklər Qarabağa buraxılmayacaq: "Həmin yükləri göndərənlər çox gözəl başa düşürlər ki, onlar sonsuza qədər orada (Azərbaycan sərhədində-S.H.) qalacaq. Bu gün onlar bizim hissələrimizlə oynayırlar". Akopyan Azərbaycanın heç bir halda Fransadan göndərilən yüklərin sərhəddən keçməsinə icazə verməyəcəyini söyləyib.

Regiondakı vəziyyət, Ağdam-Xankəndi və Laçın-Xankəndi yollarının açılması məsələsi avqustun 29-da Fransa Prezidenti Emmanuel Makron və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev arasında baş tutmuş telefon danışığı zamanı müzakirə olunub.

Dövlətimizin başçısı bildirib ki, Ağdam-Xankəndi yolunun istifadəsinə məqsədyönlü şəkildə Ermənistan və onun Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaratdığı və dəstəklədiyi qondarma rejim tərəfindən süni əngəllərdən siyasi manipulyasiya məqsədilə istifadə edilir.

Azərbaycan Prezidenti qeyd edib ki, Ermənistan və qondarma rejim Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin vasitəçiliyi ilə Ağdam-Xankəndi yolu ilə yüklərin daşınması barədə əldə olunmuş ilkin razılaşmadan imtina edib. Həmçinin Ermənistan rəhbərliyi Azərbaycan tərəfi ilə razılaşdırmadan dövlət sərhədi istiqamətində humanitar təyinatlı olduğunu iddia etdiyi yüklər getdiyini, ancaq onların bundan da imtina etdiklərini və məqsədyönlü şəkildə

yünü qeyd edib.

Prezident Emmanuel Makron vəziyyətin sabitləşdirilməsi və mövcud gərginliyin aradan qaldırılması üçün Fransanın da öz tərəfindən töhfə verməyə hazır olduğunu bildirib. O, Fransanın və Azərbaycanın aidiyyəti qurumlarının təmaslarının davamlı olmasını təklif edib.

Dövlətimizin başçısının da qeyd etdiyi kimi, Ermənistan və onun Qarabağda yaratdığı qondarma rejim Ağdam-Xankəndi yolunun istifadəsinə imkan vermir. Əgər belə olmasaydı avqustun 29-da Bakıdan 40 tona yaxın un yüklənmiş yardım karvanı Xankəndinin 20 kilometrliyində ilişib qalmazdı. Əslində, separatçılar bununla Qarabağda heç bir "humanitar böhran"ın baş vermədiyini etiraf etmiş olurlar. Qondarma rejimə bağlı Əsgəran administrasiyasının rəhbəri Hamlet Apresyan Bakıdan karvanın yola düşdüyü gün Rusiya sülhməramlı qüvvələrinin nümayəndələrindən biri ilə görüşüb. Bundan sonra erməni separatçıları yardım karvanının qarşısını almaq üçün Ağdam-Xankəndi yoluna toplaşılıb.

Digər tərəfdən, bu, bir həqiqətdir ki, Ermənistan və qondarma rejim Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin vasitəçiliyi ilə Ağdam-Xankəndi yolu ilə yüklərin daşınması barədə əldə olunmuş ilkin razılaşmadan imtina edib. Qarabağ ermənilərinin əldə olunmuş ilkin razılaşmaları pozması ilə bağlı Caliber.az-ın təqdim etdiyi təfərrüatlar maraqlıdır. Sayt mötəbər mənbələrin məlumatına istinadən yazır ki, Qarabağ erməniləri əvvəllər əldə olunmuş razılaşmalardan bilərəkdən imtina ediblər.

Belə ki, avqustun 5-də azərbaycanlılar və ermənilər Yevlaxda görüşmək barədə razılığa gəliblər. Lakin tezliklə Qarabağ ermənilərinin nümayəndələri hərbi cinayətkar Vaqif Xaçatryanın saxlanılması bəhanəsi ilə Yevlaxa gəlməkdən və müzakirədən imtina ediblər.

Bundan əlavə, avqust ayı ərzində daha iki dəfə görüş keçirmək üçün razılıq əldə olunub. Lakin Qarabağ erməniləri onlardan da yayınıblar. Görüşdə Qarabağ ermənilərini əslən Xankəndi şəhərindən olan (sayt xatırladı ki, Bakı dəfələrlə göndərilmiş müxtəlif ünsürlərə deyil, yalnız yerli sakinlərlə dialoq aparacağını bəyan edib) "parlament"in sabiq "sədri" Artur Tovmasyan təmsil etməli idi. Amma o, son anda əlaqə saxlamaqdan imtina edib.

Sonra avqustun 16-da Bərdədə və ya Yevlaxda görüş planlaşdırılıb. Bu görüş də qarşı tərəfin mövqeyi üzündən baş tutmayıb.

Daha sonra görüşün yeni tarixləri müəyyən olunub: 29 və ya 30 avqust. Üstəlik, Bakı ermənilərin "uzaqda getməməsi" üçün onları Ağdamda qarşıla-

nunun onlar üçün yaxşı nəticələnməyəcəyini bilməlidirlər. Avqustun 26-da Laçın şəhərində Hərəri çayının sahilində keçirilən "Laçın Şəhəri Günü" bayram tədbirində çıxış edən Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi biz aprelin 23-də Laçın rayonunda, Azərbaycan-Ermənistan sərhədində sərhəd-buraxılış məntəqəsini bir daha iradə, cəsarət, öz gücünə əminlik nümayiş etdirərək yaratmışıq: "Nə qədər bizə təzyiqlər oldu, nə qədər hədə-qorxular oldu. Bu gün də davam edir, bu gün də müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində Ermənistan və onun arxasında dayananlar bizə qarşı müxtəlif fitnələr ortaya atırlar. Heç bir şey bizi yolumuzdan döndərə bilməz. 23 aprel bizim ərazi bütövlüyümüzün tam bərpası demək-

Ekspert rəyi

Fərid ŞƏFİYEV,
Beynəlxalq Münasibətlərin
Təhlili Mərkəzinin rəhbəri

– Fransanın daxilində güclü erməni diasporu var. Diasporun əksər siyasi qüvvələri radikal daşnaklara bağlıdır. Bir neçə ay əvvəl Makron özü Marseldə onlarla görüşüb. Həmin qüvvələrlə Ermənistanın indiki hökuməti arasında münasibətlərin pis olmasına baxmayaraq, göründüyü kimi, onlar anti-Azərbaycan cəbhəsində birləşməyi bacarırlar. Erməni diasporu Makron üçün həm də maliyyə mənbəyi deməkdir. Onlar seçkidə iştirak edir, siyasətçilərə belə dəyək, maddi töhfə verirlər. Fransada bununla bağlı qalmaqallar həmişə olur.

İndi məlum olub ki, vaxtilə Nikola Sarkozi də bu cür yardımlar alıb. Bu siyasət Makron tərəfindən də davam etdirilir. Makronun erməni diasporu ilə sıx əlaqələri var. Bu və digər səbəblərdən Makron hökuməti qatı ermənpərəst mövqedən çıxış edir. Fransa bununla həm də Azərbaycanın təklif etdiyi sülh sazişinə qarşı çıxmış olur. Paris Azərbaycanın Qarabağ da daxil olmaqla, ərazi bütövlüyünün Ermənistan tərəfindən qəbul olunmasını istəmir. Sülh müqaviləsinə müəyyən yeni müddəalar əlavə etməyə çalışırlar.

dir. Sərhəd-buraxılış məntəqəsinin qurulması ərazi bütövlüyümüzün tam bərpası deməkdir və bunu biz beynəlxalq hüquq çərçivəsində etdik, biz öz ərazimizi qoruyuruq, öz sərhədlərimizi qoruyuruq və qoruyacağıq".

Bəli, Ermənistanın və onun arxasında dayanan, ilk növbədə, Fransa kimi ölkələrin təxribatlarına, fitnə-fesadına baxmayaraq, Azərbaycan ərazi bütövlüyünün tam bərqərar olması üçün beynəlxalq hüquqa uyğun addımlarını atmağa bundan sonra davam edəcək.

Səxavət HƏMİD,
"Xalq qəzeti"

KÖŞƏ YAZISI

Xankəndidəki rus icması nə istəyir?

Yaxud Bordovun ətrafındakılar haqqında nekroloq əvəzi

Əvaz RÜSTƏMOV
evez.rustemov@gmail.com

"Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələri Şuşanı nəzarət altına alıblar. Beynəlxalq hüquq nöqtəyi-nəzərindən həm Dağlıq Qarabağ, həm də ona bitişik rayonlar Azərbaycan Respublikası ərazisinin ayrılmaz tərkib hissələri olublar, tərkib hissələridir..."

Heç kim Dağlıq Qarabağın statusunu, heç vaxt – nə o zaman, nə də indi, tanımır. Yeri gəlmişkən, Ermənistanın özü də tanımayıb... Mən artıq dedim ki, heç kim, hətta Ermənistan da Dağlıq Qarabağın müstəqilliyini tanımayıb. Bu, beynəlxalq hüquq nöqtəyi-nəzərindən nə deməkdir? O deməkdir ki, Azərbaycan özünün bildiyi və dünya birliyinin də onunkı bildiyi əraziləri geri qaytardı".

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin ölkənin Dövlət Televiziyasına müsahibəsində 2020-ci ilin 44 günlük müharibəsi ilə bağlı söz açarkən bunları bildirmişdi. Onun dediklərini nə üçün yada saldığımızın fərqi nə mövzuya diqqət yetirdikcə varacaqsınız. Əlbəttə, sonda Rusiyanın dövlət başçısının fikirlərinə yenidən qayıdacağıq.

Qarabağda, necə dəyərlər, aranın qarışıb məzhəbin itdiyi bir vaxtda separatçı rejimin "ictimai industriyasını" təşkil edən yerli rus icmasının təmsilçiləri də avantürizm naminə "züy tutmağa" girişiblər. Bəli, məhz "züy tutmağa". Onlar sözügedən icmanın rəhbəri Aleksandr Bordovun ətrafına yığılaraq, guya, "ölkənin" hazırkı çətin durumunun aradan qaldırılmasına öz "təhlələri" vermək niyyətlərini ortaya qoyublar. Bununla bağlı keçirilmiş tədbirin erməni apostol və rus pravoslav kilsələrinin ruhani atalarının xeyir-duası və dəstək sözləri ilə başlaması diqqət çəkir. Erməni kilsəsinin anladığı, deməli, Rusiyanın pravoslav kilsəsinin də toplantının təşkilinə xeyir-duası var imiş. Hər halda, erməni mediası belə yazır və mövcud durumda Rusiyadakı müqəddəs atanın tədbirə "dabro" verib-vermədiyini araşdırmaq lazım gələcək...

Mətləbdən yayınmayaraq bildirək ki, Qarabağdakı separatçı rejimdə fəaliyyət göstərən rus icmasının bölgə ilə bağlı həzırkı həssas məqamda ortaya düşməsi, heç şübhəsiz, ziddiyyətlərə özünəməxsus rəng qatmaqdadır. Belə görünüş formalaşır ki, kimlərsə Qarabağdakı azsaylı rusları "Azərbaycanın mümkün təcavüzündən" qorumaq yolu tuturlar. O da məlumdur ki, bu mesaj Moskvaya ünvanlanıb. Yaxud, kimlərsə görüntünün Rusiya rəhbərliyinə mesaj formasında çatdırılmasında maraqlıdırlar. Yəqin, Kremlin Luqanskda, Donbasda və Krimda rusları müdafiə egidasını xatırlayıblar...

Əlbəttə, separatçı rejim daxilində belələri az deyil. Onlardan olsa, Qarabağı da Rusiyanın tərkibinə qatırlar. Yeri gəlmişkən, bu sayaq axmaq siqnallar arasına ötürüldü də. Ümumən, Qarabağın Rusiya bağlılığı qabardılır. Məsələn, bir müddət əvvəl rusiyalı Aleksey Muxin adlı "politoloq" sarsaqlamışdı ki, bəs, Ermənistan hakimiyyəti Rusiya ilə münasibətdə olduğundan, rusmeyilli Qarabağı Azərbaycana güzəştə getmək istəyir...

Sözümü odur ki, Qarabağ münasibətsində mütləq, belə demək mümkünsə, "rus özeyinin" yaradılmasına çalışılıb. Əslində, Aleksandr Bordovun 2021-ci ilin iyulunda icmaya sədr təyinatından sonrakı fəaliyyəti də bunu deməyə əsas verə bilər. Bordov Rusiya mediasına müsahibələrində dəfələrlə əcdadlarının Qarabağa bağlılığını qabardıb. Əlbəttə, hərçizi nəslindən olan bu şəxsin bölgəyə dəxlinin olmadığını söyləmək doğru sayılmaz. Ancaq separatçı rejimin rəhbəri Arayik Arutunyanın əraziyə nə qədər aidiyyəti varsa, Bordovun da eyni dərəcədə var. Yəni, hər ikisi orada doğulub boya-başa çatıb.

Ancaq onların heç birinin nə özləri, nə də əcdadları Qarabağı Azərbaycanın tərkibindən kənara görb. Həç birinin keçmiş-keçənləri erməni dövləti adlı bir məfhumu ağıllarının uclarına gətirməyiblər. İndi siyasi hoqqabazlıq edib avantürizmin alətinə çevriliblər. Ən əsası, bu adamların ata-babaları Qarabağ ərazisinə 1828-ci ildən, yəni rus işğalından sonra gəliblər. Məlum olduğu kimi, o zaman ermənilərin bölgədə yerləşdirilməsi Osmanlı ilə Azərbaycan türkləri arasında xristian bufəri yaratmağa hesablanmışdısa, Bordovun hərçizi əcdadları da həmin bufərə nəzarət məqsədilə gətirilmişdirlər.

Arayiki bir kənara qoyub, bilavasitə Bordov üzərində dayanaq. Onu nəsil-nəcəbətinə yada salması da siyasi avantürizmə hesablanmış yaramaz gedşdən başqa bir şey deyil. "Qarabağ xalqı" ifadəsini işlətməsi isə nəinki yaramazlığın, eyni zamanda, alçaqlığın da

kulminasiya nöqtəsidir. Həmin "xalqın", guya ruhuna gücün və mətanətin hakim kəsildiyini iddia etməsi işə hədəfi separatizm olan ucuz populizmdir.

"Biz xatırlayırıq ki, babalarımız və atalarımız üçün də asan olmayıb. Çünki müqəddəs Qarabağ torpağının bütün tarixi əcdadlarımızın öz torpağında azadlıq, yaşamaq hüququ uğrunda mübarizədir", – deyə sərəm fikirlər səsləndirən Bordovun məqsədi aydındır. O, heç də əbəsi yərə çıxışında Rusiyanın Qarabağda mövcudluq tarixini yada salmır. Demək istəyir ki, Moskvə bölgəyə yiye durmalıdır. Bu, aşkar təxribatdır.

Bordovun əcdad meniyusu üçün onu da deyək ki, rəhbərlik etdiyi icma ilə bağlı məlumatda Qarabağ ərazisindəki rus kilsəsinin 1868-ci ildə inşa olunduğu və çar II Aleksandrın onun açılışında iştirak üçün Xankəndiyə gəldiyi yazılıb. Yeri gəlmişkən, həmin məlumatda Xankəndinin 1923-cü ildən sonra Stepanakert adlandırıldığı da qeyd edilib. Bu da ermənilərin əcdad qədimliyinin "təsdiqi". Yəni, adam oturub-durub özünün və ambisiyalarının müdafiəsinə qalxdığı ermənilərin əcdadlarından danışmamalıdır. Kimin Qarabağın əsl sahib olduğu əlahəzrət tarixdən yaxşı məlumdur.

Əsrlər boyu (?) ermənilərlə ruslar arasında mənəvi bağların yarandığını deyənin separatçı icma rəhbəri yaşadığı yerin Azərbaycan ərazisi olduğunu unutması bir yana, ölkəmizdə keçmiş postsovet məkanındakı ən böyük rus icmasının mövcudluğunun da fərqi nə var. Əlbəttə, belələri üçün Azərbaycanın rus icmasının Qarabağ münasibətdəki qəti, prinsipial və ədalətli mövqeyi tam əhəmiyyətsizdir.

Bordov, onu da bildirir ki, hazırda "Qarabağ xalqı" ilə yanaşı, bölgədəki Rusiya sülhməramlıları da çətin vəziyyətə düşüblər. Nəhayət, o, bu iki cinahın "barrikadanın eyni tərəfində dayanmalı" olduğunu deyib. Bu isə o deməkdir ki, rus sülhməramlı kontingenti ermənilərin Qarabağ avantürasına kömək göstərməlidir.

Bəs, nə üçün Bordov belə danışa bilər? Nəyə görə Qarabağ ermənilərini, daha doğrusu, bölgədəki separatçılarla sülhməramlıları barrikadanın eyni tərəfinə yerləşdirir? Əlbəttə, icma rəhbərinin "İlham mənbəyi" var. Bu, elə həmin rus sülhməramlılarının özləridir. Daha doğrusu, Rusiya dövlətidir. Hər halda, Qarabağdakı hərbi kontingent bu dövlətə məxsusdur və onun hərəkətlərini koordinasiya edən Rusiya Müdafiə Nazirliyi.

Rusiya MN-dəkilər sülhməramlıların Qarabağa əvvəllər saqqız, şokolad, dəftər-kitab, qələm, pampers, uşaq və qadın bezləri daşımaq kimi səlahiyyətlərinə aid olmayan "şirirliklər" etdiklərini yaxşı bilirdilər. Onlar hərbi kontingentin zabitlərinin Bordov və separatçılarla birlikdə 9 noyabr 2021-ci ildə, yəni Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan liderlərinin üçtərəfli bəyanatının imzalanmasından düz bir il sonra, Xocalıda rus kilsəsinin açılışında iştirakından da xəbərdar idilər. Bu, nə demək idi, hansı mesaj idi? Hamımıza çox yaxşı bellidir. Elə ona görə də bu gün Bordov separatçılara qoşulub Rusiyadan, belə demək mümkünsə, mədət ummağa qalxıb.

Sonda yenidən gələk Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin əvvəldə diqqətə çatdırdığımız fikirlərinə. Qeyd edək ki, 2020-ci ildə səslənmiş bu fikirlər Azərbaycan cəmiyyətində böyük rəğbətlə qarşılanmışdı. Hər bir azərbaycanlı cənab Putinin məsələyə birbaşa, heç bir siyasi bəzək-düzəksiz qiymət verməsindən məmnunluğunu bildirmişdi. Hesab edirik ki, Moskvanın Qarabağı Luqansk və Donbas kimi təsəvvüvə gətirməməsinin ən böyük göstəricisi elə dövlət başçısının məsələyə belə yanaşmasıdır. Arzulayırıq ki, Rusiyanın bəzi dairələri bordovları və digər qulbəçələri yuyulmamış çömçə kimi ortaya atanda Putinin söylədiklərini nəzərə alsınlar. Nəzərə alsınlar və düşünsünlər ki, Azərbaycan Qarabağdakı separatizmi tamamilə boğmağa qalxanda ortalıqda qalib əzilməsinlər. Həm də ona görə ki, onlar əslində, Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində rus icmasının üzvləridir. Bizim onların keçmişləri ilə fəxr etdikləri əcdadları kimi, bölgədə qalmalarını, səhvlini anlayıb ölkəmizin yurisdiksiyası altında yaşamalarını istədiyimizi yaxşıca düşünsünlər. Özü də çox tez bir zamanda.

Avropa İttifaqı ölkələri ilə ticarət genişlənir

Yarımillik dövriyyə 13,7 milyard dollara çatıb

(əvvəl 1-ci səhifədə)

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən çoxşaxəli, uğurlu siyasət nəticəsində hazırda Azərbaycan dünyada baş verən iqtisadi təlatümlər fonunda dünyanın sürətli inkişaf tempinə çatan ölkələrindən birinə çevrilib. Bu, özünü daha çox çevik və səmərəli iqtisadi idarəetmə hesabına, köklü struktur–institusional islahatların reallaşdırılması nəticəsində qeyri-neft sektorunun payının yüksəlməsində büruzə verib. Qeyri–neft sənayesinin inkişafı ölkəmizin karbohidrogen daşıyıcılarının hasilat və ixracından əldə edilən gəlirlər hesabına sürətlənib, eyni zamanda, bunun nəticəsində daxili istehsalın və istehlak bazasının idxaldan asılılığı azalıb, ixracın şaxələnməsi reallaşib.

Bu sektorda istehsalın davamlı artımı cari ilin 7 ayının iqtisadi göstəricilərində də öz əksini tapıb. Belə ki, Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, həmin müddətdə respublikanın sənaye müəssisələri və bu sahədə fəaliyyət göstərən fərdi sahibkarlar tərəfindən 39,8 milyard manatlıq sənaye məhsulu istehsal edilib. Sənaye istehsalı ilə əlaqədar qeyri–neft sektorunda 6,5 faiz artım qeydə alınıb. Məhsulun 69,1 faizi mədənçixarma sektorunda, 25,7 faizi emal, 4,4 faizi elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı, 0,8 faizi isə su təchizatı, tullantıların təmizlənməsi və emalı sektorlarında istehsal olunub.

Son 20 il ərzində respublikada yüzlərlə müasir sənaye müəssisəsinin, yeni istehsal sahələrinin, müxtəlif bölgələrdə sənaye parklarının yaradılması isə yerli məhsulların payının əhəmiyyətli dərəcədə artmasını şərtləndirməklə yanaşı, ixrac imkanlarının genişlənməsində önəmli rol oynayıb.

Təbii ki, ixrac imkanlarının genişlənməsi üçün respublikada müxtəlif sahələri əhatə edən istehsalat sahələrinin, yeni investisiyalar cəlb edilməsi üçün gözəl biznes mühitinin və siyasi sabitliyin yaradılması diqqət mərkəzində saxlanılıb.

Yeri gəlmişkən, respublikada əlverişli biznes mühiti dedikdə şübhəsiz ki, sahibkarlar, iş adamları üçün stimullaşdırıcı biznes və investisiya mühitinin mövcudluğu, bu sahədə dövlət tərəfindən müxtəlif dəstək tədbirlərinin, həmçinin vergi və gömrük güzəştlərinin reallaşdırılması nəzərdə tutulur və bunlar hazırda iqtisadi inkişafın dinamikasını şərtləndirir.

Azərbaycanda həyata keçirilən layihələrin nəticəsidir ki, son illər qeyri-neft ixracında dinamik artım müşahidə olunur. Məsələn, ötən ilin ilk altı ayında qeyri-neft ixracı 1,5 milyard dollar idisə, bu göstərici 2023-cü ilin müvafiq dövründə 1,8 milyard dollar təşkil edib. Bu da son altı ayda 300 milyon dollarlıq artım deməkdir.

Bu məqamda Azərbaycanın Avropa İttifaqı (Aİ) ölkələri ilə ticarət dövriyyəsini ifadə edən statistik göstəricilər də diqqət cəhəkdir. Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına görə, cari ilin birinci yarısında respublikamızla Aİ ölkələri arasında 13 milyard 734,6 milyon ABŞ dolları dəyərində ticarət əməliyyatları aparılıb ki, bu da ötən ilin eyni dövrünə nisbətən 8,9 faiz çoxdur.

Yarım il ərzində respublikamızdan Aİ ölkələrinə 12 milyard 192,3 milyon ABŞ dolları dəyərində ixrac (5,5 faiz çox), 1 milyard 542,3 milyon ABŞ dolları dəyərində idxal (36,1 faiz çox) əməliyyatları həyata keçirilib. Hesabat dövründə Azərbaycanın ticarət əməliyyatları əsasən, İtaliya, Almaniya, Yunanistan, İspaniya və Çexiya ilə aparılıb. Azərbaycanın İtaliya ilə ticarət dövriyyəsi 8 milyard 579,8 milyon ABŞ dolları, o cümlədən ixracı 8 milyard 363,5 milyon dollar, idxalı isə 216,3 milyon dollar təşkil edib. Son 1 ildə ticarət dövriyyəsi və ixrac 1,1 dəfə azalıb, idxal isə 1,4 dəfə artıb. İtaliyaya ixrac Azərbaycanın ümumi ixracının 46,55 faizi qədər olub.

Ölkəmizin Almaniya ilə ticarət dövriyyəsi 855,1 milyon ABŞ dolları, o cümlədən ixracı 372,5 milyon dollar, idxalı isə

482,6 milyon dollar təşkil edib. Son 1 ildə ticarət dövriyyəsi 1,5 dəfə, o cümlədən ixrac 1,3 dəfə, idxal isə 1,7 dəfə artıb.

Respublikamızın Yunanistanla ticarət dövriyyəsi 809,9 milyon ABŞ dolları, o cümlədən ixrac 800,5 milyon dollar, idxal 9,4 milyon dollar təşkil edib. Son 1 ildə ticarət dövriyyəsi və ixrac 1,3 dəfə, idxal isə demək olar ki, dəyişməyib.

Ölkəmizin İspaniya ilə ticarət dövriyyəsi 695,1 milyon ABŞ dolları, o cümlədən ixrac 653 milyon dollar, idxal isə 42,1 milyon dollar təşkil edib. Son 1 ildə ticarət dövriyyəsi və ixrac 1,8 dəfə, idxal isə 1,1 dəfə artıb.

Azərbaycanın Çexiya ilə ticarət əməliyyatları 469,3 milyon ABŞ dolları,

Ekspert rəyi

Nihat ƏLİYEV,
iqtisadçı-ekspert

Respublikamızda xarici ticarət dövriyyəsi və ixrac əməliyyatlarının getdikcə genişləndirilməsi ölkələrarası münasibətlərin, iqtisadi əlaqələrin inkişafında mühüm amillərdən biridir. Bununla bağlı rəqəmlərə diqqət yetirəndə həm də aydın görünür ki, ixracın strukturunda qeyri-neft məhsullarının, o cümlədən ərzaq mallarının çəkisi getdikcə artır. Məlumat üçün bildirim ki, son illər ölkəmizdə qeyri–neft sektorunun davamlı inkişafı ilə bağlı reallaşdırılan tədbirlər nəticəsində bu sahədə rəqəbətcəlikəyətli məhsulların istehsalı xeyli artıb. Bu gün həmin məhsullara dünya bazarlarında getdikcə böyük maraq yaranır. İqtisadi islahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin “İxrac icmalı”nın avqust sayına əsasən, 2023-cü ilin ötən 8 ayı ərzində Azərbaycanın ümumi ixracı 20,8 milyard ABŞ dolları, qeyri–neft sektoru üzrə ixrac isə ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 17,8 faiz artaraq 2 milyard dollar təşkil etməsi də bunu aydın göstərir.

Mərkəzin məlumatında, həmçinin bildirilir ki, cari ilin yanvar–iyul ayları ərzində yeyinti məhsulları üzrə ixrac 520 milyon ABŞ dollarına bərabər olub. Hesabat dövründə elektrik enerjisi ixracı 5,5 dəfə, spirtli və spirtsiz içkilərin ixracı 4,4 dəfə, şəkər ixracı 53,1 faiz, meyvə–təvəzə ixracı isə 46,6 faiz artıb.

Bu ilin 8 ayında aqrar və aqrar–sənaye məhsulları üzrə birgə ixracın statistik dəyəri 10,6 faiz artaraq 540,2

racın həcmi 79 dəfə artaraq 88 milyon 51 min dollar, bu ölkədən idxalın həcmi isə 44 faiz azalaraq 10 milyon 883 min dollar təşkil edib.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycanın Sinqapura ixracının 99,6 faizini xam neft məhsulu təşkil edib. Belə ki, cari ilin ilk 7 ayından Azərbaycandan Sinqapura 87 milyon 786 min dollar dəyərində 138 min 338 ton neft ixrac edilib.

Əlbəttə, qeyri–neft sahəsində istər istehsal, istərsə də ixracla bağlı yüksək göstəricilər əldə edilməsi təsadüfi deyil. Bu, son illər sözügedən sektorda xüsusi fəallığın nəzərə çarpması, iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi istiqamətində uğurla həyata keçirilən layihələrin məntiqi nəticəsidir. Bunu belə bir fakt da təsdiqləyir: 2010-cu ildə respublikamızın qeyri–neft sektorunda 18,4 milyon manatlıq məhsul istehsal olunduğu halda,

çoxsaylı mənfi şokların təsiri ilə mübarizə aparən global iqtisadiyyatın həssas olduğu indiki məqamda həmin sahədə artım neft–qaz sənayesindəki agostəricilər üstələyir. Belə ki, mövcud sahədə əlavə dəyərini cari ilin ilk yarısında 6,5 faiz yüksəlməsi, ümumi olaraq isə qeyri–neft sektorunda 3 faizdən çox artımın müşahidə olunması bunun bariz ifadəsidir.

Qeyri–neft sənayesinin inkişafı ölkənin karbohidrogen daşıyıcılarının hasilat və ixracından əldə edilən gəlirlərdən, həmçinin daxili istehsalın və istehlak bazasının idxaldan asılılığını azaldır, ixracın şaxələnməsinə xidmət edir.

Mirbağır YAQUBZADƏ,
Vaqif BAYRAMOV,
“Xalq qəzeti”

Bu ilin yanvar–iyul aylarında İqtisadiyyat Nazirliyi yanında İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyinin idarəçiliyində olan sənaye zonalarında 19 sahibkarlıq subyektinə rezident statusu verilib. Agentliyin məlumatında bildirilir ki, həmin, rezidentlər, ümumilikdə 244 milyon manatdan artıq investisiyanın yatırılmasını, 1500-dən çox iş yerinin yaradılmasını planlaşdırır.

Sənaye zonalarında 19 yeni rezident işə başlayıb

İndiyə qədər isə sənaye zonalarında 134 sahibkarlıq subyektinə rezidentlik statusu verilib və bunlardan artıq 68-i fəaliyyətə başlayıb. Sənaye zonaları üzrə ümumi investisiya məbləği 7,18 milyard manatdır. Sahibkarlar indiyədək 6,56 milyard manatdan çox investisiya yatırıb və 10 min 600-dən çox daimi iş yeri yaradıb. Növbəti mərhələdə mövcud layihələr üzrə sənaye zonalarına əlavə olaraq 690 milyon manata yaxın investisiyanın yatırılması, 5 min 200-dən çox daimi iş yeri yaradılması nəzərdə tutulur.

Sənaye zonalarında, indiyədək, ümumilikdə, 10 milyard 23 milyon manatlıq məhsul istehsal edilib ki, bunun 3 milyard 35 milyon manatlıq hissəsi ixrac olunub. İxrac “Made In Azerbaijan” brendi adı ilə 60-a yaxın ölkə ilə həyata keçirilir. Bu ilin I yarısında sənaye zonalarında fəaliyyət göstərən müəssisələr 1 milyard 4 milyon manatlıq məhsul satıb ki, bunun 33,6 faizlik hissəsi ixracın payına düşüb.

Qarabağın bərpası, dirçəldilməsi və sənaye potensialının inkişaf etdirilməsi məqsədilə yaradılan Ağdam və “Azad Vadi” İqtisadi Zonası” sənaye parklarında indiyə qədər investisiya kapitalı 200 milyon manatdan çox olan 31 sahibkarlıq subyektinə rezidentlik və qeyri–rezidentlik statusu verilib. Bu sahibkarlıq subyektləri 2 mindən artıq daimi iş yerinin yaradılmasını nəzərdə tutur.

“Xalq qəzeti”

Qarabağ və Şərqi Zəngəzürda özəl fəaliyyət artır

Azad edilmiş rayonlarda bu il 1238 sahibkarlıq subyekti yaradılıb

2023-cü ilin birinci yarısında işğaldan azad edilmiş rayonlarda 69 yeni müəssisə və təşkilat, 1238 yeni fərdi sahibkarlıq subyekti yaradılıb.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, cari ilin birinci yarısında bərpa–quruculuq işlərinin sürətlə davam etdiyi Qarabağ və Şərqi Zəngəzürda 623 yeni iş yeri yaradılıb. Qeyd edək ki, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə yeni yaradılan müəssisə və təşkilatların sayı 68 faiz, fərdi sahibkarlıq subyektlərinin sayı

11 faiz, yeni iş yerlərinin sayı isə 2,4 dəfə artıb.

Yeri gəlmişkən, hesabat dövründə ən çox müəssisə (18) və fərdi sahibkarlıq subyekti (472) Ağdamda, ən çox iş yeri isə Laçında (328) və Şuşada (177) yaradılıb.

“Xalq qəzeti”

Azərbaycan neftinin qiymətində azalma gözlənilmir

Avqustun ilk həftəsindən başlayaraq dünyada qazın satışında azalma müşahidə olunur. Analitiklər bu vəziyyəti Çin və Avropa İttifaqı iqtisadiyyatlarındakı təhlükəli tendensiyalarla əlaqələndirirlər.

Başqa sözlə, qaz satışındakı azalma Çinin daşınmaz əmlak bazarında, eləcə də iqtisadiyyatında ciddi problemlərin mövcudluğu, eyni zamanda, Avropa İttifaqı ölkələrində iqtisadi artımın minimuma düşməsi, xüsusilə sənaye sektorunda geriləmənin nəzərə çarpması ilə bağlıdır. Bütün bunlarla bərabər, qazın satışında azalmaya təsir göstərən amillər sırasına ABŞ-da inflyasiyanın iyul ayında 0,5 faiz bəndi sürətlənməsi və nəticədə uçot dərəcəsinin yenidən artırılacağı ehtimalı da aid edilir.

Burada belə bir sual da qarşıya çıxır: Bəs Azərbaycan neftinin qiymətində kəskin artıma səbəb nədir? İqtisadçıların sözlərinə görə, Çin və Avropa İttifaqı iqtisadiyyatlarındakı müəyyən təlatümlər neft bazarına təsirsiz düşmüşdür. Son qiymətlərdə 4 faiz ucuzlaşma həzır bunun bariz ifadəsidir. Düzüldür, hazırda neft bazarında müəyyən bərpa prosesi gedir, qiymətlərdə artım dinamikası nəzərə çarpır. “Brent” markalı neftin bir barelinin qiymətinin 77 dollardan 90 dollara yaxınlaşması da bununla bağlıdır.

Qeyd edilən qiymət artımına şübhəsiz ki, OPEK+ ölkələrinin hasilatı azaltmaları, həmçinin avqust ayında enerji bazarlarında tələbin kəskin artması da təsir göstərib. Adətən neft satışında belə qiymət artımından sonra müəyyən korreksiya prosesi gedib. Beynəlxalq Enerji Agentliyi də avqust ayı üçün neftin qiymətinin yüksək olacağına proqnozlaşdırıb və bu gün həmin proqnozlaşdırma özünü doğrultub. Ekspertlər tərəfindən bu, həm enerji ehtiyatlarının həcmində müşahidə olunan azalma, həm turizm mövsümü ilə əlaqədar xüsusilə aviasiya sənayesində “qara qızıl”, həmçinin xam neftin istehsalında tələbatın artması kimi səbəblərlə izah olunub.

İqtisadçı-ekspert Samid Hüseynov bildirir ki, global iqtisadiyyatla bağlı hər

hansı şoklar gözlənilmir. Rusiya-Ukrayna müharibəsinə baxmayaraq, OPEK+ formatı pozulmur. Bu format çərçivəsində bazara təklif olunan neftin həcmi tənzimlənməsinə çevik reaksiya verilir. Bu şərtlər daxilində Azərbaycan neftinin qiyməti ilə bağlı növbəti aylarda ortaya ciddi risklərin çıxacağı da gözlənilir.

Proqnozlaşdırma gəldikdə isə iqtisadçı-ekspert qeyd etdi ki, qarşıdakı aylarda Azərbaycan neftinin qiyməti orta hesabla 75–80 ABŞ dolları ətrafında olacağı gözlənilir. Noyabrda tələbatın azalması ilə əlaqədar ucuzlaşma müşahidə edilə bilər. Dekabrda isə orta göstəricinin, hətta 80 ABŞ dollarını ötəcəyi proqnozlaşdırılır.

Yeri gəlmişkən, bu ilin ötən aylarında Azərbaycanın neft ixracında yüksək göstəricilər əldə olunub. Belə ki, yanvar–iyul aylarında Azərbaycan İtaliyaya 3 milyon 775 min ABŞ dolları dəyərində 6 milyon 47 min ton neft ixrac edib. Bununla da İtaliya ölkəmizin ümumi neft ixracında birinci yerdə qərarlaşıb.

Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabatına əsasən, Azərbaycanın ümumi neft ixracında ikinci yerdə İsrail qərarlaşıb. Hesabat dövründə bu ölkəyə 822 milyon 483 min dollar dəyərində 1 milyon 355 min ton neft ixrac edilib.

Azərbaycanın neft ixracı üzrə siyahıda üçüncü yeri Hindistan tutur. Ötən 7 ayda bu ölkəyə 666 min dollar dəyərində 1 milyon 125 min ton neft ixrac edilib.

Məlumatla əsasən, qeyd olunan göstəricilərdə hesabat dövründə göm-

rük orqanlarında rəsmiləşdirilməsi başa çatdırılmış ixrac olunan neftin dəyərində dair məlumatlar nəzərə alınıb. Siyahıdan görüldüyü kimi, hesabat dövründə 19 ölkəyə 9 milyon 446 min dollarlıq 15 milyon 541 ton neft ixrac edilib.

Son məlumata görə, Londonun ICE (“InterContinental Exchange Futures”) birjasında “Brent” markalı neftin bir barelinin qiyməti 0,07 dollar azalaraq 84,35 dollar olub. Nyu-Yorkun NYMEX (“New York Mercantile Exchange”) birjasında “Light” markalı neftin bir barelinin qiyməti isə 0,12 dollar ucuzlaşaraq 79,98 dollar təşkil edib.

“Xalq qəzeti”

Bakının gecəsi gündüzə dönür

Son 5 ildə belə küçələrin sayı 2 min 466-ya çatdırılıb

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Görülən işlər sırasında paytaxtın küçə və prospektlərinin, eləcə də Bakıtrafi qəsəbələrde küçələrin işıqlandırılması xüsusi yer tutub. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətindən aldığımız məlumata əsasən, əgər 2018-ci ildə şəhər üzrə işıqlandırılan küçələrin sayı 1216 idisə, 5 il ərzində bu rəqəm artaraq 2 min 466 olub. Təkcə keçən ilin sonundan başlanan küçə işıqlandırılması tədbirləri çərçivəsində nəzərdə tutulan yeni layihəyə əsasən ilk yarım ildə 548 küçədən 320-də işlər başa çatdırılaraq istismara qəbul edilib. Yeni çəkilən küçə işıqlandırılması ilə paralel şəkildə istismar

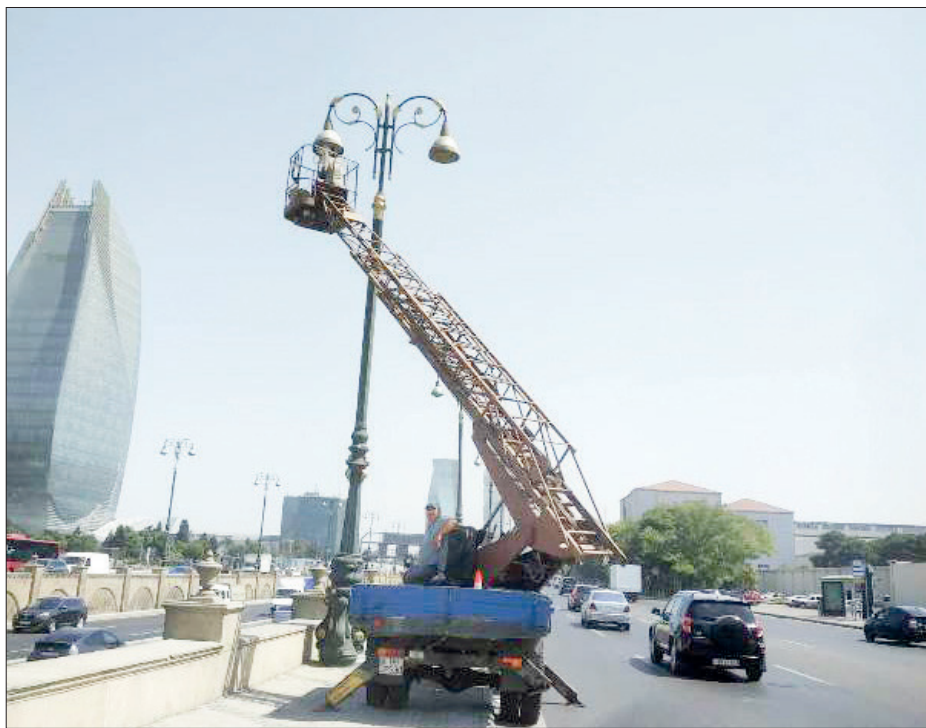

lərində, Xətai rayonunun Cavanşir və Nərimanov rayonunun Əhməd Rəcəbli küçələrindəki köhnə işıqlandırma sistemində təmir-bərpa işləri aparılıb. Artıq sözügedən ərazilər ən müasir işıqlandırma sistemi ilə təchiz edilib. Bundan əlavə, Yasamal və Nəsimi rayonlarının

yaşayış məntəqələrində işıqlandırılma məsələsi ilə əlaqədar davamlı tədbirlər həyata keçirilir. Lakin bu, Bakının mərkəzindən kənar ərazilərdə o qədər diqqət çəkmir, bəzi küçə və magistralın axşam və gecə saatlarında zülmətə qərğ olması müəhlidə olunur.

Bu məsələ ilə bağlı mətbuatda tez-tez yazılar verilir, əsasən, paytaxtətrafi yaşayış sahələrinin bir sıra küçələrinin işıqlandırılmasında problemin olduğu gündəmə gətirilir. Bildirilir ki, bəzi paytaxtətrafi yollarda işıqlandırma ya zəifdir, ya da, ümumiyyətlə, yoxdur. Belə hallar isə istər təhlükəsizliyin, istərsə də əhəlinin rahatlığının təmin olunmaması baxımından ciddi narahatlıq yaradır.

Yeri gəlmişkən, 2018-ci il dekabrın 28-də yol hərəkətinin təhlükəsizliyinə dair Dövlət Proqramı qəbul olunub. 2019-2023-cü illəri əhatə edən bu proqramın 7 – 7.2 bəndində avtomobil yollarının işıqlandırılması məsələsinə toxunub. Orada konkret olaraq göstərilir ki, avtomobil yolları müasir standartlara cavab verən süni işıqlandırma sistemləri, qurğuları ilə təmin olunmalı, habelə yolların işıqlandırılmasında alternativ enerji mənbələrindən istifadə edilməli və onların yararlı vəziyyətdə saxlanması üçün mütəmadi şəkildə tədbirlər görülməlidir.

müddəti başa çatan mövcud 82 küçənin işıqlandırma xətləri və elektrik dirəkləri müasir sistemlərlə əvəzlənib. Görülən işlər mərkəzlə yanaşı, qəsəbələrində də əhatə edib.

Yeni quraşdırılan işıq dirəkləri qənaət baxımından əvvəlliklərdən seçilən led lampalarla təchiz olunub. Bundan əlavə, bu lampaların istifadəsi uzun müddət üçün nəzərdə tutulub. Bununla bərabər, işıq dirəkləri vahid idarəetmə sistemində qoşulub.

Küçələrin işıqlandırılmasında xüsusi pay sahibi olan Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin tabeliyindəki “Bakı Şəhər İşığı” Elektrik Şəbəkə Müəssisəsinin fəaliyyət sferasına paytaxtın inzibati ərazisində yerləşən bir çox binaların fasadlarının, parkların, xiyabanların, küçə, prospekt, tunel və körpülərin gecə işıqlandırılması, balansında olan işıqlandırma sistemlərinə texniki xidmət göstərilməsi daxildir. Eyni zamanda, müəssisənin əməkdaşları tərəfindən texniki xidmətlə yanaşı, plafon lampalarının dəyişdirilməsi, kabel xətlərində və enerji paylayıcı qurğularda baş verən nasazlıqların aradan qaldırılması, işıq dirəklərinin yuyulması, rənglənməsi, avtoqəzalar nəticəsində yararsız hala düşmüş işıq dirəklərinin bərpası kimi işlər həyata keçirilir.

Bəs, “Azərbaycan Respublikasında yol hərəkətinin təhlükəsizliyinə dair 2019-2023-cü illər üçün Dövlət Proqramı”nın icrası sahəsində bu müəssisə tərəfindən hansı işlər görüldü? “Bakı Şəhər İşığı”ndan sualımıza cavab olaraq bildirildir ki, cari ilin birinci yarısında paytaxtın Yasamal rayonunun Mətbuat, Mikayıl Müşfiq və Tibilisi prospekt-

ərazisindən keçən A.Salamzadə küçəsindəki işıq sistemi tamamilə yenidən qurulub. İlin ötən dövründə şəhid ailələrinin yaşadığıları küçələrin işıqlandırılması istiqamətində də zəruri tədbirlər həyata keçirilib, 10 küçədə işıqlandırma sistemi yaradılıb.

Nizami rayonu sakinlərinin istirahət vaxtını səmərəli keçirmələri üçün R.Rüstəmov küçəsində yerləşən parkda müəssisə yeni dirəklər quraşdıraraq işıqlanma təmin edilib. Bildirildi ki, cari ilin 6 ayı ərzində avtoqəza nəticəsində və küləyin təsirindən aşaraq sıradan çıxmış 72 ədəd işıq dirəyi də yerinə bərpa olunub.

Yanvar–iyun aylarında, paytaxtın 114 küçəsində işıqlandırma sistemini elektrik enerjisi ilə təchiz edən sıradan çıxmış elektrik kabel xətləri demontaj olunaraq yeniləri ilə əvəzlənib ki, bu da gələcəkdə qəzaların baş verməsinin qarşısını almağa imkan yaradacaq. Eyni zamanda, dirəklərin istismar müddətini artırmaq və korroziyadan mühafizə etmək məqsədilə 417 ədəd işıq dirəyində əsaslı təmir işləri aparılaraq yeni boya ilə rəngləni.

Hesabat dövründə Heydər məscidinin, Xarici İşlər Nazirliyinin inzibati binasının, Ali Məhkəmənin, Heydər Əliyev və Atatürk prospekti boyunca yerləşən binaların üzərində quraşdırılmış köhnə fasad işıqları yeniləri ilə əvəzlənərək işıqlanma təmin edilib. İdarədən onu da bildirdilər ki, hazırda paytaxtın 28 işıqlandırılmayan küçəsində yeni işıqlandırma sisteminin quraşdırılması işləri davam etdirilir.

Göründüyü kimi, paytaxt və ətraf

Ümumiyyətlə, işıqlandırma problemi həm sürücülərin işini çətinləşdirir, həm də piyadaların həyatını böyük risk altına atır. Binəqədi qəsəbəsi, 1-ci mədən ərazisindəki yolda ilk dəfə olaraq quraşdırılan işıqlandırma sistemi bəzi günlərdə məlum olmayan səbəblərdən işləmir. Yaxud Xırdalan dairəsi–Binəqədi magistralının son illər işıqlandırma sistemində qoşulmasına baxmayaraq, işıq dirəklərindəki lampalar bir neçə aylıq fəaliyyətdən sonra bəzən günlərlə yan-

Ekspert rəyi

Ərşad HÜSEYNOV, neqliyyat üzrə ekspert

Küçə və prospektlərin işıqlandırılması yol hərəkətinin təhlükəsizliyində son dərəcə aktual və önəmli məsələdir. Təkcə onu qeyd etmək kifayətdir ki, Azərbaycanda cinayət sayılan, yeni insanların dünyasını dəyişməsi, ağır və ya az ağır xəsarət alması ilə bağlı yol-neqliyyat hadisələrinin statistikasına nəzər salanda görürük ki, belə halların 60 faizindən çoxu məhz sutkanın qaranlıq və toranlıq vaxtlarında baş verir. Bu da, həmin vaxtlarda yaranan görünmə məhdudiyyəti ilə bağlıdır. Özü də nə qədər qərribə olsa, bu hadisələrin 85 faizi yaşayış məntəqələrinin: şəhər, qəsəbə və kəndlərimizin küçələrində baş verir. Belə faciəli hadisələr isə ən çox iri şəhərlərin küçələrində qeydə alınır. Bu da bir-başa küçələrin işıqlandırılmaması ilə bağlıdır.

Biz 10-15 ildir bunu xüsusi qabardırıq ki, ölkə ərazisindəki bütün avtomobil yolları, xüsusən də paytaxtın, rayon mərkəzlərinin, qəsəbə və kəndlərimizin küçələrinin normal şəkildə işıqlandırılması təmin edilməlidir. Yalnız belə olan təqdirdə cinayət sayılan ağır yol-neqliyyat hadisələrinin, bəlkə də, 50 faizi baş verməyə bilər. Çünki işıqlandırma təmin edildikdə hərəkət iştirakçıları: sürücü, piyada, velosipedçi və yaxud da yol kənarında dayanan şəxs bir-birini qarşılıqlı olaraq görürlər. Bax, küçələrin işıqlandırılması bu baxımdan vacibdir. Məsələn, piyada yolla hərəkət edəndə qarşıdan bir cüt faranın ona tərəf hərəkət etdiyini görür. Özü də bu zaman onun üst-başı işıqlanır. Həmin anda elə düşünür ki, sürücü onu görür. Əslində belə deyil. Çünki bu zaman əks istiqamətdən həmin sürücü ilə üz-büz digər bir neqliyyat vasitəsi də hərəkətdə olur. Onun da bir cüt farası var. Arxadan gələn digər neqliyyat vasitəsi də onun kimi. Belə olan təqdirdə çox qərribə bir işıq effekti, işıqlanma fonu yaranır. Öndəki gur işıqlar göz bəbəklərinin daralmasına səbəb olur.

mır. Sürücülərin və piyadaların söhbətlərində də bu narahatlıq dila gətirilir.

Yeri gəlmişkən, yol-neqliyyat qəzaları əsasən, günün qaranlıq vaxtlarında baş verir. Adətən, belə qəzalara sürücünün sürət həddinə əməl etməməsi, təhlükəli manevrlərdən çəkinməməsi

səbəb olsa da, küçələrin işıqlandırılması da təhlükəni reallaşdırır. Işıqlandırılan küçə və yollarda isə ən azı piyada yaxınlaşmaqda olan neqliyyat vasitəsini, öz növbəsində, sürücü də yola çıxan maneəni, piyadanı görə bilir...

Ölkə Prezidenti çıxışlarının birində aidiyyəti qurumların rəhbərlərinə Bakı və paytaxtətrafi qəsəbələrində işıqlandırılması ilə bağlı konkret tapşırıqlar verib. Dövlət başçısı bütün yol və küçələrin işıqlandırılmasının zəruriliyini diqqətə çatdıraraq bu məsələnin yol hərəkətinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində mühüm rol oynadığını vurğulayıb.

Yolların işıqlandırılması qəzaların müəyyən qədər azalmasını şərtləndirməklə bərabər, həm də cinayət hadisələrinin aradan qaldırılmasına əhəmiyyətli təsir göstərir. Başqa sözlə,

Buna uyğun olaraq piyada da çox qısa bir məsafəni görür. Sürücü isə qəflədən onun yoluna çıxan piyadanı yalnız 5-10 metrlik məsafədən hissə edə bilir. Belə məsafədə isə avtomobil saxlamaq mümkün olmadığından qəzalar baş verir.

Amma işıqlandırılmış küçə və prospektlərdə 200-300 metr uzaqda hərəkət edən adamı görmək mümkün olur. Bu zaman sürücü sürəti azaldır, piyadanın hərəkətini izləyə bilir. Göründüyü kimi, küçə işıqlarının çox böyük faydası var. Əfsuslar olsun ki, son zamanlar bizdə küçələrin işıqlandırılmasına, sanki, bir bəzək kimi baxılır. Çoxları elə düşünür ki, bu, küçənin yaxşı görünməsi üçündür. Bu qətiyyənlə belə deyil. Küçələrin işıqlandırılması yol hərəkəti təhlükəsizliyinin bir nömrəli vacib məsələlərindəndir.

Düzü, işıqlandırılmış küçələr estetik cəhətdən daha gözəl, daha cazibədar görünür. Amma bu, ilk növbədə, insanların həyat və sağlamlıqlarının qorunması üçün lazımdır. Yeri gəlmişkən, 2018-ci ilin dekabr ayında qəbul olunmuş yol hərəkətinin təhlükəsizliyinə dair Dövlət Proqramının layihəsini hazırlayan işçi qrupun tərkibində mən də təmsil olunmuşam. Həmin sənəddə xüsusi vurğulanır ki, yaşayış məntəqələrinin bütün küçə və prospektləri işıqlandırılmalıdır. Özü də şəhər, qəsəbə və kənd fərqi qoyulmadan.

Dünyada küçələrin işıqlandırılması ilə bağlı qəbul olunmuş beynəlxalq standartlar var. Həmin standartlara əsasən, ilk növbədə, avtomagistralar işıqlandırılmalıdır. Ölkəmizdə də magistral avtomobil yollarının işıqlandırılmasına çox böyük ehtiyac var. Bu baxımdan Bakı-Qazax, Ələt-Astara, Bakı-Şamaxı, Bakı-Rusiya sərhədi, eləcə də hərəkətin nisbətən az olduğu Yevlax-Zaqatala-Balakən magistral avtomagistralarının, hətta yolayrıçılarının işıqlandırılması təmin edilməlidir.

Bir sözlə, işıqlandırma ona görə lazımdır ki, piyadalar, sürücülər və digər hərəkət iştirakçıları qarşılıqlı olaraq bir-birini görsünlər. Bundan ötrü də büdcədən vəsait ayrılmalıdır. Həmin vəsaitdən qənaətlə istifadə olunmalıdır. Bütün yolların daimi işıqlandırılması təmin olunmalıdır. Özü də bu iş təhlükəsiz şəraitdə, yolların işıqlandırılması ilə bağlı mövcud beynəlxalq standartların tələblərinə uyğun şəkildə həyata keçirilməlidir.

ışıqlandırma amili oğurluq və digər cinayət hallarının qarşısının alınmasına əsaslı zəmin yaradır.

Vaqif BAYRAMOV, Mirbağır YAQUBZADƏ, “Xalq qəzeti”

Cəlilabadda suvarma kanalları təmizlənin

Azərbaycan Meliorasiya və Su Təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin məlumatına görə, 11 min hektardan artıq əkin sahəsinə xidmət edən Cəlilabad Suvarma Sistemləri İdarəsində ilin əvvəlindən etibarən suvarma mövsümünə ciddi hazırlıq işləri görüldü, bütün meliorativ tədbirlər yekunlaşıb.

Qeyd edək ki, adıçəkilən idarə sahələrin suvarılması üçün mənbə olaraq Cənubi Muğan kanalı və 3 ədəd su anbarından istifadə edir. Balansda olan suvarma kanallarının böyük əksəriyyəti torpaq məcralı olduğundan mütəmadi olaraq lildən və kol-kosdan təmizlənir. Bununla da, suyun axını maneəsiz olaraq təmin edilir, əkin sahələrinin suvarılması yaxşılaşdırılır.

Hazırda Cəlilabad Suvarma Sistemləri İdarəsinin balansında 495 hektar əkin sahəsinə xidmət edən 112-ədəd subartezian quyusu və 12 ədəd nasos stansiyası var ki, bunların da hər birinə baxış keçirilərək təmir olunur. Subartezian quyularının

dərnlilik nasosları, nasos stansiyaların isə nasos aqreqatları daim saz vəziyyətdə saxlanılır.

Bununla yanaşı, kanallar üzərində olan hidrotexniki qurğular da təmir işləri aparılır. İlin əvvəlindən aparılan işlər çərçivəsində 3 nasos stansiyası, 15 subartezian quyusu, 18 hidro-

texniki qurğu və 1,5 kilometr nov kanal cari təmir olunub.

“Xalq qəzeti”

Bir yanğın da olmasın!

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Dövlət Yanğın Nəzarəti Xidməti səlahiyyətlərinə uyğun olaraq, yanğın təhlükəsizliyi ilə bağlı əhalinin maarifləndirilməsi məqsədilə silsilə tədbirləri davam etdirir.

Bu çərçivədə, Ağcabədi və Bərdə Meşə Təsərrüfatı mərkəzlərinin ərazisində yerləşən obyektlərdə yanğın qarşı maarifləndirmə tədbirləri keçirilib. Tədbirlərdə yanğınların baş vermə səbəbləri və qarşısının alınması yolları, yanğın zamanı zəruri davranış qaydaları barədə məlumat verilib və ilkin yanğınsöndürmə vasitələrindən istifadə qaydaları əyani şəkildə nümayiş etdirilib, mövzu ilə bağlı geniş müzakirələr aparılıb, zəruri tövsiyələr verilib, suallar cavablandırılıb.

luqçular arasında, Ağcabədi və Bərdə Meşə Təsərrüfatı mərkəzlərinin ərazisində yerləşən obyektlərdə yanğın qarşı maarifləndirmə tədbirləri keçirilib. Tədbirlərdə yanğınların baş vermə səbəbləri və qarşısının alınması yolları, yanğın zamanı zəruri davranış qaydaları barədə məlumat verilib və ilkin yanğınsöndürmə vasitələrindən istifadə qaydaları əyani şəkildə nümayiş etdirilib, mövzu ilə bağlı geniş müzakirələr aparılıb, zəruri tövsiyələr verilib, suallar cavablandırılıb.

Həmçinin, Bərdə Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının Mollalı, Şirvanlı, Kolayır və Məhdixanlı kəndləri ərazi inzibati vahidi üzrə nümayəndələrinin, bələdiyyə sədrlərinin və kənd əhalisinin iştirakı ilə keçirilən tədbirlərdə həyətəyən sahələrdə ot tayalarının yığılması

zamani yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına əməl olunmasının, bilgilmiş taxıl sahələrinin yandırılmamasının vacibliyi vurğulanıb, meşələrdə yanğından mühafizə məqsədilə şumlama işləri görüldü.

Q.QASIMOV, “Xalq qəzeti”

Azərbaycan kinosu – 125

Bir janr kimi, qara film anlayışı dünya kinosuna 40-ci illərdə daxil olub. Qara film zəif işıq və qaranlıq effektləri ilə ekran işinin ideya xəttinə xidmət edir. Bu cür filmlərlərdə hadisələr qaranlıq evlərdə, küçələrdə cərəyan edir. Hansısa bir canı axtarışda olarkən insanlar arasındakı münasibətlər kölgə-ışıq kontekstində əksini tapır.

Azərbaycanın ilk qara filmləri

olan A.Babayevin yaradıcılığında bu film fərqli yer tutur. Məmməd Avdiyev və Anatoli Donetsin "Respublika namine" adlı sənədli povestinin motivləri əsasında ekranlaşdırılan filmin ssenari müəllifləri həm bu yazıçılar özləri, həm də Xalq artisti Ramiz Fətəliyevdir.

Hadisələr 1920-ci ildə Bakıda cərəyan edir. Neft Bakısı uğrunda Sovet Rusiyası və İngiltərə arasındakı mübarizə kəşfiyyat məlumatlarının yazı makinasında əksi ilə göstərilir. Ağ kağıza yazılan məlumatların qara haşiyədə əksi filmin janrından xəbər verir. Sovet hökumətinin cəza orqanı olan Fövqəladə Komissiya ölkə üzərinə gələn ingilis təhdidinin qarşısını almalıdır. Onun ilk rəhbəri Baba Əliyev (Həsən Məmmədov) çətin bir işin öhdəsindən gəlməlidir. İngilislərin Bakıya hava hücumu təşkil etmək istədiyi anda eserlərin qiyməti baş tutmalıdır. Onlar

də geniş əksini tapıb. Bu baxımdan rejissor qara film janrını sevimli məkana proyeksiya edə bilib. Bununla da qara filmi Azərbaycan seyrçisi üçün doğmalaşdı. İçərişəhər film üçün əsas məkandır. Şəhərdə sovet qoşunlarının az olmasına baxmayaraq, əks qüvvələrdə bir əndişə var. Bu epizoddakı qaranlıq daha çox zirzəmi zülmətinə bənzəyir. Bu, köhnə sahibkarların yeni sovet hökumətində bu məhz zülmətdə yaşamağa məhkum olmalarına işarədir.

Bakı təkə neft məkanı deyil, həm də vətənin bir parçasıdır. Filmdə bu motiv şəhəri ingilislərin bombardman edəcəyi xəbərindən qabarıq görünür. Keçmiş sa-

hibkar Abdullayev bunu bilərək Londonla əlaqədar olan gizli təşkilatdan çıxır. Bu isə onu ölümə aparır. Abdullayev pul qazandığı dogma Bakının yolunda artıq başından da keçməli olur.

Filmdə İsrail bəyi canlandıran Rasim Balayevin rolu epizodik görünşə də, yaddaqalandır. O, ətrafındakı insanlara da

həmçinin İsrail bəylə (Rasim Balayev) birləşməlidirlər. Lakin ÇK (Fövqəladə Komissiya) ilkin addım ataraq Hacı İlyası (Hamlet Xanızadə) həbs edir.

İngiltərənin prosesləri Ənzəliden idarə etdiyi bilən sovetlər orada öz agentlərini saxlayırlar. Bakıda neftxuda oğlu olmuş Məmmədov da (Hacimurad Gəyizarov) sovet kəşfiyyatına xidmət edir. Məmmədov ingilislərin etimadını qazanmaq üçün ticari fəndgiriyyə

güvənmir. Hücuma qarşı müqavimətin mənasız olduğunu görüb intihar edir. İsrail bəyin bolşevik hökumətinə təslim olmaması həmin dövr üçün cəsarətli addım hesab edilə bilər

Keçmiş sahibkarlar sirr açmasın deyə Hacı İlyası kamerasında öldürmək istəyirlər. Bunu bilən Baba Əliyev türməyə gəlir. Hacı İlyas bundan sonrakı həyatının sovetlərdən asılı olduğunu hiss edərək vacib sirri onlara açır. ÇK onun vasitəsilə Mustafa Seyidoğlunu yaxlaya

əl atır. O, polkovnik Bartlenin xanımına qiymətli boyunbağı hədiyyə edir. Biz Məmmədovu bugünkü prizmasından qiymətləndirsək, onu ikili agent də sayə bilərək. Çünki filmin sonunda ÇK onu öz vətəninə buraxmır.

Ekran işinin qara film elementləri Hacı İlyasın dindirilməsində də öz əksini tapır. Onu dindirən müstətilə söhbətdə kölgə-ışıq elementlərindən geniş istifadə olunur. Hacı İlyas 1920-ci ilin 20 aprelində cümhuriyyət hökumətinin süqutunu hiss edərək ölkədən qaçdığını etiraf edir. Sovet hökuməti üçün cümhuriyyət kəşfiyyatının daha vacib agentinə isə Şah ləqəbli Mustafa Seyidoğludur (Əli Zeynalov).

İçərişəhərə doğulub böyümüş A.Babayevin bu məkanla bağlı yaddaşı film-

bilir. M.Seyidoğlu Hacı İlyasla üzləşərkən "İndi də sovetlərə qulluq edirsən!" – deyə qəzəblənir.

"Birisizgün gecəyarısı" filmi dövrünün ideoloji tələbləri baxımdan çəkilsə də, günümüz üçün də əhəmiyyətini saxlayır. Arif Babayevin bu son ekran əsəri Azərbaycan kinosunun dünyadakı film estetikalarına yaxın olduğunu sübut edib. Ən əhəmiyyətli budur ki rejissor xarici filmləri parodiya etməyib, qara filmə Azərbaycan koloritini qata bilib. Film 1986-cı ildə Azərbaycan Dövlət mükafatını qazanmışdır.

Ceyhun MİRZƏLİ,
sənətsünas

Teatr forumundan doğan ümidlər yaxud yeni mövsüm qarşısında düşüncələr

İlham RƏHİMLİ
ilham1949@bk.ru

Artıq Azərbaycan teatrlarının böyük əksəriyyəti 2023–2024-cü il mövsümünün açılışına hazırlaşır. Bu yaradıcılıq pilləsinə inamla, məsuliyyətlə hazırlaşanlar da var, sadəcə olaraq, məzuniyyətdən qayıdıb adi şəkildə işə başlamaq kimi yananlar da. Mürəkkəb yaradıcılıq planlarını reallaşdırmaq barədə ciddi yaradıcılıq axtarışlarına qatılan teatrlar da var, "necə olursa-olsun, təkli təzə olsun", deyib, zəif, sadə süjetli, az ifaçı olan pyes axtarışına üstünlük verən kollektivlər də.

Hamısına uğurlar diləyirəm, amma di gəl ki, "dövlər teatri" adlandırdığımız bütün səhnə ocaqlarında yüksək sənət uğrunda mübarizə əsas meyardımı? Doğrudanmı onların hamısı yaradıcılıq qələbəsi üçün hər cür axtarış cəhdlərinə cəsarətlə yanaşırlar? Suallara bərbəzə cavab vermək çətinidir və bu qəlizliyin də bir keyli səbəbləri var.

Teatrsevərlərə bir daha xatırladım ki, bu il aprelin 14-də Adil Kərimli Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət naziri təyin olundu. Az keçmədi ki, nazirlik teatr və kino forumları keçirdi. Forumlar çox peşəkarcasına, demokratcasına, tənqiddə, təkliflərdə, iradlara açıq şəkildə keçirildi. Onlarla məruzəçi (teatrşünas, kinoşünas, aktyor, rejissor, operator, dramaturq, ssenarist, kollektiv rəhbəri) müxtəlif mövzularda çıxışlar etdilər. Hiss olunurdu ki, yeni rəhbərlik bu sahələrdə həlli vacib problemləri üzə çıxarmaq, imkan dairəsində, müəyyən zaman çərçivəsində qüsurları aradan qaldırmaq, sənət ocaqlarının yeni yaradıcılıq platformasını və konsepsiyasını müəyyənləşdirmək və həmin istiqamətdə fundamental tədbirlər görmək niyyətindədir. Hörmətli nazirin forumda, eləcə də müxtəlif sənət ocaqlarının kollektivləri ilə görüşlərində bu sevinclirici və ümidverici münasibəti, istəyi açıq-aydın görmək olur.

Nazirliyin niyyəti həm ümidvericidir, həm də bütün teatr kollektivlərindən yeni prinsiplərlə işləməyi tələb edir.

Əminəm ki, təcridən bu prosesin ilk çıxışlarını görəcek, monumental, parlaq qələbələrə aparacaq magistrat yolun üföqlərini hiss edəcəyik. Mən yalnız teatrımızın bəzi problemləri barədə öz qeydlərini bildirmək istəyirəm. Yeri gələrsə, səriştəli peşəkarlarla mətbuatda, televiziya da səmərəli mübahisə-dialoqlar aparacağı da məqsəduyğun sayıram.

Teatr forumunda mən də çıxış etdim və müəyyən problemlərə, nisbətən kiçik görünən məsələlərə, gündəlik qaçğılardakı boşluqlara şəxsi münasibətimi bildirdim. Müəyyən real, həmçinin ilk baxışda mübahisəli təkliflər də irəli sürdüm. Həmin problemlərin, məsələlərin, təkliflərin eləsi var ki, cari teatr mövsümündə aradan qaldırıla bilər. Eləsi var ki, onun reallaşması üçün nəinki aylar, hətta illər lazımdır. Elə mətləblər də var ki, onlara nail olmaq üçün Mədəniyyət Nazirliyi dövlət və hökumət qarşısında konseptual şəkildə məsələ qaldırmalıdır və ciddi maliyyə məsrəfi ilə bağlı olduğuna görə problemin həlli yollarında hökumətin bir sıra qurumları müştərk çalışmalıdırlar.

Müəyyən problem və çatışmazlıqla bağlı acı reallığı qəbul etməliyəy və mütləq yüksək səviyyədə, yeni başda Mədəniyyət Nazirliyi və nazir Adil Kərimli olmaqla, mövcud problemlərin həlli yollarını inamla, səbrlə, idrakla tapmaq mümkündür. Həll yollarını tapıb reallaşdırmaq üçün sərt, lakin qətiyyətli, səmərəli, perspektivli addımlar atmaqdan başlamaq lazımdır. Bir daha xatırladıram ki, mövcud qüsurların hamısını qısa müddətdə həll etmək qeyri-mümkündür. Problemin həcmindən və mahiyyətindən asılı olaraq onların həllinə aylarla, hətta bəzən illərlə vaxt lazımdır. Bunu təzbazar, ümumiyyətlə, hər şeyi Mədəniyyət Nazirliyindən gözləməkə həll etmək də real deyil. İstəklərimiz o zaman reallaşar ki, hər şey nazirlikdən umulmasın, kollektivlər öz fəaliyyətlərində onlardan asılı olan dəmir nizam-intizamlı yaradıcılıq fəaliyyətlərindəki boşluqları aradan qaldırmalıdır.

Fikrimcə, çağdaş Azərbaycan teatrlarının fəaliyyətlərini səviyyəsinə əsaslanaraq onları 4 qrupa bölmək olar:

a) **Reanimasiyada olan teatrlar.** Nə qədər ağırlı-acılı olsa da, onlar morqun bir addımlığındadır. Kompleks məsləhətləşmə, səriştəli peşəkarların "konsiliumu" ilə vəziyyətdən çıxış yolu tapmaq lazımdır. Ehtiyac olarsa, real durum tələb edərsə, hər cür narazılıqların fəvqündə durub, sərt və qətiyyətli addımlar atılmasına qərar verilməlidir.

b) **Ciddi cərrahiyyə əməliyyatına ehtiyacı olan teatrlar.** Cərrahiyyə əməliyyatı bir şərtlə uğurlu nəticə verir ki, "cərrah biçəyi" yaradıcı, cəsarətli və qətiyyətli peşəkarların əlində olsun.

c) **Terapevtik müalicəyə ehtiyacı olan teatrlar.** Bu istiqamətdə ciddi tədbirlər həyata keçirilməli, mövcud realığı fəsadları üzə çıxarılmalı, yerində saymağın, etatlet simptomlarının dəqiq diaqnozunu qoyub profilaktik "müalicə" tədbirləri görülməlidir.

ç) **Qabaqcıl, lakin müəyyən yeniləşmə, təmizlənmə tədbirlərinə ehtiyacı olan teatrlar.** Onların perspektivli və fundamental yaradıcılıq konsepsiyası ilə işləmələrinə nail olunmalıdır. Fəaliyyətlərində yaradıcılıq nizam-intizamını yeni bədii-estetik tələblərlə gücləndirmək lazımdır. Həmin kollektivlərə göstərilən dövlət qaçğılarında qətiyyətlə prinsipiallığı əsas götürmək, boşluqları aradan qaldırmaq vacibdir.

Forumda maaşların azlığı, vergi və kommunal xərclərin çoxluğu barədə söhbətlər də getdi. Ümidvaram ki, nazir Adil Kərimli imkan dairəsində bu işlərin qaydaya qoyulması üçün respublikanın əlaqədar qurumları ilə məsləhətləşmələr aparacaq, optimal variantın tapılmasına cəhd göstəriləcəkdir. Ancaq dostlar, gələn hər kiçik qaçğı üçün nazirliyi günahlandırmağa tələsməyə, özümüz də yaradıcılığa münasibətlərimizi kökdən dəyişməliyəy. Dövlətin teatrlara göstərdiyi qaçğılarını (fəxri adlar, prezident mükafatları, prezident təqəddiri və s.) müqabilində bəzən teatrların verdikləri məhsuldarlıq, təəssüflər ki, çox-çox aşağı olur. Necə deyirlər, iddia çox, məhsuldarlıq az. Teatr xadimləri əksər vaxtlarda yerli-yersiz Mədəniyyət Nazirliyindən gileyənilirlər. Bu gileylərin bir qismi haqlıdır. Ancaq, nədənsə, kollektivlərin özündə mövcud olan ciddi problemlərdən, xoşagəlməz hallardan danışılır. Reallıqda isə daim nazirlikdən nəşə tələb olunur. Zənnimcə, kollektivlər vaxtaşırı daxili problemlərdən danışmalı, təsirli tədbirlər görməlidirlər ki, Mədəniyyət Nazirliyi də lazımi köməkləri həyata keçirə bilsin. Mövcud qüsurlardan bir neçəsini xatırlatmaq istərdim.

Əvvəlcə onu deyim ki, hər il onlarla teatr işçisinə (rejissor, aktyor, teatrşünas, teatr rəssamı) prezident mükafatı verilir. Xüsusi xidmətləri olan sənətkarlara fərdi prezident təqəddiri ayrılır. Bunun müqabilində teatr xadimlərinin iş prinsipləri, fəaliyyət dərəcələri, fundamental konsepsiyaları nədən ibarətdir? Bu qaçğının müqabilində yaradıcılıq məhsuldarlığı hansı səviyyədədir? Teatrların bütün işlərdə nazirliyi qınaması ədalətliymi?

1. Bəzi hallarda hansısa teatr rəhbərlərinin subyektivliyi ucbatından fəxri adların təqdimatında qeyri-obyektivliyə yol verilir. Nəticədə səhnədə daha səmərəli fəaliyyət göstərən, daha çox rol oynayan aktyor kənardır qalır. Oynadığı səhnə obrazlarında, çəkildiyi bir-iki filmə də parlaq uğur qazana bilməyən aktyorların Əməkdar artist, hətta bəzən Xalq artisti fəxri adlarına layiq görülmələri təəccüb və narazılıq doğurur. Bəzi cəfakəs aktyorlara isə teatrların rəhbərlikləri qaçğı göstərmədikləri üçün təqdimat siyahılarında adları yer almır.

2. Teatrlarda prezident mükafatı alan ele Xalq artisti var ki, aylarla, hətta illərlə səhnəyə çıxırmır. Bəs nə üçün vicdanları beşlərləni vadar etmir ki, aldıkları prezident mükafatından intina etsinlər? Və yaxud, illərlə səhnəyə çıxmayan aktyor-aktrisa nə üzle kollektivdən maaş alır? Hətta aylarla, illərlə teatrın qapısını açmayan "sevimlilər" var ki, kimlərinə himayəsində kölgələnirlər, danışanda, mətbuatda mübahisə verəndə yüksək sənət kriteriyalarından dem vururlar. Təəssüf doğuran odur ki, bu erköyünlüyü ədnlərən ekseriyyəti istedadı olan, yaradıcılıqlarına ümid bəslənilən sənətçilərdir. Belələri ciddi işə cəlb edilməli, onların "cığallıqlarına" son qoyulmalıdır. Unutmayaq ki, belə xoşagəlməz hallar kollektivdə haqlı narazılıqlar yaradır.

3. Rejissorlar öz bioqrafiyalarını zənginləşdirmək üçün deyil, truppanın daha da formalaşmasına təkən verəcək, kollektivin yaradıcılıq qələbəsinə çevrilə biləcək, hansısa aktyorun sənətdə boy artımına zəmin yaradacaq əsərlərə mürtəciet etməlidirlər. Bəzən repertuar seçiminə truppanın potensial yaradıcılıq gücü nəzərə alınmır.

4. Rejissorların "dostbazılıqla", müəyyən təmənnə ilə rol bölməsini kökdən ləğv etmək lazımdır.

5. Teatrların bəzi aparıcı aktyorlarının "diktəsi", "ərköyünlüyü", hətta "hökmranlığı" ilə repertuar qurmaq siyasətinə son qoyulmalıdır. Bunun acı nəticələri göz qabağındadır.

6. Əgər teatrdə Yaşar, Almaz ("Yaşar", "Almaz", Cəfər Cabbarlı), Natəvan

("Natəvan"–İlyas Əfəndiyev), İsgəndər, Molla Abbas ("Ölülər" və "Dəli yığıncağı" – Cəlil Məmmədquluzadə), Otello ("Otello", Vilyam Şekspir)... yoxdursa, yaxud bu obrazlar üçün aktyorlar düzgün seçilməyib, orada möhtəşəm sənət qələbəsinə danışımaq səmərəsizdir.

7. Teatrlar mütləq klassik və çağdaş əcnəbi müəlliflərinin məşhur pyeslərini tamaşaya hazırlamaqla mövzu rəngarəngliyini artırır, dünya dramaturqlarının özəl bədii və üslub xüsusiyyətləri ilə tamaşaçıları tanış edir, aktyorlar fərqli bədii-estetik obrazları oynamaqla yaradıcılıqlarını zənginləşdirirlər. Ancaq burada da müəyyən bir ölçü, hədd olmalıdır. Son 23 ildə, yeni XXI əsrdə Akademik Milli Dram Teatrının hazırladığı 111 pyesin 48-i əcnəbi əsəridir. Son on ildə 7 uşaq tamaşası oynanılıb ki, onun da dördü tərcümədir. Gənc Tamaşaçılar Teatrının oynadığı 135 əsərin 56-sı əcnəbi müəlliflərin əsərləridir (bura xarici əsərləri səhnələşdirmələr də daxildir). Əcnəbi əsərlər hər iki teatrdə 40 faizdən çoxdur.

8. Mövzunun aktuallığını bəhanə edib onun arxasında gizlənen teatrlar repertuara zəif əsərlərin yol açmasına imkan yaradırlar. Bütün hallarda əsas meyar prinsipial yaradıcılıq olmalıdır.

9. Aktyorların rejissorluq iddiaları əksər hallarda səmərə vermir, "cansız", "quru", emosiyadan məhrum tamaşalar repertuara ayaq açır. Bu işdə ciddi qanun-qayda yaradılmalıdır.

10. Bəzi teatrların adları ilə yaradıcılıq fəaliyyətləri arasında uyarsızlıq var. Zənnimcə, Musiqili Komediya Teatrının adının Musiqili Teatr qoyulması potensial yaradıcılıq imkanı olan kollektiv 113 illik fəaliyyətdən sapdırıb. Qeyri-müəyyən janrlı tamaşalar repertuarda yer alır.

11. Dramaturlarla teatrların yaradıcılıq əlaqə bağlarını möhkəmləndirmək üçün pyes alınmasının və qonorar bədənilməsinin şərtləri ciddi nəzərdən keçirilərək nizama salınmalıdır.

12. Teatrın yaradıcılıq konsepsiyasını birmənalı şəkildə baş rejissor və ya bədii rəhbər müəyyənləşdirməlidir. Direktorların yaradıcılıq hegemonluğu iddialarına son qoyulmalıdır.

13. Dünyanın heç bir teatrında aktyoru yaşa görə təqəddə çıxarmırlar. Meyar yalnız istedadıdır və bu da ən obyektiv ölçüdür. Gizlin deyil ki, teatrlarımızda kifayət qədər istedadsız gənc var və kollektivləri onlardan təmizləmək lazımdır. Gücü, enerjisi, yaradıcılıq ehtirası fəal olan sənətkarlara "yaş" iddiası ilə yanaşmaq, zənnimcə, doğru deyil. Xatırladıram: SSRİ Xalq artisti fəxri adına Milli Dram Teatrının sənətkarlarından Mirzağa Əliyev 65 yaşında, Sidiqi Ruhulla 62 yaşında, İsmayıl Osmanlı 72 yaşında, İsmayıl Dağıstanlı 67 yaşında, Azərbaycan Xalq artisti fəxri adına Rza Təhməsin 70 yaşında, Lütfi Məmmədboyov 67 yaşında, Gənc Tamaşaçılar Teatrında Süleyman Ələsgərov 67 yaşında, Ağakəşi Kazimov 66 yaşında, Hüseynayğa Sadıqov 65 yaşında, Gəncə teatrında Məmmədli Balayev 75 yaşında, Vaqif Şərifov 69 yaşında, İrəvan teatrında Vidadi Əliyev 76 yaşında layiq görüldüblər (siyahını xeyli uzatmaq da olar).

14. Ayrı-ayrı teatrların illik yaradıcılıq fəaliyyətləri teatrşünaslar tərəfindən təhlil edilərək, yazılı şəkildə Mədəniyyət Nazirliyinə verilməsi və onun əsasında müvafiq tədbirlər görülməsi səmərəli olar. Bunun üçün nazirlik müəyyən məbləğ qarşılığında teatrşünaslarla müqavilə bağlaya bilər.

15. Çağdaş zamanda bütün ağırlığı dövlət büdcəsinin üzərinə qoymaq düzgün deyil. Respublikamızın işğaldan azad edilmiş rayonlarında möhtəşəm quruculuq işləri aparılır. Teatrların biznes qolunu təbiiq və inkişaf etdirmək lazımdır ki, sənət ocağı əlavə gəlirlərə nail ola bilsin. Bunun üçün teatrın statuta peşəkar menecer götürülməlidir. Yaxud, teatr hansısa özəl menecerlər qurumu ilə müəyyən şərtlərlə müqavilə bağlaya bilər. Menecer Azərbaycanın bölgələrinə və xarici ölkələrə teatrın qastrollarını, müxtəlif müqavilələrini reallaşdırmaqla, sponsorlarla əlaqələri tənzimləyər.

16. İmkanlı şirkətlərlə sponsorluq əlaqələri qurulmalı, ikitərəfli razılaşdırılmış qarşılıqlı əməkdaşlıq şərtlərinin müqaviləsi bağlanılmalıdır. Teatr afişə və məramnamələrində (tamaşa proqramlarında) həmin şərtlər əsasında sponsorluq edən qurumun reklamının yerləşdirmə forma və prinsiplərini reallaşdırmalıdır.

17. Azərbaycanın imkanlı bankları ilə müxtəlif müddətlərə (1, 2, 3 illik və s.) müqavilələr bağlana və teatr afişə və proqramlarında müntəzəm olaraq həmin bankın reklamını yayıa bilər. Bunun müqabilində həmin bank teatrın yaradıcı heyətinə güzəştli kreditlər verə bilər. Bu kreditlərə xüsusən gənc aktyorlar mənzil və digər vacib sosial problemlərini həll etmiş olarlar.

Mədəniyyət Nazirliyinin yeni rəhbərliyinin işgüzarlığına, prinsipiallığına, teatrlarımızın səriştəli peşəkarlarının güclərinə, yaradıcılıq coşğunluğuna böyük ümid və inamla yazıma nöqtə qoyuram.

Buğdanın qiyməti yenə artır

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Tədarükçülərin narahatlığını artıran digər səbəb Rusiya hakimiyyətinin Qara dənizdə Ukraynaya gedən gəmiləri hədələməsi və Kiyevin cavab xəbərdarlıqlarıdır.

Bu hadisələrin fonunda isə Rusiya tərəfi taxilla bağlı ixrac rüsumunu artırmaq niyyətindədir. Rusiya Federasiyasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin məlumatına görə, arpa üçün ixrac rüsumu 439,6 rubldan 860,3 rubla, qarğıdalı üçün isə 2175,1 rubldan 2495,2 rubla qədər artırılacaq. Bəs bunun səbəbi nədir?

Ekspertlərin fikrincə, Rusiyanın taxıl sazişindən çıxması, eləcə də Qara dənizdə ixrac imkanlarının məhdudlaşdırılması, ardınca rüsumların artırılması buğdanın qiymətinə ciddi təhlükə yaradır. Ölkələr ərzaq təhlükəsizliyini təmin etmək üçün mümkün qədər tez xaricdən taxıl idxal etməyə çalışır. Bunun nəticəsidir ki, Çikaqo Fond Birjasında buğdanın qiyməti daha 2,5 faiz artaraq buşel (1 buşel 22,7 kiloqrama ekvivalentdir) üçün 7,3825 dollar olub.

Xatırladaq ki, birjalarda taxılın qiymət artımı bu heftənin əvvəlindən başlamış və son 5 ayda ən yüksək həddə qalxmış, bir buşel üçün sentyabr fyuçerslərinin qiyməti 7,77 dollardək yüksəlmişdi. Bununla belə, sonrakı kotirovkalar zamanı qiymət artımı dayanmış və aşağı düşmüşdü. Daha doğrusu, Rusiyada rekord taxıl məhsulu dünya bazasında qiymətlərin daha böyük sıçrayışla qiymət artımının qarşısını almışdı. Belə ki, Rusiya Taxıl İttifaqının prezidenti Arkadi Zloçevskinin sözlərinə görə, yeni kənd təsərrüfatı mövsümündə Moskva bazara 60 milyon tona qədər taxıl göndərə bilər.

Özünü ərzaq buğdası ilə əsasən idxal hesabına təmin edən Azərbaycan üçün təbii ki, bütün bunlar izsiz ötüşməyəcək. Azərbaycanın Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin məlumatına görə, ölkənin buğdaya ümumi tələbatı ildə 3,2-3,3 milyon ton təşkil edir. 2023-cü ildə sahələrdən 2 milyon 975 min 3 yüz ton məhsul toplanmış, məhsuldarlıq 32 sentnerə bərabər olmuşdur. Məhsulun 62,7 faizini, yeni təqribən 1 milyon 854 min tonunu buğda təşkil edib. Deməli, təqribən 40 faiz buğdanı xaricdən idxal edirik. Bu məqsədlər hər il böyük məbləğdə vəsait xərcləyirik. Məsələn, 2022-ci ildə xaricdən 1 milyon 300 min ton buğda idxal edilib. Ölkəyə idxal edilmiş ərzaqlıq buğdanın 1 tonunun orta qiyməti 341 dollar (579 manat), 2021-ci ilin eyni dövründə isə orta qiymət 282 dollar (480 manat) olub. Bu da onu göstərir ki, buğdanın idxal dəyəri artıb.

Bu ilin 6 ayında isə Azərbaycan 493 min 210 ton buğda idxal edib. Bu həcmdə buğdanın idxal dəyəri 145 milyon 565 min ABŞ dolları təşkil edib. Bu, həcm baxımından 2022-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 92 min 462 (23 faiz) ton, dəyər baxımından isə 2 milyon 462 ton (1,8 faiz) çoxdur.

Xaricə valyuta axınının qarşısını almaq üçün yerli istehsalı artırmalıyıq.

Ekspert rəyi

Mahir ZEYNALOV,
iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

– 2023-cü il avqust ayının 15-nə olan operativ məlumata əsasən sahələrdən 2,915 milyon ton məhsul toplanıb. Onun 1,829 milyon tonunu və yaxud 62,7 faizini buğda, 1064,1 min tonunu (36,5 faizini) arpa, 22,6 min tonunu (0,8 faizini) isə digər dənli və dənli paxlalı bitkililik məhsulları təşkil edib. Biçin isə davam edir.

Ölkədə cəmi 1,8 milyon ton buğda istehsalı ondan xəbər verir ki, yerli istehsal tələbatı ödəməyəcək, 1,3-1,4 milyon ton da xaricdən idxal etməli olacağıq. Dünya bazasında isə taxılın qiymətləri yüksəkdir. Ümidverici məqam ondan ibarətdir ki, bu il taxıl istehsal edən ölkələrdə bol taxıl olub, qıtlıq və daha yüksək qiymət artımları gözlənilmir. Hərçənd ki, müharibələr, iqlim dəyişmələri əsas risk faktorları olaraq qalır.

Taxıl idxalında əsas ümidlərimiz isə Rusiya və Qazaxıstanadır. Buğda idxalında Rusiyadan asılı olmağımız qiymətlərə təsirsiz ötüşməyə bilməzdi. 2020-ci ildə ölkəyə idxal edilən 1 milyon 365 min ton buğdanı 300 milyon dollara, 2021-ci ildə 1 milyon 148 min ton buğdanı 332 milyon dollara, 2022-ci ildə isə 1 milyon 300 min ton buğdanı 437 milyon dollara almışdıq. 2020 və 2022-ci illərdə təqribən eyni həcmdə taxıl idxal eləsək də, 45 faiz artıq vəsait ödəmişik. Deməli, son 2 ildə bu qədər bahalaşma olub. Azərbaycan isə hələ də yerli istehsal hesabına daxili tələbatını ödəyə bilmir, xaricdən, əsasən də Rusiyadan buğda alır.

Məhz indi baş verən prosesləri nəzərə alan iqtisadçı ekspertlər zaman-zaman ölkədə ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunmasının vacibliyini

Ərzaq təhlükəsizliyinin, xüsusən də taxıla olan tələbatın yerli istehsal hesabına təmin edilməsi isə olduqca vacibdir. Çünki etibarlı ərzaq təminatı bir ölkənin iqtisadi sabitliyinin və sosial dayanıqlılığının başlıca şərti, dövlətin

vurğulayırlar. İndi bu məsələ bir daha aktuallaşır. Ümidlər isə işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızda əsas ənənəvi sahə kimi kənd təsərrüfatının yenidən dirçəldilməsinədir. Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında aqrar sektorda ölkənin ərzaq təhlükəsizliyinə mühüm töhfə verəcək həcmərdə kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsullarının istehsal olunacağı gözlənilir. Xüsusən də, taxıl, meyvə, tərəvəz istehsalı, heyvandarlıq əsas sahələr olacaq. Qarabağda 1,213 milyon hektar torpaq sahəsinin yarısı - 591,776 min hektarı əkinə yararlı torpaq sahələri, 231,056 min ha əkin sahəsi, 351,822 min ha örüş-otlaq və biçənək sahəsi, 8,898 ha heyvətyanı sahələridir.

İşğaldan azad olunmuş torpaqlarda istehsal olunacaq kənd təsərrüfatı məhsullarının ölkə üzrə aqrar sektorun 8-10 faizini əhatə edəcəyi, habelə yerli taxıl istehsalının 10 faizini verəcəyi, ildə 350-400 min ton taxıl istehsal olunacağı gözlənilir. Əlbəttə, ildə 400-500 min ton əlavə taxıl istehsalı idxaldan asılılığı müyyən qədər azaltsa da, tam aradan qaldırmayacaq. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycan əlavə olaraq ildə 1,3 milyon ton taxıl idxal edir, bu baxımdan real mənzərə ortadadır. Mühüm olan taxıl istehsalında məhsuldarlığı 2 dəfə artırmaq, fermerlər üçün gübrənin qiymətlərini ölçədən etmək və istehsalçılara praktiki və real dövlət dəstəyini artırmaqdır.

kompleks təhlükəsizliyinin, o cümlədən iqtisadi təhlükəsizliyinin mühüm atributlarından biridir.

Pünhan ƏFƏNDİYEV,
“Xalq qəzeti”

Qabonda çevriliş

Mərkəzi Afrika ölkəsi olan Qabonda bir qrup yüksək-rütbəli hərbiçilərdən ibarət qrup onun prezidentliyini tanımadığını və bütün hakimiyyəti öz əllərinə aldığını bəyan edib.

“Gabon-24” telekanalında çıxış edən hərbiçinin bəyanatına hökumətdən cavab gəlməyib. Hərbiçilər bildiriblər ki, hökumətin, parlamentin, seçki komissiyasının fəaliyyəti qadağan edilir.

Bu, 2020-ci ildən bəri Qabonda baş vermiş səkkizinci çevrilişdir. Bundan əvvəl Mali, Burkina-Faso, Çad və Nigerdə də hərbi çevrilişlər olub.

“Xalq qəzeti”

Şərurda kənd sakinləri ilə görüş

Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsi Fuad Nəcəfli Şərur rayonunun Çərçiboğan kəndində olub, sakinlərlə görüşüb, onların müraciətlərini dinləyib.

Fuad Nəcəfli Şərur rayonunda bir neçə dəfə sakinlərlə görüşdüyünü bildirib, həmin görüşlərdə qaldırılan məsələlər və onların həlli istiqamətində görüləcək işlər barədə Çərçiboğan kənd sakinlərini məlumatlandırıb. Sonra iştirakçılar muxtar respublikanın ümumi inkişafı, rayon və kəndin problemləri ilə bağlı mülahizələri

ni, arzu, təkliflərini bildiriblər.

Görüşdə 41 kənd sakininin şikayəti dinlənilib, bütün müraciətlərin bir çoxu yerində həllini tapıb, yerdə qalanları qeydə alınıb.

Səbuhi HƏSƏNOV,
“Xalq qəzeti”

Naxçıvan

SOSIAL XƏBƏRLƏR

İşsizlər üçün kiçik biznes imkanı

Dünya Bankının maliyyə dəstəyi ilə həyata keçirilən “Məşğulluğa dəstək layihəsi” çərçivəsində Sabirabad rayonunda layihə iştirakçılarının seçdikləri istehsal və xidmət sahələri üzrə avadanlıqlar verilib. Bu barədə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyindən aldığımız xəbərdə bildirilir.

Qeyd edilir ki, həmin rayon və ətraf bölgələr üzrə daha 20-yə yaxın işsizə aktivlər verilməklə onlar üçün kiçik biznes imkanı yaradılıb. Layihəyə cəlb olunanlar ilkin mərhələdə onlar üçün təşkil edilən

təlimlərdə iştirak ediblər. Sonda keçirilən qiymətləndirmə prosesində biznes planların müdafiə edənlərə avadanlıq verilib, kiçik biznes qurmalarına dəstək göstərilib.

Həssas qrupun məlumat sistemi

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi Fərdi Reabilitasiya və Abilitasiya Proqramının (FRAP) tətbiqi üzrə yeni altsistem istifadəyə verib.

Qeyd edək ki, FRAP-da əlilliyi olan şəxslərin tibbi, peşə-əmək, psixoloji-pedaqoji reabilitasiyası və sosial bacarıqlarının inkişafı ilə əlaqədar kompleks tədbirlər əhatə olunur. Yeni altsistemdə də əlilliyi olan şəxslərlə bağlı məlumatlar

əks olunacaq. Bu əlillərin yaşayış yerləri, bacarıqları, onlarla bağlı nəzərdə tutulan reabilitasiya və abilitasiya tədbirləri, eləcə də reabilitasiya vasitələri və xidməti, sanator-kurort yollayışları, minik avtomobilinin verilməsinə dair tibbi göstərişlər daxilidir.

Qeyd olunan tədbirlər e-formada nazirliyin mərkəzləşdirilmiş elektron informasiya sistemi vasitəsilə daxili icraçılara yönəldilir. Altsistem göstərilən sahədə çevik məlumat mübadiləsinə, aidiyyəti qurumların əlaqəli fəaliyyətinin, ümumən, reabilitasiya tədbirlərinin daha səmərəli və təkmil təşkilinə imkan verir. Bununla qeyd olunan proqramın tərtibi və həyata keçirilməsinə daha çevik nəzarət etməyə şərait yaranır.

Həmin tədbirlərin nəticələri barədə məlumat vətəndaşların e-sosial portalındakı elektron kabinetlərində əks olunacaq.

DOST-un rəqəmsal savadlılıq təlimi

DOST Rəqəmsal İnnovasiyalar Mərkəzi bölgələrdə əhalinin sosial sahə üzrə elektron xidmətlərə dair savadlılığının artırılması üçün təlimləri davam etdirir. Növbəti təlim Beyləqan rayonunda Tarix Muzeyi Mərkəzində keçirilib.

Təlimdə yerli sakinlərə sosial sahə üzrə e-xidmətlər və onlardan istifadəyə dair praktik məlumatlar verilib. Təlimin ardınca Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun Beyləqan rayonundakı qəbul şöbəsində vətəndaşlar üçün yardım masaları təşkil olunub. Filiala yaxınlaşan və e-xidmətlərlə bağlı sualları olan vətəndaşlara rəqəmsal dəstək göstərilir.

Bu tədbirlər Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Korrupsiyaya qarşı mübarizənin gücləndirilməsinə dair 2022–2026-cı illər üçün Milli Fəaliyyət Planı” üzrə Tədbirlər Planının müvafiq bəndinə əsasən təşkil olunur. Məqsəd regionlarda əhalinin rəqəmsallaşma istiqamətində bilik və bacarıqlarının artırılmasıdır.

Xatırladaq ki, indiyədək Bərdə, Füzuli, Göygöl, Daşkəsən, Goranboy, Balakən

və Zaqatala rayonlarında belə təlimlər keçirilib. Gələcəkdə digər bölgələrdə də rəqəmsal savadlılığın təşkili nəzərdə tutulub.

Zərifə HÜSEYNOVA, XQ

Ukrayna silah sənayesini gücləndirəcək

Təxminən il yarımdır Rusiya işğalına müqavimət göstərən Ukrayna silah sənayesini inkişaf etdirmək qərarına gəlib. UNIAN agentliyi yazır ki, dünən yayımlanan videomüraciətdə hökumətin yeni silah istehsalı strategiyası ilə bağlı açıqlama verən Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski silah istehsalında maksimum artım olacağını bildirib.

Zelenski Ukraynada artilleriya silahları və sursatları ilə yanaşı, pilotsuz uçuş aparatları (PUA), raketlər və zirehli texnikaların da istehsal ediləcəyini qeyd edib.

“İstehsalın miqyasını maksimuma çatdırırıq. Ukrayna bunu edə bilər. Maliyyələşdirmə hazırdır. Müdafiə sənayemiz yaxşı nəticələr əldə edəcək”, – deyə o vurğulayıb.

Əvvəlki açıqlamalarından Ukrayna administrasiyası məqsədlərinin ölkəni ən böyük silah istehsalçılarından birinə çevirmək olduğunu bildirmişdi.

Zelenski, həmçinin həftəlik videomüraciətində istehsalı artırmaq üçün silah sənayesi nümayəndələri ilə görüşdüyünü ifadə edib.

“Xalq qəzeti”

II Dünya müharibəsinin qəhrəmanı Mirzə Vəliyev – 100

Faşistlərə ağır zərbə vurmuş azərbaycanlı

İkinci dünya müharibəsində Azərbaycan xalqı cəbhəyə 600 mindən çox oğul və qızını yola salıb. Onların təxminən yarısı döyüş meydanlarından geri qayıtmayıb. Müharibə illərində göstərdikləri igidliyə görə 170 mindən çox əsgər və zabıt müxtəlif orden və medallarla təltif edilib, 42 azərbaycanlı Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülüb. Azərbaycanlı çağırışçı və könüllülərdən formalaşdırılan 77-ci, 223-cü, 336-cı, 402-ci və 416-cı milli atıcı diviziyaları Qafqazdan Berlinədək şanlı döyüş yolu keçib.

Dava başlananda Qusar rayonunun Yuxarı Ləgər kənd sakinii Mirzə Vəliyevin 18 yaşının tamamına 2 ay qalırdı. Səbirsizliklə həmin günü gözəliyə və vaxtı çatan kimi hərbi komissarlığa üz tutaraq, könüllü olaraq döyüşlərə göndərilməsini istəyib. Onun Şimali Qafqazdan başlanan döyüş yolu Ukrayna, Polşa, Rumıniya, Bolqarıstandan keçməklə Macarıstanda sona çatıb.

Bu gün 100 yaşı tamam olan igid həmyerlimizlə bağlı məlumatlar azdır. Amma ölümündən sonra, 1945-ci ilin martında Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülməsi onun haqqında çox şey deyir. Qusar şəhərində adına küçə var, N.Nərimanov parkında, doğma kəndində məktəbin, eləcə də Xaçmaz rayonun Nabran kənd məktəbinin qarşısında qəhrəmanın büstləri qoyulub. Sovet dövründə sovxozların biri onun adını daşıyıb.

...Baş serjant Mirzə Vəliyevin topçılar bölməsi 1944-cü ilin 5 noyabrında qeyri-bərabər döyüşdə düşmənin neçə-neçə zirehli maşınını sıradan çıxarıb. Bu zaman ağır yaralanan bölmə komandiri son mərmini topa qoyaraq atıb. Son nəfəsində də düşmənin texnikasını məhv edərək qəhrəmancasına həlak olub.

Onu da deyək ki, son vaxtlara qədər

Mirzə Vəliyevin məzarının harada olduğu dəqiq bilinmirdi. Üç il əvvəl Macarıstanda səfərdə olan soydaşımız Sənan Məhərrəmov oradakı "Qardaşlıq" cəmiyyətinin sədr müavini Ramiz Əmirliyə öyrənib ki, qəhrəmanın məzarı paytaxt Budapeştin yaxınlığındakı Vaşad qəsəbə qəbiristanlığındadır. Bu xəbəri Ramiz müəllimə həmin qəsəbənin meri Yojef Zoltan Marton deyibmiş. Birlikdə ora ziyarətə gediblər. İgid eolğumuzun son döyüşə atıldığı və həlak olduğu Vaşad qəsəbəsində ruhuna böyük ehtiramla yanaşıldığının canlı şahidi olublar. Onların dediklərini təqdim edirik.

Sənan Məhərrəmov:

– Macarıstana idman yarışına getmişdik. Mirzə Vəliyevin haqqında eşidən kimi Ramiz müəllimlə əlaqə saxladım. Mən, o və Yojef Zoltan Marton qəhrəmanı ziyarət elədik. Haqqında eşitdiklərim qəlbimi qürurla döydürdü.

Ramiz Əmirli:

– Dostum Jozef sağ olsun ki, bu müqəddəs məkanı bizə tanıdıb. Macarıstandakı azərbaycanlılar tez-tez bura gəlir, qəhrəman həmyerlimizin məzarını tər güllərlə bəzəyir. Diasporla iş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Fuad Muradovun təşəbbüsü ilə burada yaradılmış Azərbaycan Evi açılıb. Biz dost ölkədə Azərbaycanımızın, Mirzə Vəliyev kimi tarixi qəhrəmanlarımızın adına layiq olmağa çalışırıq.

Jozef Zoltan Marton:

– İlk dəfə ad-soyad oxşarlığına görə Mirzə Vəliyevin azərbaycanlı olduğunu düşünmüşdüm. Fikrimi dostlara deyəndən sonra səfirliklə əlaqə saxladığ və dəqiqləşdirmələr zənnimdə yanlışmadığını göstərdi. Bizim Vaşad müharibə vaxtı, 1944-cü ildə düz 7 dəfə əldən-ələ keçib. Çünki Budapeştə tutmağın yeganə yolu buradan keçirdi. Nənəm-babam deyirdilər ki, o zaman Mirzəgil az qüvvə ilə faşistlərə ciddi müqavimət göstəriblər, düşməni qorxmaz Mirzəni əl qumbarası ilə vurub. Biz qardaş xalqların və onu öz doğmamız sayırıq. Fikrimiz var ki, Qu-

sar rayonuna gedib qəhrəman haqqında daha çox material əldə edərk və burada onun xatirəsini layiqincə əbədiləşdirək.

Onu da deyək ki, 2019-cu ildə ölkəmizin Macarıstandakı səfiri olmuş (hazırda Bosniya və Hersoqovində səfirdir), görkəmli ədəbiyyatşünas-alim, professor Vilayət Quliyev də şəxsi "Facebook" səhifəsində 9 May günü qəhrəmanın uyuduğu məzarıstanə ziyarətə getməsi barədə belə bir xəbər paylaşmışdı: "... Budapeştin 45 km.-də yerləşən Vaşad qəsəbəsi uğrunda faşistlərə qarşı döyüşlərdə həlak olmuş həmyerlimiz, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Mirzə Vəliyevin məzarını ziyarət etdik. Koronavirusun qorxusundan düşməni gülləsindən qorxmayan igidləri yad etmək insafdan deyil. Çox güman ki, yaxın vaxtlarda kiçik bir şəhəri xatırladan Vaşad qəsəbəsində Mirzə Vəliyev küçəsi də olacaq".

O zaman İctimai televiziya ilə verilən bir sükətdə həmin ziyarətdən kədrilər göstərilib. Düz 75 ildən sonra Mirzə Vəliyevin məzarı üstünə sərilən ücrəngli Azərbaycan bayrağı da, Vətəndən gətirilmiş əkil də, tər qızılgüllər də sanki bəxtəvarlıqla qımışdı...

Mirzə Vəliyev valideynlərini erkən itirib, özü isə cəbhəyə gedəndə subay olub. Buna görə də yaxın qohumları ilə əlaqədar axtarışlarımız bir nəticə vermədi. Yalnız Xaçmaz rayonunun Nabran kənd icra nümayəndəsi Nəzakət İsgəndərova dedi ki, bu il mayın 9-da onun məktəb həyatindəki büstünü ziyarət edən İlham adlı bir ağsaqqal qonaq Mirzə Vəliyevin qohumu olduğunu bildirib və onun ruhuna göstərilən ehtirama görə minnətdarlıq edib. Təəssüf ki, onun da ünvanını götürməmişik.

Bax, belə. Qəhrəmanın 100 illik yubileyi ilə bağlı haqqında hələlik öyrənə bildiklərimiz elə bunlardır.

Əli NƏCƏFXANLI,
"Xalq qəzeti"

Təqvim yada salır

31 avqust – Azərbaycan futbolunda tarixi gün

İyirmi yeddi il əvvəl, 1996-cı il avqustun 31-də Azərbaycan futbolu gözəl bir gün yaşadı. Həmin gün Respublika stadionunun mərkəzi tribunasından Prezident Heydər Əliyevin də izlədiyi oyunda millimiz güclü İsveçrə komandasına qalib gəlməklə, tarixi zəfərin müəllifi oldu. Görüşün 26-cı dəqiqəsində Nazim Süleymanovun başladığı, Yunis Hüseynovun davam etdirdiyi və Vidadi Rzaeyevin dəqiq zərbə ilə başa çatdırdığı hücum sayəsində vurulan qol və matçın sonunda polşalı hakim Rışard Vuyçikin qeydə aldığı qələbə (1:0) dünya çempionatlarının seçmə yarışlarında ilk qolumuz və ilk qələbəmiz idi. Unudulmaz bir oyuna şahidlik etmişdik...

Bu gün yenə 31 avqustdur. Azərbaycanın futbol ictimaiyyəti yaxşı əhvaldadır. Çempionumuz "Qarabağ" bir həftə əvvəl Sloveniyanın Lyublyana şəhərinin "Stojtse" stadionunda UEFA Avropa Liqası turnirinin play-off mərhələsinin ilk görüşündə yerli "Olimpiya"ya öz iddiasını mükəmməl şəkildə göstərdi. Ağdam klubunun rəqib meydanında vurduğu bir-birindən gözəl iki qol Avroliqanın qrup mərhələsinə aparan yolda qarşı-mizda yaxşı imkanlar açmışdır. Azərbaycan futbolunun əsas zərbə qüvvəsi olan "Qarabağ"ın bir ayağı, demək olar, Avroliqanın qrup mərhələsindədir. Amma hadisələri qabaqlayıb, heç cür arxayınlaşmaq olmaz. Məsələnin tam həlli, qrupa vəsiqənin rəsmiləşdirilməsi üçün daha bir inanılı addım atılmalıdır.

Həm də komanda bunu tək yox, onu və gözəl futbolu çox sevən pərəstişkarları ilə birlikdə etməlidir. Təmsilçimiz indiki mərhələdə qarşısında duran vəzifəni müəyyən dərəcədə yerinə yetirmiş olsa da, azarkeşlərinin möhkəm dəstəyinə ehtiyacı var. Bu səbəbdən də gözləmək olar ki, oyundan-oyuna UEFA-da Azərbaycanın reytingini artıran "Qarabağ" bu axşam həmişəkindən də güclü dəstək alacaq. Artıq Avropada tanınan, həm də tədricən böyük komanda kimi tanınan Azərbaycan çempionunun ölkəmizə növbəti dəfə Avropa Liqasının qrup görüşlərini izləmək imkanı

yaratmaq əzmi böyükdür. Ona görə də bu dəqiqələrdə respublikamızın bütün guşələrində insanlar axşamkı oyunu həyəcanla gözləyirlər. Bu isə səbəbsiz deyil, Ağdam komandası son illər azarkeşlərinin avrokubokların qrup turnirlərinə marağını qat-qat artırırmışdır.

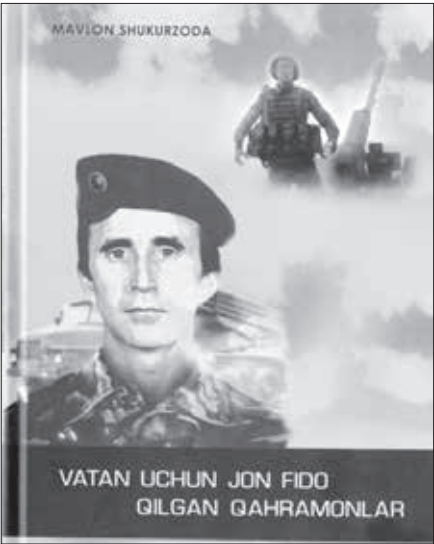
Bir qədər sonra, saat 20-dən etibarən 1951-ci il sentyabrın 16-dan bəri (artıq 72 ildir!) idmanımıza sədaqətlə xidmət edən, "Qarabağ"ın da çox xoşuna gələn Tofiq Bəhramov adına Respublika stadionunun tribunalarından on minlərlə azarkeş, eləcə də oyunu evdə izləyəcək milyonlarla televiziya tamaşaçısı "Qarabağ"ın əzmkarlığına bir daha əmin olacaq.

Azərbaycanın futbol pərəstişkarları "Real" və "Barselona" kimi nəhəng klubların vətənidən gəlmiş 41 yaşlı ispaniyalı hakim Alexandro Ernandesin start işarəsindən final fitnədək meyda da gərgin mübarizə gözləyirlər. Hələlik isə hesab ölkə çempionumuzun xeyrinə 2:0-dır. Sloveniyanın ən yaxşı komandası da Bakıya Lyublyanadakı uğursuzluğun əvəzinə çıxmaq arzusu ilə gəlmişdir.

Amma bu gün 31 avqustdur. "Qarabağ" tarixi günə öz təhfəsini verməyə hazırdır.

Oqtay BAYRAMOV,
Əməkdar jurnalist

Kitabların hikmət dünyası

Özbəkistandakı Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin layihəsi çərçivəsində Daşkənddə özbək dilində "Vətən üçün can fəda edən qəhrəmanlar" adlı kitab işıq üzü görüb.

Tədqiqatçı-jurnalist Mövlan Şükürzadənin qələmə aldığı kitab Birinci Qarabağ savaşında Azərbaycan torpaqlarının bütövlüyü uğrunda döyüşlərdə şəhidlik zirvəsinə ucalmış Milli Qəhrəman İsgəndər Aznaurovdan bəhs edir. "Ön söz"ün müəllifi Özbəkistandakı Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin direktoru Samir Abbasovdur.

Əslən Axıska türklərindən olan, qədim Buxara şəhərində dünyaya göz açmış, ömrünün böyük bir hissəsini orada yaşayan İskəndər Aznaurov qədim köklərə malik 3 qardaş xalqın – axıska, özbək və Azərbaycan xalqlarının ortaq qəhrəman övladı kimi xarakterizə olunur. O, Azərbaycanın Gədəbəy rayonunda erməni işğalçıları ilə gedən döyüşlər za-

manı, işğal altında olan bir çox yurd yerlərimizin azad edilməsində xüsusi xüsəət və igidlik göstərib.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Nəvəvan klubunda şair, Prezident təqəddüsdü Xatirə Fərəclinin rus dilinə tərcümə olunmuş "Qış ağacları" adlı şeirlər toplusunun təqdimatı keçirilib.

"Dünyada biz" layihəsi əsasında ərşəyə gəlmiş kitabı rus dilinə Giya Paçxa-taşvili, Fəxrəddin Qəribəs, Serqey Telvnoy və Vəqif Rəsul çeviriblər.

Tədbirdə qeyd edilib ki, AYB Sumqayıt Bölməsinin məsləhətçisi, "Zərif" Ədəbi Qadınlar Birliyinin rəhbəri olan Xatirə Fərəcli sözün əsl mənasında zərif duyğular tərcüməandır. Elə şeirlərinin tərcüməsində də bu ruh əsasən qorunub saxlanıb. Mərasimdə təqdim edilən toplusdan nümunələr səsləndirilib. Sonda Xatirə Fərəcli çıxış edərək, haqqında söylənilənlərə və şeirlərinin uğurlu tərcüməsinə görə minnətdarlığını bildirib. O, rəhbərlik etdiyi "Mədəni İnkişafın Təbliği"

İctimai Birliyinin "Dünyada biz" layihəsi çərçivəsində çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatı nümayəndələrinin şeirlərindən ibarət almanax tərtib etdiyini də söyləyib.

İstedadlı rəssam və yazıçı Zahir Məliklinin yeni çapdan çıxmış sayca 4-cü kitabı "Torpağı Vətən edənler (şəhidlik zirvəsinin Yardımlı fatehleri)" adlanır.

Nəfis tərtibatla buraxılmış kitabın şəhid valideynləri və rayon ictimaiyyətinin iştirakı ilə təqdimat mərasimi olub. Tibb elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, tibb xidməti polkovniki, yazar Ramiz Əkbər, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Texniki Universitetinin kafedra müdiri Həbib Mirzəyev, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, ADPU-nun Cəllilabad filialının müəllimi Bilal Hüseynli və başqaları çıxış edərək kitabı Azərbaycanın ərəzi bütövlüyü uğrunda canından keçmiş igidlərimizin ruhuna ehtiram nümunəsi kimi dəyərləndiriblər.

Sonda şəhid ailələrinin üzvlərinə kitabın nüsxələri hədiyyə edilib.

Ə.ƏLİYEV,
"Xalq qəzeti"

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

ASCO-nun tabeliyindəki idarələrə tələb olunan taxta materiallarının satın alınması məqsədilə

MÜSABİQƏ ELAN EDİR

Müsabiqədə iştirak etmək istəyən şəxslər www.asco.az səhifəsinə daxil olmaqla elanlar bölməsindən əlavə sənədləri və ətraflı məlumat əldə edə bilərlər. Müraciət üçün son müddət 2023-cü il sentyabrın 8-i saat 17.00-dəkdir.

Sənədlər Azərbaycan dilində, 2 nüsxədə (əsl və surəti) tərtib olunmalıdır (xarici dildəki tender təklifləri Azərbaycan dilinə

tərcümə edilməlidir).

Göstərilən vaxtdan gec təqdim olunan zərflər açılmadan geri qaytarılacaqdır.

Əlaqə telefonu- (012) 404-37-00, daxili: 1263.

Ünvan- Bakı şəhəri, Mikayıl Useyinov küçəsi 2.

Azərbaycan Aşıqlar Birliyində (AAB) növbəti layihə yekunlaşmaq üzrədir. "Aşıqlar Vətən müharibəsində Qələbəni tərənnüm edir" adlanan layihə QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Agentliyinin maliyyə yardımı ilə həyata keçirilib.

Mövzu çərçivəsində aşıqların Azərbaycan Ordusunun 44 günlük müharibədə əldə etdiyi Qələbəni tərənnüm edən ifalarından ibarət audiodisk hazırlanıb. Əməkdar mədəniyyət işçiləri Ağamurad Şirvanlı və Samirə Əliyeva, aşıqlar Qələndər Zeynalov, Nazim Quliyev, Nəbi Nağıyev, Altay Məmmədli, Kəmalə Qubadlı, Roman Azafı və digərlərinin, eləcə də "Çəsmə" və "Misri" qruplarının ifasında zəfər ruhlu mahnılar səsyazma studiyasında lentə alınıb. Ümumilikdə, audiodiskə 20 ifa daxildir. Layihənin rəhbəri AAB-nin sədri Əməkdar elm xadimi, professor Məhərrəm Qasımlı, əlaqələndirici Əməkdar mədəniyyət işçisi Musa Nəbiogljudur.

Sumqayıtda S.Vurğun adına Mərkəzi Kitabxananın və Qızıl Aypara Cəmiyyəti (QAC) şəhər bölməsinin birgə təşkilatçılığı ilə "Həssas saat" layihəsi çərçivəsində "Sevgimizi paylaşaq..." adlı tədbir keçirilib.

Moderator, yazıçı-dramaturq Hafiz Ataxanlı cəmiyyətdə qayğıkeşliyin, in-

sanpərvərliyin hər zaman gərəkli olduğunu bildirib. QAC Sumqayıt bölməsinin sədri Mətanət Məhərrəmov, Sumqayıt şəhər MKS-nin direktoru Natəvan Axundzadə, SOCAR Sumqayıt idarəsinin sosial məsələlər üzrə əməkdaşı Bəxtiyar Musayev və böyük kitabxanaçısı Zübeydə Məmmədova ölkədə sosial-humanitar siyasətin əhəmiyyətini danışdılar. Cəmiyyətdə sevginin paylaşılması, humanizm ənənələrinin davam etdirilməsi baxımından tədbirin əhəmiyyəti vurğulandı. Sonda kimsəsiz, ehtiyacı olan ahillərə ərzaq sovqatı paylanılıb.

Yazıçılar Birliyinin Şimal-Qərb regional bölməsi açılıb. Bununla bağlı Zaqatala rayon Heydər Əliyev Mərkəzində tədbir keçirilib.

Tədbirdə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Yaradıcılıq məsələləri üzrə katibi, Əməkdar mədəniyyət işçisi, kino-dramaturq İlqar Fəhmi, Zaqatala Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Mübariz Əhmədov, Mədəniyyət Məzirlili regional idarələrinin rəhbərləri, yerli yazıqlar və ziyalılar iştirak ediblər. Natiqlər yeni bölmənin açılmasının bəlgədə ədəbi mühitin daha da inkişaf etməsinə xidmət edəcəyini bildirərək quruma uğurlar arzulayıblar.

Bölməyə sədr seçilən yazıçı-jurnalist Əlmaniz Ələkbərlə maraqlı ədəbi-bədii tədbirlərin keçirilməsi, qələm sahiblərinin bədii yaradıcılığının inkişafına daha münbit şərait yaradılması, yeni istedadların üzə çıxarılması üçün fəal çalışacağını bildirib.

Hazırladı:
Ə.DOSTƏLİ,
"Xalq qəzeti"

İdman xəbərləri

“Qarabağ” – “Olimpiya” oyununu
“İdman TV” yayımlayacaq

“Qarabağ”ın UEFA Avropa Liqasının
play-off mərhələsində “Olimpiya”
ilə keçirəcəyi cavab oyununu
yayımlayacaq telekanal dəyişib.

Ağdam təmsilçisi əvvəlcə “CBC Sport”la razılaşsa da, sonradan fərqli qərar qəbul edib. Belə ki, avqustun 31-də Sloveniya klubu ilə baş tutacaq oyunu “İdman TV” yayımlayacaq. Görüş saat 20:00-da başlayacaq.

Azərbaycan – İordaniya
oyununun biletləri satışda

“iTicket.az”ın satış məntəqələrində
VIP biletlərin qiyməti 10, birinci ka-

Bakıda futbol üzrə Azərbaycan və
İordaniya yığmaları arasında keçiriləcək
yoldaşlıq oyununun biletləri satışa
çıxarılıb.

teqoriya üçün 5, ikinci kateqoriya üçün
2 manatdır.

Qeyd edək ki, sentyabrın 12-də
“Dalğa Arena”da keçiriləcək qarşılaşma
saat 20:00-da başlayacaq.

Yekaterinburqda bürünc mükafat

Rusiyanın Yekaterinburq şəhərində keçirilən Beynəlxalq Universitet İdman
Festivalında taekvondo komandamız daha 1 medal qazanıb.

Gənclər və İdman Nazirliyindən
“Xalq qəzeti”nə bildirilib ki, dayanq ustamızı Adil Eyvazov (58 kq) fəxri kürsünün 3-cü pilləsində yer alıb.

Qeyd edək ki, taekvondo üzrə yığmamız turnirdə 1 qızıl, 2 gümüş, 1 bür-

rünc medal qazanıb.

Bununla da, komandamızın əldə etdiyi medalların sayı 27-yə çatıb.

Qeyd edək ki, avqustun 31-dək davam edəcək yarışda Azərbaycanı 69 idmançı təmsil edir.

Fransada 3 medal

Fransanın paytaxtı Parisdə keçirilən Qran-pri-de Azərbaycan
parataekvondoçuları 3 medal qazanıblar.

G6 kateqoriyalı yarışa qatılan təmsilçilərimiz Sabir Zeynalov (58 kq), İmameddin Xəlilov (70 kq), Əbülfəz Abuzərli (80 kq) yarımfinalda uduzmaqla 3-cü yeri tutublar.

Qeyd edək ki, hər üç parataekvondoçu K-44 kateqoriyasında qüvvəsini sınayıb.

L.SABIRQIZI, “Xalq qəzeti”

Mədəniyyət xəbərləri

Xalça muzeyinin
gizli sirləri

Sabahdan Azərbaycan Milli
Xalça Muzeyi xalça sənətinin
adi tamaşaçı üçün sirli qalan
və əlçatan olmayan tərəflərini
göstərmək məqsədilə muzeyə
turlar təşkil edəcək.

Muzeydən bildirilib ki, “Yarımköçəri həyat” adlandırılan turda proqrama uyğun olaraq, iştirakçılara yarımköçəri həyat tərzini sürən insanların məişətinin ayrılmaz hissəsi olan xovsuz xalçalar və xalça məmulatları üzrə ekskursiya təqdim olunacaq. Həmçinin xovsuz xalçatoxuma texnikaları, o cümlədən çətin üzrə ustad dərsi keçiriləcək, sonra Bibiheybət məscidinə ziyarət təşkil ediləcək.

“Saray xalçaları” turuna qatılan iştirakçılar isə muzey kolleksiyasından nadir incilər – XVII-XVIII əsr Qarabağ, Təbriz, Şamaxı, Bakı xalçaları ilə tanış olacaq, xovlu xalçanın toxunması üzrə ustad dərsi keçəcəklər. Onlar üçün tanınmış xalçaçı-rəssamın emalatxanasında sənətkarlarla görüş təşkil olunacaq.

Hər iki tur proqramına muzeyin qapalı fond-saxlanacaq otaqları, xalçaların bərpa laboratoriyası ilə tanışlıq da daxildir.

“Xalq qəzeti”

“Qocaman festival”da
yeni filmlər

Avqustun 30-da Venesiyada
dünyanın ilk kino festivallarından
biri öz işinə başlayıb. Tədbirə
məşhur rejissor Yorqos
Lantimosun “Kasıb bədbəxtlər”
filminin nümayişi ilə start verilib.
Film Viktorian dövründə qadın
bədəninə verilən dəyərdən bəhs
edir.

Təşkilatçılar jurnalistlərə bildiriblər ki, festivalda gender problemləri, ekoloji fəlakətlər, dini və irqi ayrı-seçkiliyin yaratdığı faciələr barədə filmlərin nümayişinə üstünlük verilib.

Aynur İSMAYİLOVA,
“Xalq qəzeti”

Proqnoz

Hava yağmursuz
keçəcək

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin məlumatına əsasən avqustun 31-də Bakıda və Abşeron yarımadasında əsasən yağmursuz keçəcək. Cənub-şərq küləyi əsəcək. Gecə 19-23°, gündüz 26-29° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 760 mm cive sütunu, nisbi rütubət gecə 60-70, gündüz 45-55 faiz olacaq. Dəniz suyunun temperaturu: Şimal cımerliklərində: (Sumqayıt, Novxanı, Pırşağı, Nardaran, Bilgəh, Zaqulba) 24-25°, Cənub cımerliklərində: (Türkan, Hövsan, Sahil, Şıx) 25-26° isti olacaq. Azərbaycanın rayonlarında əsasən yağmursuz keçəcək. Gecə və səhər bəzi rayonlarda duman olacaq. Mülayim şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 17-22°, gündüz 27-32°, dağlarda gecə 8-13°, gündüz 15-20° isti olacaq.

Q.QASIMOV,
“Xalq qəzeti”

Sağlamlıq

Sarımsaq, qoz və qatıq triosu

Rusiyalı məşhur gastroenteroloq Rüstəm Sadıqov hər kəsə yemək menyusuna sarımsaq, qoz və qatıq əlavə etməyi məsləhət görüb.

Həkim bildirib ki, qoz böyük miqdarda E vitamini, faydalı yağ turşuları ilə, sarımsaq antibakterial alisinlə zəngindir. Qatıq isə həzm prosesini və ümumi əhvalı yaxşılaşdırır.

Sadıqov deyib ki, xüsusilə, sarı, qırmızı və narıncı rəngdə olan kök, boranı, şirin bibər, ərik, mango və şaftalı yemək daha çox fayda verir.

Bundan başqa, həkim immuniteti yüksəldən çay içməyi də məsləhət görür. Çayın tərkibindəki katexin (antioksidant flavonoid) maddəsi orqanizmi zədələnmələrdən qoruyur. Antibakterial effekt yaratmaq üçün çaya zəncəfilin əlavə edilməsini daha məqsədəuyğun hesab edir.

Qeyd edək ki, R.Sadıqov bir müddət əvvəl süd məhsullarının mədə qıcıqması zamanı nəinki müalicəyə kömək

etdiyini, əksinə, əks - təsir etdiyini sübut etmişdir.

Z.HÜSEYNLİ,
“Xalq qəzeti”

Maraq dünyamız

Yaya hələ vida deməyin...

Bir gün “bircə yay bitsəydi”
– deyə gileyləndim. Jurnalist
dostlardan biri olan Səadət xanım
“mən yayı çox sevirəm – dedi.

– Yaydamı dünyaya gəldiniz, Səadət xanım? – deyə gülümsədim.
– Yox, mən qışda dünyaya gəlmişəm, amma yay ən çox sevdiyim fəsildir və onun gətməsini istəmirəm–dedi.

Deyirlər, yayı sevenlər çox maraqlı insanlardır. Onlar hərəkətdə olmağı sevir, daim işləmək istəyirlər. Ünsiyyətli, gülərlüz və pozitiv olurlar. Onlar yayın bitməsini istəmirlər.

Təbiətin isə öz qanunları var. Biz istəsək də, istəməsək də, günlər, aylar ötür, fəsilər dəyişir. Bu yay bitib, başqa bir yay gələcək, amma ömrümüzdən gedən yay geri dönməyəcək.

Dünən yağış yağdı. Sanki bu yağış bizimlə vidalaşmış gedən yay fəslinin göz yaşları idi! Bu mənərədən mütəəssir oldum...

Başqırd yazıçısı Renat Valiullinin dediyi sözləri xatırladım: “Payız da gözəldir, əgər qəlbə bahar hələ bitməyibsə...”

Zülfüyyə ZİYA,
“Xalq qəzeti”

Qara saç saraldan göl

Türkiyənin Van gölünün qərribə xüsusiyyəti hər kəsin marağına səbəb olur. Belə ki, göldə çimən uşaqların saç qısa müddət ərzində saralır və öz təbii rənginə ancaq qışda qaydır.

Yerli sakinlər uşaqların saç rənginin saralması üçün bir həftənin kifayət etdiyini bildirirlər. “Van gölünün suyu həm qazlı, həm də duzludur. Saçlarının təbii şəkildə sarısına boyanmasını istəyənləri Van gölündə salamlayıırıq”, - deyə yerli sakinlərdən biri bildirib.

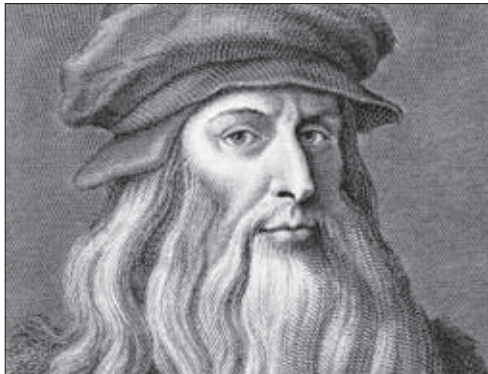
Qeyd edək ki, Nemrut dağının vulkan püskürməsi nəticəsində əmələ

gələn dünyanın ən böyük qazlı su gölü, həmçinin minerallarla zəngindir. Həkimlərin sözlərinə görə, Vanın müalicəvi suyu el arasında “yağlı ekzema” kimi tanınan seboreyalı dermatit, psoriaz və göbələk kimi dəri xəstəliklərinin müalicəsinə müsbət təsir göstərir.

“Xalq qəzeti”

Dahi rəssamın onlayn arxivi

“Google Arts & Culture” saytı
ziyərətçilərin müxtəlif mövzular
və hekayələr üzrə Leonardo da
Vinçinin rəsmlərinə baxa biləcəyi
“Inside A Genius Mind”(“Dahi
zəkəlar dünyasında”) adlı onlayn
arxiv yaradıb.

Bu məqsədlə Milli İncəsənət Qalereyası, Britaniya Kitabxanası da daxil olmaqla 28 müxtəlif qurum və 8 ölkə ilə əməkdaşlıq qurulub. Arxiv bu günə qədər yaradılmış ən böyük Leonardo da Vinçi arxivi hesab olunur.

Xatırladaq ki, o, intibah dövründə yaşamış filosof, astronom, memar, mühəndis, ixtiraçı, riyaziyyatçı, anatomist, musiqiçi, heykəltəraş, botanik, geoloq, yazıçı və rəssam olmuşdur. O, həyatı

boyu bütün bu sahələrdə araşdırmalar aparmışdır. Təxminən 6 min səhifəni əhatə edən bu qeydləri indi süni intellekt vasitəsilə yaradılmış təcürbə ilə öyrənmək mümkündür.

F. HÜQUQQIZI,
“Xalq qəzeti”

✓ Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidməti tərəfindən Əskərov Çingiz İslam oğlunun adına verilmis Azərbaycan Respublikasının Müharibə Veteranı vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

BAŞ REDAKTOR

ƏFLATUN
AMAŞOV

TELEFONLAR:

Reklam və elanlar: 493-82-21

Qəbul şöbəsi: 493-24-75
Məsul katib: 493-61-02
Texniki şöbə: 493-59-64

Mühasibatlıq: 498-85-29
E-mail: xalqqazeti@gmail.com
info@xalqqazeti.az

+994(51) 280-16-44

“Xalq qəzeti”nin kompüter mərkəzində yığılıb və səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunub.

ÜNVANIMIZ:

AZ-1000, Bakı şəhəri, Bülbül prospekti, 30.
Şəhadətnamə 022273

İNDEKS 0282

TİRAJ 4868

SİFARIŞ 2183

QIYMƏTİ 40 qəpik

Növbəti redaktor

Vaqif BAYRAMOV

Çapa imzalanmışdır
00:00